

Kalan kun folo minisiriso
Siginikalan baarada

Mali jamana
Fasojama kelen - Kuntilenna kelen -
Qaniya kelen

BAMANANKAN KALANGAFE

Siginikalan baarada
ani "IPN"

San 1995

3. Kumajogonya : Ja kelɛli

Sidiki : Nin ye sayjirininforma y'aw fɛ yan dɛ !

Musa : Jiri suguya caman wɛrɛw b'a la.

Sidiki : olu bɛ min ?

Musa : An ka don ka yaala, k'u lajɛ.

Sidiki : Aa, jalasunw file ! Nka u tilennen don jogon ma !

Musa : O t'a bɛɛ ye koyi !

Sidiki : Halisa wa ?

Musa : sɔmɔ, kasiya ani melina, o bɛɛ dɔ bɛ yan.

Sidiki : Mantilatɔmijirinini dun t'a la ?

Dawuda : O tɛ ja kelɛjiri ye.

Sidiki : I k'a don, nin tigi ye baaraba kɛ !

Musa : Forobajiriw de don.

Sidiki : Forobajiriw wa ?

Dawuda : Dugu tɔndenw de y'u turu.

Sidiki : A' kɔni ye fura puman sɔrɔ ja la.

Musa : Dugu in hami ye ja kelɛli ye.

Sisiki : Ee ! Dawuda Nin ye finikolontigi jumɛn nato ye !

Kungojeni

- Sidiki :** Dawuda, nin ye mun sisiba ye tan ?
- Dawuda :** E y'o ye sisan de ? Kabini surɔ nin bɛ senna.
- Sidiki :** Kabini surɔ wa ? O kɛra cogo di ?
- Dawuda :** Dɔ de bɛ sɔrɔ ka ta don kungo la.
- Sidiki :** O bɛ sɔrɔ jɔn ye ? A mun kɛtɔ ?
- Dawuda :** Siga kɛlen bɛ fɛlɛbɔlaw de la.
- Amadu :** A kana don anw ka jiriforo la dɛ !
- Sidiki :** A kɔni kunsinnen b'a ma. E ko jiriforo na kisi bi ?
- Amadu :** O dun na kɛ tijɛni ye bi !
- Sidiki :** Kabini surɔ tasuma in b'i sɔn.
- Dawuda :** Dɛsɛ kɛr'a la co !
- Sidiki :** Jaa, baganw n'a sidɔn jinan.
- Dawuda :** U baloko na gɛlɛya kɔsɛbɛ
- Sidiki :** Tigi kelen si ma dɔn kungojeni in na ?
- Dawuda :** Dugutigi kɔni b'a la k'a jɛpini.
- Sidiki :** Ni zoforɛw ye nin dɔn dugu na jangi.

Gakulunana

Kaja : Mariyamu, an ka gakulu do dilan Ma ye.

Mariyamu : Gakulu suguya jumen ?

Kaja : Gakulunana ke.

Mariyamu : O koni de be sanga la.

Kaja : E ka bogocɛ, ne be gabakuruw sigi.

Mariyamu : Bogofile.

Ma : Denmisɛnw, aw be mun baara la tan ?

Kaja : An be gakulunana dilan de la.

Ma : A' y'aw jija ! O na do bogocɛ ka dogosan na.

Kaja : Bogodi yan, n ka gabakuruw ɛ don.

Mariyamu : E ko bogocɛ in n'a bo ?

Kaja : A b'a bo, negɛw ta ka na.

Mariyamu : U be bila min ?

Kaja : U di yan n k'u da.

Mariyamu : Wow bonya be kepe mun ma ?

Kaja : Ma ka tobilikɛgaw ke ! Na n'u ye.

Mariyamu : Aa, baara banna.

Kaja : K'a ban, a te mun de ?

Dugu Saniyali

- Musa:** Sidiki, nin ye limogoko dan ye. Hali dumuni te masoro.
- Sidiki:** O te wajibi ye! paman ni ji toli be dugu fan bee.
- Weledala:** Don! don! don! kee! dugumogo, duguti ko k'a d'aw tulo kan. Ce ni muso, denmisen ni maakoro k'an bee ka jogon soro jalaba koro wula in na.
- Amadu Bolibaato:** Musa, Sidiki, a' m'a men k'an bee ka jogon soro jalaba koro wula in na.
- Sidiki:** Ba tun y'a fo ne ye ko dugu pamanw bee de bana fara jogon kan k'u jeni, ka jitemesiraw ni wuluwuludingew labo.
- Amadu:** Nin baara in fanba be anw denmisenw de kan. An t'an laben.
- Musa:** Tije na, n'an y'an ka dugu saniya nin samiyedonda in na, o na soso, limogo ani bana kuntanw caman nogoya.
- Amadu:** An b'a damine fan jumen?
- Kamalenkuntigi:** Cemisenw, a' y'aw jayan ni falow ni peluw ye.
- Umu:** Anw dun?
- Kamalenkuntigi:** Koroko te? Fen min ye tile baara ye.
- Fanta:** An ka ji sigi jiri koro, k'a su a kan!
- Musa:** Aa! Nk'an tun famana nin jogon baara ma.
- Sidiki:** An dun ma fen k'a la folo, bawo badinge ma geren.

- Dugutigi :** Npogotigiw a'ni ce! cɛ kolon ninnu ka n'a da to
aw la dɛ!
- Amadu :** A'ye buruwɛti gɛrɛ yan n ka nin pamanw k'a kɔnɔ.
- Fanta :** An ka binjalanw furabulu binnenw bɛɛ dalajɛ.
- Umu :** Woyi ! Woyi ! Sa ! Sa filɛ !
- Cɛmisɛnw :** A bɛ min !

Dogwani

- Kaja :** I laben, an ka taa ! Aminata be k'an kono.
- Mariyamu :** Yarajumentaa don ?
- Kaja :** O tuma, i jinena wa ? Bi ye dogwani ye.
- Mariyamu :** o ! Hakili ye jon ye. N kono n ka jele ni finsigi ta.
- Aminata :** Ne tun jarolen be kosebe dogwankoko la.
- Mariyamu :** I hamina fu. Yan bee ye dogo ye.
- Kaja :** An k'an teliya sanni tile ka korota.
- Aminata :** ✓ Aa, dogwankoko sa de !
- Mariyamu :** Ne koni donina kaban.
- Kaja :** An k'u siri k'an jun.
- Aminata :** Mariyamu, je n ma ka n jun.
- Mariyamu :** Aa, nka i ka dogwankoko in ka girin !
Kaja, e kelen be se k'i jun ?
- Kaja :** Owo ! An ka taa !
- Mariyamu :** Kaja, e ka dogwankoko ka bon de !
- Kaja :** A ka ni tan. Aminata, yoro ka jan de !
- Mariyamu :** An k'a kono.
- Kaka :** A te nala koyi ! A yere kelen be k'i jigin O.

Nɔ̀gɔ̀don

- Ba : Foro nɔ̀gɔ̀dontuma sera ; a't'a laje sini ?
- Amadu : Foro jumɛn nɔ̀gɔ̀ bɛ don ?
- Ba : A' t'a fɔ̀lɔ̀ foroba la ?
- Amadu : Sidiki, wotoro siri an ka taa ; I kana jine falo ko de !
- Sidiki : Sali, e ka segi ni ji ta ka na.
- Ba : A' y'a' teliya, tile korɔ̀tara.
- Amadu : Sidiki, fali foni i ka taa a siri bin na. Ne bɛ nɔ̀gɔ̀ do wuguba sann'i ka na.
- Sidiki : Na n k'i labi e ni Sali ka Cɛli damine.
- Sali : A bɛ kɛ tontonni ye wa, a bɛ yɛrɛkɛ de ?
- Amadu : Tontonni de ka nɔ̀gɔ̀n.
- Sidiki : An na tila nin na bi ?
- Amadu : N'an y'an jija.
- Sidiki : Ee ! Nin tɛ tile kelen baara ye koyi !
- Sali : Waayi ! fɛn do ye n kin.
- Amadu : Na, n k'a laje.

ƚɔgosi

- Ba : Denmisɛnw, ƚɔgosi ye sini ye.
- Musa : Sini yɛrɛ !
- Ba : ɔnhɔn, a' ye taa gende siyɛn ka ƚɔ yɛrɛkɛ.
- Sidiki : Tɔndenw bɔra kaban, u bɛɛ n'u ka bere don.
Npogotigiw ni fɔlikɛlaw fana b'u nɔfɛ.
- Musa : An yɛrɛ ka taa fara u kan.
- Amadu : An ka fiɲɛ taafan filiɛ. An k'a daminɛ !
- Sidiki : Aa, ƚɔ in gosi ka go !
- Musa : A firi ka bon kojugu.
- Amadu : An ka berew jigin ƚɔgɔn fɛ ni barika ye.
- Musa : O kɔni ! N'an m'a gosi kɔsɛbɛ, a tɛna jɛ.
- ƚɔgosilaw : Han ! Hun ! An k'a teliya !
- Amadu : An sera kun na. An ka segin n'a ye.
- Sidiki : Waayi ! Ne ɲɛ cira.
- Amadu : EE, mun y'a sɔrɔ?

Misikolon

- Dawuda :** Cε ! ko do tuma sera de !
A' ka nturaba in ma ye folo wa ?
- Sidiki :** Ayi, nka Ba ye dowerε san.
- Dawuda :** A kolonnen don wa ?
- Sidiki :** Ayi, a kolonbagaw yere ka kan ka na bi.
- Ba :** Sidiki, taa misiw yoro jira u la.
- Sidiki :** A be min ?
- Ba :** A sirilen be so kofε. Nka a' y'a' kolosi de ! A ka farin kojugu.
- Musa :** Jonboli file ! A' ye kunnajuru fana banban ! N'o te,
a be tila a' la.
- Sidiki :** A' ye kunnajuru siri waaro la joona !
- Ba :** Sidiki, Musa ! A' ye birikiw da waaro kono.
- Sidiki :** Dawuda ! Na u deme ka misi nunjuru mine.
- Musa :** Sisan, an ka taama damine.
- Sidiki :** An k'a lataama fo k'a wosi.
- Dawuda :** hin ! han' ! ce ! Sidiki n segenna
- Musa :** Eε ! a yere y'i da !
- Dawuda :** An dun t'a foni folo !

Malokan

- Musa:** tondenw taato file fala kono.
- Sidiki:** Bi de ye Ba kalifa ka malokan ye wa?
- Musa:** Onhon, An fana ka taa u nofe.
- Tonkuntigi:** Tondenw, a' y'a' jo kulu ni kulu.
- Sidiki:** An b'a damine kun na.
- Musa:** Anw k'a taa cεmancε la.
- Tonkuntigi:** Buranmalokan don. A ka je de!
- Sidiki:** An k'a teliya taw kan'an dan.
- Dawuda:** Amadu, korolen e be beε dan. Mun b'i la bi?
- Amadu:** Ee ce, don beε man kan.
- Musa:** Lajerelikelaw binna kaban.
- Tonkuntigi:** Dawuda, e ka jogodilanyoro siyen
- Npogotigi:** A' ni ce! Dumuni nana.
- Tonkuntigi:** A' y'o to lase an ka to dun.
- Musa:** Woyi, walaso ye n bolo caron.

Kundigila

- Umu: Mariyamu, e tɛ kundigila dɔn min bɛ se ka jɛ
n ma.
wa? sininkɛnɛ y'an ka walan bila jɛnaje ye.
- Mariyamu: Orokiya bɛ suguda la. O bɛ se kosɛbɛ, a bolo
man farin, w'a ka telin.
- Umu: O tuma an ka s'o ma.
- Umu ni Mariyamu: A' ni sɔgɔma.
- Orokiya: Nse, n terinin, a kɛra di?
- Mariyamu: N kɔrɔmuso Umu de tun b'a fɛ i k'a kun digi.
- Orokiya: A bɛ kɛ mun ye? Bolojɛ wa nati?
- Umu: Katanga, ka mɛsi don a la. Oye joli ye?
- Orokiya: E ka kɛmɛ saba di. N'o tɛ ale ni bagerenin
bɛɛ ye kɛmɛ duuru ye.
- Umu: Dɔnhɔn, n sɔnna.
- Orokiya: N'an k'i ka mɛsi lajɛ. Dɔndilinin wa Nina de?
- Umu: O si tɛ, ne ta ye darilin ye.
- Orokiya: Umu i sigi, a' ye santi ni bandigi gɛrɛ n na an
k'a daminɛ.
- Mariyamu: Sann'aw ka tila n bɛ don sugu kɔnɔ ka na.
- Orokiya: O tuma k'an sɔɔnin - sɔɔnin
- Umu: Ee! Mariyamu! Tulu ma na koyi!

Finikalala

- Aminata : N terinin, I ni sɔgɔma.
- Kaja : Ee! Aminata, I nali diyara n ye. Taa n bila n ka finikalala fɛ yen.
- Aminata : E k'i ma sumaya o fɛ dɔɔnin, seli sera kaban.
- Kaja : Waati tɛ ne ni n ka finikalala cɛ, wa, a ka don fɔlen tɛ cɛ.
- Aminata : E ka finikalala ye jɔni ye?
- Kaja : Buwa kɛ! A file siraba bilennin da la.
- Aminata : Awa cɛ Buwa wa?
- Kaja : Ale jaati de ko don; a bɛ se kalali la, a ka finikalasara man gɛlen.
- Aminata : Ne kɔni ka finiw bɛ kala Sori de fɛ.
- Kaja : O fana tɔgɔ bɔlen don, nka, a ka kalali ma ne diya.
- Aminata : I ye n ka salon seliba ɔrɔbu kɔni ye?
- Kaja : Ee! Sori de y'o kala wa?
- Aminata : Ɔnhɔn, o y'a bolonɔ dɔ ye.
- Kaja : O kɔni jɛna.
- Aminata : Ale fana de ye Sali ka tayibasi kala.
- Kaja : Jɔn-ko Ala, a bɛ se yɛrɛ de.
- Buwa : Ee! Kaja! N ka boli wa?
- Kaja : Ayi. N nana ni n ka fini ye. Nin ye n terimuso ye; a tɔgɔ ye Aminata.

Sojo

- Sojola : Dawuda, minenw nana wa ?
- Dawuda : Onhon, u nana.
- Sojola : I ma pine fen ko fiyewu ?
- Dawuda : Pataron, u bee be yan ; wa safo yere labenna.
- Sojola = Turuweli ni talusi b'a la wa ?
- Dawuda : U bee be safo kan, foyi m'u je ;
- Sojola : A'ye jiko to ten ! An k'a su a kan ! Bogo ! Biriki !
- Sidiki : Bogo file !
- Sojola : Afili ka na.
- Amadu : Biriki mine !
- Sojola : A be n bolo. A' y'a teliy'a fe !
- Ba : A fo a'na tila so in na bi ?
- Sijola : Onhon ni Ala sonna, o de b'an kono.
- Dawuda : Ba, fen min to tora sira naani doron ye !
- Sidiki : Ee ! safo wurubatara !
- Dawuda : Pataron dun be min ?
- Ba : Layilayilala ! sojola b'a jukoro !
- Ma : Ee, a'ye Waliden deme koyi !

Sɛmara

- Sidiki : Sali, I tilala jɔfiye la wa ?
- Sali : Onhon, bi bu yere ka ca kosebe.
- Sidiki : Musa, a ta k'a fara borekonota kan an ka t'a feere
Batɔɔma ma.
- Musa : Ee! Batɔɔma be bu san wa ?
- Sidiki : Onhon, ani kaako fana.
- Musa : A be mun ke olu la ?
- Sidiki : A b'u di a ka sew ma.
- Musa : Kaako be mun je sew ye ?
- Sidiki : A b'u fanko sabati. An k'an teliya ka taa n'a ye jona.
- Musa : Ee! nin bee ye se ye tan ! jaa, Batɔɔma ye semaralaba
ye koyi !
An be se ka don k'u laje wa ?
- Batɔɔma : A' ye don k'u laje.
- Musa : A bee yere ye se jemanw ye.
- Sidiki : Ee! N ko tubabusew don.
- Musa : Dononkoro yere t'u kan, u be fan da cogo di ?

Jakuma ye kalo minɛ

- Sidiki : Jee, aw ka kalo filɛ bani !
- Musa : Ee, mun b'a la tan ?
- Amadu : E m'a bilencogo ye wa ?
- Sidiki : A b'i n'a fɔ fɛn dɔ b'a jɛma.
- Musa : Dibi yɛrɛ bɛ ka don ka taa a fɛ koyi !
- Sidiki : E cɛnin ka jito kojugu. Bɔ an kunna !
- Amadu : A to koyi ! Fɛn min bɛ ka bilen ka taa a fɛ.
- Sidiki : A' y'aw tulomajo ! Nɛgɛkolonkan bɛ.
- Amadu : Dɔnkilidakan yɛrɛ b'a kɔrɔ.
- Jama : Jakuma ye kalo minɛ ! Ee kalo bila !
- Sidiki : Dɔ ! Jakuma de ye kalo minɛ !
- Musa : Jakuma bɛ min ?
- Amadu : An yɛrɛ ka taa nɛgɛkolonw jini.
- Sidiki : Ayi, an ka tugu jama kɔ.
- Jama : Jakuma ye kalo minɛ ! Ee kalo bila !
- Sidiki : Ee, a b'a la k'a bila dɔnin-dɔnin.
- Musa : Sini, ne na karamɔgɔ pininka nin ko la.
- Amadu : O ye tiɲɛ ye. Dabalibanko don.

Jibabo

- Sidiki :** Aa, jinan samiyɛ cogo ka ji !
- Musa :** Cogo jumen ?
- Sidiki :** Baw fara, sumanw wuliko ka ji.
- Muasa :** Ne bolo, a bɛ jini ka kɛ damatɛmɛ ye.
- Sidiki :** Munna tan ?
- Musa :** Sow bɛ ka bin cogo min, u bɛ bin ten.
Hali bi sanji b'a la ka suuru.
- Sidiki :** A ka suuru ! Ja nege t'an na bilɛn.
- Musa :** N'i y'a ye e b'o fɔ, i bɛ juman de kɔnɔ.
- Amadu :** Un ! sandɛn dara tugun dɛ !
- Musa :** Aa, nka nin ye jiko dan ye !
- Sidiki :** A b'i n'a fɔ a bɛ ka bɔ bara de kɔnɔ.
- Musa :** A bɛ jini ka san 30 bɔ, an ma nin jɔgɔn san sɔrɔ.
- Amadu :** A' y'a' tulomajɔ ! Weledakan bɛ.
- Sidiki :** Ko minnu ka sow binna, olu ka yɛlɛma kalansow kɔnɔ.
- Musa :** N ye mun fɔ ?

- Sidiki : Musa, ne ka sugo ka ca sisan de !
hali suru, ne sugora.
- Musa : Fonene sugolankolon te ban, mago te sunogo ka jine.
- Sidiki : Ko di sa !
- Musa : E sugora mun na ?
- Sidiki : Misi fin bolila n nafe an ka da la.
- Musa : Koni a m'i soro ?
- Sidiki : Ayi ! Ba donna n n'a ce.
- Musa : u b'a fo ko fen finman koro man di sugo la ; nka, an ka se karamogo ma, o be sugokan don.
- Karamogo : Denmisenw, a' solila ka don n kan, a kera di ?
- Musa : Sidiki ka suru sugo kelen don k'a joro ; an nana o jepini.
- Karamogo : A jefa.
- Sidiki : Karamogo, ne sugora ko misi fin ye n gen fo an ka da la.
- Karamogo : A ser'i ma wa ?
- Sidiki : Ayi, Ba ye n tila a la.
- Karamogo : Misi fin ye juguya taamasiyen ye, I be se ka yeleworo sarakati cekoroba sijetigi do ma.
- Musa : N ka ce, an te taa o jenabo jona ?
- Karamogo : Ni min bora o la, tile fila kono, a' be n'o jefo n ye.

Ja

- Musa:** Sidiki, pinan samiyeko kera kononaganko ye de ! A dun tun fora ko ji be na kosobe pinan.
- Sidiki:** O ye tije ye.
- Musa:** E ko an ni ji ce te kalo fila bo bi !
- Sidiki:** Binw be ka ja ; n'i sera forow la, makariko dan don.
- Musa:** Ni yelama ma don kow la, san were baloko be gelaya de !
- Amadu:** An ka wulijona ma fen ne.
- Sidiki:** Tije don, fen te bo gelaya la fiyewu, fo do de be far'a kan.
- Musa:** Ee ! fo n'an ye baganw feere.
- Amadu:** Baganw wa ? Olu yere binna fasa la kaban.
- Sidiki:** Ji penama te kow ni dalaw si kono.
- Amadu:** N'a temena nin kan, ji minta yere tena soro.
- Musa:** Nin bee ye Ala ka baara ye.
- Amadu:** O ye tije ye ; nka, anw yere naba be jako in na.
- Sidiki:** E y'a fo mun fe ?
- Amadu:** An be kungo jeni, an be jiriw tige.
- Musa:** O tuma, an te je ka fere jini jako in na sa.

Dogodogonintulon

- Mariyamu :** Kalo jɛlen bɛ bi dɛ ! An tɛ taa fɛrɛba la.
- Kaja :** Ɔnhɔn ! O ka fisa jɔjɔli ye bɔlonkun na. An ka taa sannɪ Ma k'an wele k'an ka taa an da.
- Aminata :** An bɛ tulon jumɛn kɛ bi ?
- Mariyamu :** An tɛ tɛgɛrɛtulon kɛ ?
- Kaja :** Ayi ! Tɛgɛrɛtulon negebɔra sa. An ka bi ta kɛ dogodogonindogo ye.
- Mariyamu :** Ɔnhɔn ! An k'a k'o ye.
- Kaja :** Jɔn bɛ jɪnini kɛ ?
- Denmisɛnw :** Ne ! Ne !
- Aminata :** An ka tuweleweletu kɛ. Mariyamu, e ka kɛ tuba ye.
- Mariyamu :** Wa, a' y'aw koori.
- Tuweleweletu dendenkunba
Kɔnɔnin y'i pan k'i yɛgɛyɛgɛ
sɛgɛrɛ dendenkunba
sɛgɛsɛgɛrɛ dendenkunba.
E k'i jɔ kɛrɛfɛ.
(segin bɛ k'o kun)
Tu bɛ e de kun kaja.
- Aminata :** Kaja, i jɛ tugu kosɛbɛ. Bɛɛ ka t'i dogo.
- Kaja :** Tu ka na ?
- Denmisɛnw :** Ayi, an m'an dogo fɔɔ.
- Kaja :** Tu ka na ? Tu ka na ?
- Denmisɛnw :** Tu foori yan !

- Kaja :** Aminata, tu b'i kun.
- Mariyamu :** Amadu, i ma wuli i ka kelejalantige la ? Mun na i be don an ka tufoorikene na ?
- Amadu :** A' ye ba yen de ! N be don para.
O tuma, aw kelen de ta ye fere ye ?

Baarita

- Sidiki : Ne ko, aw tulo tɛ dununkan na fɛrɛba la ?
- Musa : An k'an teliya, siɲɛta kana damin'an ko.
- Amadu : Jɔn ni jɔn de bɛ n'u disi da jɔgɔn na bi ?
- Musa : An ka nturakelen sinsanfa ni ɲanabugu dankelen de bɛ n'u sanga jɔgɔn na bi.
- Sidiki : Ee ! Bi ye bi ye, sini y'a lakali ye.
- Musa : Kosɛbɛ ! U bɛ muguci kɛ jakaci ye.
- Umu : A dun kɛra jamako dan ye ! An ka jɔyɔɔɔ puman jini !
- Amadu : Nin ye hɛrɛ sɛbɛn ye ɲanabugu dankelen na ! W'a kɔgɔlen i ko jentura.
- Sidiki : Hali n'a ye nin bɛɛ kɛ, anw ka nturakelen sinsanfa b'a tɔn tereke.
- Musa : Co, belebele ! U y'u kɔgɔ da jɔgɔn na.
- Umu : Ee Ala, a y'a t'a sen ma.
- Baaritalaw : Hɛn ! Hɛn ! Hɛn !
- Sidiki : Ee ! Nturakelen ye jakumaninwoloki k'a la. A bɛna dugu minɛ.
- Amadu : ɲanabuguka y'i yeɛma ka jantɛɛ k'a la.
- Umu : Ne sirannen bɛ dɛ ! tɔ t'an ka cɛ in na koyi.
- Amadu : Oho ! ko tiɲɛna.

Ntolatanyɔɔ la

- Musa :** Sidiki, an ye biye ta joona, o fisayara de !
I ye jama ye jɔgɔndigi la.
- Sidiki :** Ni kenemajama in jɔgɔn b'a kɔnɔ, a fo an na
sigiyɔɔ sɔɔ?
- Dawuda :** Sidiki, Musa ! A' ye na ! sigiyɔɔ be yan !
- sidiki :** Aa ! nin be jama ! Ntolatanyɔɔ in falen don i ko
dakɔnɔnin.
- Musa :** Nin te fosi ye Mali ni Lagine ka ntolatan laban in
kɔɔ.
- Sidiki :** Ee ! Nka ntolatanyɔɔ in ce ka ji ; wa, a ka bon.
- Musa :** U y'a laben hali a ma mɛɛn.
- Sidiki :** Cɛdenw bɔra koyi ! Jon ye finibilenmantigi ninnu ye ?
- Musa :** O ye Joliba ntolatannaw ye ; nɛɛtigiw ye Bitɔn mɔgɔw
ye.
- Dawuda :** Jamanakuntigi nakan bɔra ; sɔɔni, a bɛna damine.
- Musa :** An ka wuli k'an jo, jamana fasa bɛna da.
- Dawuda :** Alibitiri ye file fiye ; cɛdenw kɛra jɔgɔn na.
- Sidiki :** Ce ! Joliba ntolatanna ninnu dɔw kɔgɔlen don de !
E ka nimɔɔ kɔnɔntɔnnan in woro laje !
- Musa :** I je b'lo min na, a mɛɛn O mɛɛn, ale de folo be celu
yaara.
- Sidiki :** Aw ma dɔw ye keke la an kɔfe !
- Musa :** Ee ! O te ban a la koyi ! O be de b'a diya.
- Dawuda :** Nin ntolaci in diyalen be cogo min na, mɔgɔt'a
laban dɔn.
- Musa :** A ka laban ke ! San finnen don tan cogo min na.

Faamakunben

- Amadu: E ko bi Faamakunben na diya !
- Sidiki: E y'ɔFɔ mun Fɛ ?
- Amadu: E jɛ tɛ nin jamaba in na !
- Sidiki: A kɛlen bɛ gintan kɔni ye.
- Musa: Jɔnjɔn bɛ Fan bɛɛ Fɛ.
- Sidiki: Dununfolaw yɛrɛ y'a diya kaban.
- Musa: Ndeyisaani ! E ka nin kaadɔsogo in yel.
- Sidiki: Nk'a ta ye janya dan ye !
- Amadu: An ka yelɛma sira fan dɔ in fɛ.
- Sidiki: I m'a damine ! N tɛ don a takasaban na dɛ.
- Amadu: Na sa n teri.
- Sidiki: A dun kɛra di ?
- Amadu: Ne bɛ siran donsow n'u ka marifaw jɛ.
- Sidiki: EE, filekan bɔra ! Faama nato don !
- Musa: Ne ko faama jumɛn yɛrɛ don ?
- Amadu: An ka jamanakuntigi kɛ !
- Musa: W'an ka jɔyɔɔ puman jini.

Kɔɔ

- Umu :** Ne ko, donkabo cayara Aminataw ka so, mun de be yen ?
- Mariyamu :** Ee ! bi te Aminata yere ka kɔɔ ye wa ?
- Umu :** A tun sera sa, e m'a don a ka worotila ker'a mɛenna.
- Fanta :** Ne ko penaje be k'a la wa ?
- Mariyamu :** Siga kɔni t'o la wo, fen minnu ye su saba ke denbatulon na !
- Umu :** Ne yere y'a men ko kasonkadununba ni bari bee be tilen a la.
- Fanta :** He n ba ! o ye gorobonko ye ! N'aw be taa, a'ka n wele. Nin man kan ka fo mogo ko !
- Mariyamu :** Nin ye kolokolo jama ye !
- Umu :** E ko an na sigiyoro soro fiyewu ?
- Mariyamu :** An t'an sori jama ce la.
- Fanta :** Ee, an te se ka jo yan de ! An ka taa pefe halibi.
- Umu :** Kaja fil'o ye, an ka ger'a la.
- Laja :** Umu, a'ye na, sigiyoro be yan.
- Mariyamu :** Umu, i cogo don i ka basan je in ka na nogo.
- Fanta :** Nin ye mun folisen ye ? Nk'a donbagaw be se !
- Kaja :** Bari te wa ! N ko baninkofoli don !
- Mariyamu :** Ee, nin ye kɔɔkolilaw taato ye kelen.

Awiyonnataa

- Amadu: Ce, a' bɛna taa jamana duman na dɛ!
- Sidiki: O koni ye tɛye ye; nka ne jɔɔlen bɛ!
- Musa: Munna?
- Sidiki: N ma deli ka don Awiyon kɔɔ.
- Amadu: Ce, kana nin wɔyɔ koyi!
- Sidiki: O ye maloyako ye wa?
- Musa: Ee, kɔɔba sogontan jiginto file!
- Sidiki: An bɛ taa nin de la wa?
- Musa: Onhon, ale jaati don.
- Sidiki: Nka nin ye awiyonba ye sa!
- Musa: Ee, weleli dabɔra, an ka gɛrɛ.
- Amadu: A' ka sɛbenw bɛɛ b'a' bolo wa?
- Sidiki: pati, fo mɔgo senw bɛ yɛrɛ yɛrɛ.
- Musa: I yɛrɛ kɛ cɛ ye sa!
- Sidiki: Cɛyako tɛ nin na dɛ! ne bɛ mɔbili fɛ ni nin ye.
- Musa: I bɛ sanfɛ o, I bɛ duguma o, ni min b'i sɔɔ, o b'i sɔɔ.
- Sidiki: Bi ye bi ye, sini y'a lakali ye.

Sufetaama

- Dawuda:** An ka dugutaa tɛ bo wa ?
- Sidiki:** Ɔwo, a bɛ bo dɛrɛ.
- Dawuda:** O tuma e ni mobilitigi kumana wa ?
A' benna waati jumen kan ?
- Sidiki:** A ma waati jonjon fo, nk'a ko soferɛ taalen bɛ garasi
la.
- Dawuda:** U ka kamiyon man jɛ de ?
- Sidiki:** Kamiyon tɛ dɛ. A fo e yerɛ na son ka don o kono ?
Kare de don.
- Amadu:** Ee ! Nin y'aw ka bagasiw ye wa ? u ko taji deselen
bɛ dugu kono.
- Sidiki:** N'o daron don, o tena taali bali.
Tajidese tɛ bo kari la ka ntenen soro.
- Paranti:** A' ni wula. Mobili nalen file. Minnu y'u ka pase
sara, olu k'u ka bagasi di.
- Soferɛ:** Cɛ i bolo korota, su kora kaban.
- Dawuda:** Sidiki, nin koni kera sufetaama y'an bolo.
- Sidiki:** Ni ne ka taama in tun tɛ wajibi ye, n tun b'a bo a
ma.
- Amadu:** A' kana joro. A tena sira janya don, bawo,
jabaranin yerɛ b'aw ka kare kono.
- Sidiki:** Tije na, mobili in konona ye daamu ye.
- Dawuda:** Un ! A b'i ko pine do sogolen !

Batonnataama

- Ba : Sidiki, i n'i terikε ka dugutaa tε bɔ wa ?
- Sidiki : Ɔwɔ! Nin y'an taato ye batondankan na.
- Ba : N'a m'a' teliya baton bεna taa k'aw to dε ?
- Musa : Minεnw kɔlɔsi n ka taa biyew ta.
- Sidiki : Biye bε sɔrɔ a kɔnɔ, baton taato don.
- Musa : I hakili sigi, a ma dowεrε kε kuleko fila kɔ.
- Sidiki : A fɔ sabanan t'a sɔrɔ a bɔra ? O tuma an ka don !
- Musa : Tije don dεrε, yelenyelennan wulito file nin ye.
- Sidiki : An ka taa biyeko jεnabo fɔlɔ.
- Musa : yɔrɔ jumen ?
- Sidiki : Sanfela la kε.
- Musa : Tije na baton ni sankaso bεε ka kan.
- Sidiki : A'ni tile. Masina biye fila, so sabanan.
- Fofanan : Kεmε duuru don.
- Musa : An yεrε de bε taa so jini wa ?
- Fofanan : Ɔnhɔn, a' bε don a' jεnata kɔnɔ.
- Musa : An ma se jamina fɔlɔ ?
- Sidiki : Hεn ! jamina bilen, fεn min sɔnɔnin anbε se Segu.
- Biyefilɛla : A' ye biyew jira !
- Musa : Ee, Sidiki ne man ka biye ye dε ! A t'e bolo ?
- Sidiki : Ayi !
- Musa : W'a kεra baara ye !

Suruku ba su boli

- Suruku :** Korojara, a'ye haketo, kuma be n fe.
- Jara :** Jama, a' yaw makun, kibaruya be suruku fe ka d'an tulo kan. Suruku, kuma b'i bolo.
- Suruku :** Korojara, i n'i ka jama, a'y'a don bee b'a kalama ko ne ba sara i koro o don in na.
- Jara :** Hate!
- Suruku :** Wa do de taara ne bakoronin su bo.
- Jama :** Ee!
- Suruku :** O kera dere! O tuma, ne b'a fe ka n ba su bobaga don.
- Jara :** Aa! kojugu kera. Nin fana ye kabako ye de!
- Sonsan :** Tijne na, korojara, nin ye ko kura y'an fe yan. Suwo gobe! An ma deli k'o jagon ye.
- Jara :** Nin ye laadatijne ye haali.
- Dugua :** Jara, anw genenkalajew be se ka kuma wa?
- Jara :** Ee, n dogo, an bee ka kan nin na. Kuma!
- Duga :** Hun! jama! suruku ba suko nin! A bee je be ne duga tge koro, hali siga t'a la.
- Sonsan :** Nin te diya bi! A je fo! Do na malo sa!
- Duga :** Suruku ba su donna ne je na, k'a bo ne je na.
- Sonsan :** Payi!
- Surukukoro :** Jara, ne wasara ten.
- Sonsan :** Ka wasa ten, ka soro a ma je don korojara n'a ka jama fe

- Suruku :** Sonsan ne ko, e de ba su don wa ?
- Sonsan :** Ne ba su tɛ, nka n welela. Sominyerɛla de b'a fɔ ko bakun kasa bɛ.
- Jara :** Duga, su wɔgɔbɛbaga fɔ.

Suruku ni Sama ka jɔgɔnsɔrɔ

- Suruku :** N dɔgɔ Sonsan, ne nimisara, yafa n ma.
- Sama :** Sonsan, e bɛ mun kasi la ? A kɛra cogo di ?
- Sonsan :** Suruku de bagara n ma.
- Sama :** Ka baga i ma yɛrɛ ?
- Sonsan :** Onhɔn, kuden fila dɔrɔn nɔfɛ.
- Sama :** O ye tiɲɛ ye wa, Suruku ?
- Suruku :** I m'a fɔ kuden fila O, i ye min kɛ, i b'o dɔn.
- Sama :** N kɔni b'a dɔn, Suruku i nugu b'i malo.
- Suruku :** E min b'o fɔ, e nugu man bon ni ne ta ye wa ?
- Sama :** Ne ma wa Suruku ? Kana n dɔgɔya dɛ !
- Suruku :** E ye mun ye ?
- Sama :** O na sidɔn sisan !
- Suruku :** Wooyi ! I sen bɔ n kan.
- Sama :** N sen wa ? Nin ye n nun dama ye.
- Sonsan :** Sama, kan'a bila dɛ ! A dɛrɛ halibi !

Bakarijan ni Bilisi

- Bakarijan :** Faama, ne bæ nin sara kelen in cæ bi.
- Daa :** Sara jumæn ?
- Bakarijan :** Nin sara in kæ !
- Daa :** Ee ! Bilisi niyɔɔsara ?
- Bakarijan :** O banna bi, Bilisi niyɔɔsara tæ Segu tugun !!
- Daa :** I ko cogo di, cænin o ?
- Gorodi :** A ko Bilisi ka sara tæ da Segu bilen.
- Daa :** E bæ se o kunko kɔɔ ?
- Bakarijan :** Hæɛ bæ si, a bæ tilen !
- Daa :** E min b'a ŋanamunjanamu na, taa a lase Masina.
- Bakarijan :** A k'a f'a ye ko ne Bakarijan k'a niyɔɔsara tæ Segu bilen.
- Bilisi :** Faama, n nana n niyɔɔsogo nɔfɛ.
- Bakarijan :** Tugubaanciya dabila ! Ci m'a f'i ye wa ?
- Bilisi :** N'o don, an ka ɲɔɲon sɔɔ folonda la.
- Gorodi :** N'i ye jokɔɔnin ye ka digon fa neni, a mɔmɔ o mɔmɔ, a jatigila ye kɔɔsogonin ka so ye.
- Daa :** Bi ye don bilen ye. A' ye karangadaw tugu.
- Tɔɲɔɲ :** Aa, folɔkɔwulila ! U bæ ɲɔɲon na.
- Gorodi :** Ee, Bilisi n'a ka so binna folon kɔɔ.

Suruku ni Jε

- Suruku :** N koro jε, i dalen bε mun na yan ka nkelenso yelen?
- Jε :** N bε n lafiyεbo. E ko cogo di ?
- Suruku :** Jε, hali bi i dalen bε yan ?
- Jε :** Dnhon kε ! N dalen bε Ala fε yan.
- Suruku :** Jε, o bεε n'a ta, sabali i k'i jemadogo dōnin.
- Jε :** Ne ko, n koro Suruku, kan wεrε b'e ta la wa ?
- Surubu :** Kun si t'a la, nka min ka fisa jō ma o ye bōrεkōnōdon ye.
- Jε :** O ye tiyε ye, nka ne ka ni Ala fε yan.
- Suruku :** Ni n seginna ka n'i soro yan, i bε nimisa dε !
- Jε :** A tε kε putεrε ye sabu ne bε Ala ka bila la.
- Suruku :** Jε, n b'i ka katigεlεya bo i la bi.
- Jε :** Suruku, e bε du dōn, ne bε dudadu dōn.
- Suruku :** Ee, jε, ka ne sen fila caron ?
- Jε :** N y'i jε o!
- Suruku :** I t'a fō i dalen bε n'i gεlεw ye f'i dalen bε Ala fε !
- Jε :** I magεrε tugun n'i ye cε ye !
- Sonsan :** Ee, aw bε jōgōn na tugun ! A y'a dantigε !

Nsiirinw

Zan ni Dugaw

Nin kera ce do ye : a tɔgo tun ye ko Zan.

Zan ni dugaw tun ye teri ye. A tun be dumuni d'u ma, ka ji d'u ma, k'u ladon kopuman. Bɛɛ b'a don duga be fen bɛɛ su dun, hali maganinfin.

Don do, Zan terike ko a ma : "E be nin bɛɛ ke dugaw ye ; nka, n'i sara don o don, u b'i yere su dun."

Zan ma da o kuma na, a tora k'u ladon halisa. A be to ka misisuw, falisuw, sesuw jini ka na d'u ma.

Don do, terike nana tuguni. A y'i kanto Zan ma : "Ce ! i m'a fo k'i te mago kuma men ! I te duga ninnu to yen ! N'i sara do o don, u b'i fana su dun. N'i ma da o la, sini, t'i da fuga la k'i yere ke su ye ; N be taa f'u ye k'i sara." O fora cogo min, o kera ten.

Sanga lacilen dugaw ma, u ye jagon laje. Dow be kasi la u ladonbaga saya la, dow nisondiyalen don k'u ye dumuni soro bi. Tuma min u ye jagon soro Zan su kunna, Dow ko : "Ee ! an ka sabali koyi ! an te se ka Zan su ke tow ta jagon ye de !

Dow fana ko : "Ee ! A ma sa kaban de ! an k'a dun ! fosi t'a la ; here be si, a be tilen.

Zan dalen tulo be nin bɛɛ la. A hakili jiginna a terike ka laadilikan na.

Ka dugaw b'o hohaho la, Dugamasakoro yere y'i pan k'i cun Zan disi kan, ka b'a je wogobe. O kelen, Zan ye Dugamasakoro t'a a kan ma, k'a kun tereke duguma fo ka si bɛɛ bon.

Duga tow y'u yere jini.

K'a ta o don na ka na bila bi la, dugamasakoro bæe kuncæ jɛlen don ; si bæ duga tɔw kun na. Fisiriwale sɔnfɛn ye fini ye ; N'o farala don min na, a hakili bæ jigin a dibaga la.

Bakɔ̀ɔ̀nin ni Warabilen

Fɔ̀ɔ̀-fɔ̀ɔ̀, bakɔ̀ɔ̀nin ni warabilen tun ye teri ye.

U bɛ ɲɔ̀ɔ̀n fɛ su, u bɛ ɲɔ̀ɔ̀n fɛ tile. Ni kɔ̀ɔ̀ko dabɔ̀ra bakɔ̀ɔ̀nin fɛ yen, a bɛ denmisennin ci warabilen n'a ka denbaya ma. Olu b'u ka bolomafara ci, wa u yɛrɛ bɛ ye a kɛnɛ kan. Ni denkundi fana don, u bɛ na ni jubatɔ̀naji ye ani safunɛ ni tulu. Ni saya yɛrɛ don, u bɛ ye janaja la. O bɛ cogo min, u fana bɛ warabilen kunko kɛ ten.

Don dɔ, warabilen y'i kanto bakɔ̀ɔ̀nin ma : " n teri bakɔ̀ɔ̀nin, n bɛna furamugunin dɔ d'i ma ; o bɛ se ka kɛ sababu ye i fana ka se jirilayɛlɛn na i n'a fɔ ne. O fɔlɛn diyara bakɔ̀ɔ̀nin ye kɔ̀sɛbɛ. A y'i pan k'i pan, k'i puruti, k'i folokoto, ka taa, k'i folokoto ka na ka sɔɔ k'i kanto : "N teri" sababu man dɔɔ̀n. i b'a dɔn ne fana teri ye wulu ye, n bɛ taa furamugu in dɔɔ̀nin di a ma.

O kuma fɔli ma diya warabilen tulo la. A ko : Ee ! bakɔ̀ɔ̀nin, wulu mana se jirilayɛlɛn na, o tuma anw warabilenw ka dipɛnatigɛ bɛna kɛ cogo di ? wulu ka teriya bɛ kɛ n'a dabara ye ; wulu ka kɛlɛ bɛ kɛ n'a dabara ye, n'an bɛ duguma o bɛ bɛn, an ma na goya anw warabilenw n'a yɛlɛn jiri la.

Ala kana wulu se jirilayɛlɛn na fiyewu ! O fɔ, a n'a ka furamugu in pagɔ ka bɔ bakɔ̀ɔ̀nin tɛgɛ fo min teliyara ni min ye. Furamugu nɔ min tora bakɔ̀ɔ̀nin tɛgɛ, a y'o nɛmu. O kɛra sababu ye ka bakɔ̀ɔ̀nin se kokokanyɛlɛn na ani jiribinnenw kan yɛlɛnni na.

Surukuba ni Sonsannin ka dumunipini

Surukuba ni sonsannin tun be to ka taa dumuni jini jagon fe. Don o don, n'u taara ka segin, u be jagon jininka : "e ye mun dun ?" BEE b'i ta fano. Surukuba ta be ke, basaw ni ntoriw ni fen kuntanw ye. Sonsannin ta be ke kini ni sogo ye. Sonsannin ka dumuni dumanw hasidiya ye surukuba mine. O y'a saroyoro don. A bena laban ka min ke ? A ko : Un ! Un ! Un ! sonsannin girinna k'i kofile a ma :

Koro suruku ! Koro Suruku ! Mun kera ?

Jaa a y'i yere ke pindimito ye, a ko tugun : ee ! Ne jin !

Sonsannin jorola, u ka jan so la, wa fana ale te se ka surukuba doni ka se so.

Kabini surukuba y'a kolosi ko sonsannin y'a hine mine, a y'a don ko a ka fere bena sira soro. O tuma a y'a daba in waga k'a fo ko sonsannin k'i bolonkonin don k'a pindimito in laje, k'o b'a dimi kojugu, k'ale be jini ka sa. Sonsannin n'a ka keguya bee, a ma somi cogo si la. A bolonkonin don surukuba da koro, o y'a dageleke k'a bolo kan karawu. Sonsannin y'a don o yoro la ko ko be senna. Ako :

- ee ! Koro Suruku ! I jinw darenen be n bolo kan de !

- Suruba ko : owo ! u b'a kan de, e ko cogo di ?

- N bolo bila ke !

- N t'a bila fiyewu, fo i k'i ka dumuni duman ninnu boyoro fo n ye.

- O tuma, n bolo bila, n ba f'i ye.

- Wa n y'a bila.

- Sini i ka tugu n ko.

Surukuba korotora dugu jeli koru, donon folo kasira, k'a sigilen sorosonsannin ka da la.

Sonsannin wulilen, u taara jagon fe. U taamana ka taama, surukuba laban ko a ma : o tuma an te se wa ?

sonsannin ko : an sera kaban, jirisunba min file o ye, yen don, nka nbe kangari gelen kelen f'i ye.

Fiyentow de be jirisunba in koru. U kogolen, u ka farin, u tulo ka di, wa u nun ko te, u be kasa bee bo jagon na. An bena olu de dame k'u ka duman dun, nka n'u ko dumuni tuma k'i k'i jo, i bolo lajo de ! I y'a faamu ?

Surukuba ko o man gelen.

U selen jirisunba koru, sonsannin ko, jirisunba k'i dayele. O y'a dayele, u donna. U y'a sorow fiyentow ye dumuni damine. U y'u sigi olu fe, k'a dadon. Sonnin, fiyentowekoroba somina. A y'i kun jan, ka suma mine, k'i je jugu. Un ! Un ! Dunan b'an ce la. A y'aw jo !

Bee y'i jo fo namakoru. Nogoma in b'a kan ntilakun, ntilakun ! ntilakun ! Sonsannin y'a kori, k'a gun ka dese. Surukuba ma se a nugu la, fo fiyentow y'a comi. Sonsannin y'a yere jini k'a t'u bolo. U y'a badebe dasi, fo ka dunan suma ci a nun na. A porokotolen, a ye boda jini. A ko jirisunba k'i dayele. O y'i dayele. Hali a fari fan bee ma bo, a jawulibaato ko o k'i datugu. Jirisunba fana y'i datugu a ce mance kan k'a nugu bo. A bolokonidenduuru kera a kala ye.

Waraba ka denkundi

Waraba muso jiginna. A ye kungokoro sogow bæ wele ka na denkundi la. U ye baro sigi, ka tulon ke. Sogo bæ ye don ke kelenkelen, konosogonin fana bora k'i don, tegera for'a ye, barisa a be se donna kosæbe ; bæ nisondiyara ; surukuba jagali kojugu y'i kanto jama ma :

"Nin ma bala n na, barisa konosogonin ye ne balimamuson den ye."

Don golobalen, konosogonin sen porokotora ka dæ waraba den kan kan k'o kari.

Jama woyora, faama dimina, a k'u ka konosogonin mine. O ye tije don a senkoro. Sogow y'a gen ka dææ, u m'a soro. U seginnen, sonsannin ko :

"An bolikun te. Ni konosogonin ma soro, a ba balimake be yan n'o ye surukuba ye : an k'o mine". Sogow ko : O ye tije ye ! O ye tije ye !

Namakoro ko : "Patisakana ! Ne te se ka mine konosogonin no na, barisa ale ye kamanmafen ye, ne dun ye wara ye, an te kele ye."

Ni ko jena, a tigi ka ca. Nka n'a tigena caman b'i senba.

Surukuba ni Bakorɔnin

N ye nin ta ka da Surukuba ni Bakorɔnin na.

Surukuba ye so jo dugu bɔda la, ko ni san nana, mɔgow bɛ se ka san ladon yen. Bɛɛ dun b'a dɔn ko surukuba tɛ fen kɛ gansan. Ni san nana, ni min donna so in kɔnɔ, a b'o dun.

Don dɔ san ye bakorɔnin gɛn ka don yen.

A y'i kanto surukuba ma : "kɔrɔ Suruku, n bɛna san ladon i bara."

Surukuba ko : "Ee ! N dɔgo bakorɔnin, o tɛ basi ye ; n b'o yɛrɛ de jini; bɛɛ ka kan so la."

O kɛlen, Surukuba y'i dɛn ka taa fo a muso ye : "uhu ! uhu ! Sira, daga sigi ta la joona, bakorɔnin tulu bɛ sɛnsɛnna yan."

Muso ye barama sigi minkɛ, surukuba jagari kojugu ma se ka sigi yɔrɔ kelen ; a ye yɔrɔ bɛɛ kɛ sɛnɔ ye : a bɛ taa yan fɛ ; a bɛ na yan fɛ. Bakorɔnin y'a faamu ko n'ale ma fɛrɛ tige a yɛrɛ ye, surukuba bɛna a dun. O la, a ye nin dɔnkilinin da : "N ye suruku faga n belenna, suruku kɔnɔtɔn faga n belenna ! (sijɛ fila).

Bi ta na kɛ O tannan ye ! Suruku muso na kɛ o tan ni kelennan ye ! kurugan. Kurugan !" (sijɛ 2) jaa, surukuba ye cɛ farin. Cɛ jito ye. A ye bakorɔnin ka dɔnkili mɛn dɔrɔn, a y'i mɔlɔti ka taa fo a muso ye.

"Sira ! Sira ! Sira ! ji bɔn joona, an k'an yɛrɛ jini ; foɛn ma bɔ bawo nin tɛ bakorɔnin gansan ye." O yɔrɔnin bɛɛ, surukuba, a muso ni denw y'u ka minɛnw dalajɛ ka suwɛ !.

Sira fɛ, surukuba hakili jiginna a ka npalan na. A y'i kanto a denw ma : "Ne jinanana n ka npalan kɔ, jɔn bɛ se ka segin ka t'a ta ka

na?". Den bæε siranna fo u la fitinin. O y'i kanto : "Ba, ne bæ t'a ta ka na."

Surukuba nisondiya kojugu ye den o ta k'a fili-fili sanfε, k'i kanto :

"Nsurɔden, n tilerɔden ! taa mɔnε bɔ n na."

Den taara npalan in ta, a m'a dɔn ko Bakɔrɔnin dɔnna npalan in kɔnɔ.

Den nalen, surukuba ko : "A' ye npalan siri n na, o la n tɛna pinε a kɔ".

Denw ye npalan siri a la kɔli-kɔli. U ye sira minε. U bæ taama diya la tuma min, Bakɔrɔnin y'a ka dɔnkili da tuguni.

"N ye suruku faga , n berenna, suruku kɔnɔntɔn faga n berenna ! (sijε 2)

Bi ta na kε o tannan ye ! Suruku muso na kε o tan ni kelennan ye ! kurugan-kurugan !" (sijε 2)

Surukuba tulo don dɔnkili la an'a ka boji seri, O si ma kɔrɔya ni si ye. A y'i bɔ k'i bin ! k'i sɛrɛkɛsɛrɛkɛ ! ka kule ! k'ale ta tipɛna. Nka, o si ma fɛn bɔ bakɔrɔnin ka dɔnkilida la. Surukuba bolila ka sin nsirasunba dɔ ma, k'i jɔsi-jɔsi o la fo ka npalan in juru tigε. Nsirasunba in kɛra sababu ye ka surukuba tila bakɔrɔnin na. O de y'a to, san o san, surukuba bæ taa o nsirasunba sɔn.

"Kɔlɔn jugu jiri bæ kari a yɛrε kɔnɔ." N y'a ta yɔrɔ min na, n y'a bila yen."

Kungosogow ni Surukuba⁴³

Foɔ dugu tun mana je, sogo bæ tun bæ taa kungo kɔɔ, k'u denw to so.

Waati tun mana se, Surukuba tun b'i dogo ka Segin ka na sogo kelen den minε k'o dun. N'a bæ na sogoden min dun, a b'i yeεε ke o ba ye, k'a fo: "na, i ba sin min, na sin min k'i fa, i ka t'i ka tulon na."

Ni den o nana, a b'o minε, k'o dun.

A ye kungosogo bæ den dun k'a to to sonsannin ni waraba den ye.

Dakun selen sonsannin den ma, a y'o wele, o sɔmina, o ko "Nin tε ne ba kan ye, ne ba kan ka di ni nin ye"

O kelen, surukuba bolila ka taa numukε fε yen, k'a kan diya.

A seginna ka na tuguni, sonsannin den ko: "nin tε ne ba ye; ne ba tulo ka jan ni nin ye".

A ye fεεε bæ tige, a ma duncogo sɔɔ sonsannin den na.

A mɔnenen y'i kunsin kɔɔjara denw ma, a sera k'olu nεgen, k'u dun.

Wula selen, sogow nalen so, kɔɔjara m'a denw ye min ke, a diminen sera sonsannin ma: "E ma ne denw ye wa?"

Sonsannin y'i kanto a ma "Aa! ne ma i denw ye dε!, nka denw y'a fo n jεna, ko Surukuba tun nana u nεgen, k'u ka na sin min, k'olu ma sɔn, k'a bɔra k'i jεsin e ka so ma".

Kɔɔjara dimina ka dimi fo k'a jεw bilen. Sonsannin ko a ma "kɔɔjara, kana dimi, n'i kɔɔtɔra surukuba kɔɔ, i t'a sɔɔ, a to n ma, o b'a nεgen k'a lase i ma."

Ka kɔrɔ jara ni sonsannin to kuma na, kungosogo bɛɛ nana ; bɛɛ y'i den tununiko kuma fɔ. Kɔrɔ jara y'u jaabi "ne yɛrɛ taw tununa, nka n dɔgɔ sonsanin ko n ma, ko surukuba de y'u dun" . Sogow dimina k'u bɛ taa a minɛ ka na. Sonsannin ko : "A y'a' to n ma, a' y'a' da, i n'a fɔ aw sara, n bɛ surukuba lase aw ma sisan".

Sonsannin ye dunun ta k'o fɔ : "Ee ! kɔrɔ suruku, kungosogo bɛɛ sara fo e ni ne, an bɛ nin kɛ cogo di ?"

Dununkan selen surukuba ma, a girinna ka bɔ "i ko di sonsannin ?" Sonsannin seginna kuma in kan.

Surukuba nisɔndiya kojugu bolila ka don a ka so, ka bɔrɛ belebele dɔ ta sogocɛ kama. Sonsannin y'a nɛgɛn ka se sogow dalen ma. Surukuba ko : "n bɛ fɔlɔ e kɔrɔ jara la, n bɛ e jɛkise bɔ k'o dun, sabu e ka jugu bɛɛ ma". A y'i biri waraba kunna dɔrɔn, o y'a minɛ a kan ma, sogo tɔw wulila, u y'a badɛbɛgosi, k'a wulukolongosi fo k'a ni minɛ. "N mɛɛna a la, ani n tora a la, o bɛɛ bɛ jɔgɔn na".

Fatumata ka kɔmɔn

Nin tun ye kɔ dɔ ye, muso tun t'a mɔn. Fatumata tun ye musokun ye : a tɛ siran ko jɛ, a tɛ ladilikan mɛn.

Don dɔ la, a y'a ka minɛnw ta ka taa kɔ in mɔn. A ye jɛgɛ belebeleba dɔ minɛ. Fatumata ye jɛgɛ min minɛ, o tun tɛ jɛgɛ gansan ye. A bɔlen n'a ye gere kan, jɛgɛ y'i kanto a ma :

"I tɛ taa de wa, Fatumata !

I tɛ taa de wa, Fatumata !

Muso tɛ taa lɔ mɔn !

Fatumata taara kɔmɔn na !

Kɔmɔn diyara Fatumata la !"

O bɛɛ la, Fatumata ma jɛgɛ in to ; a y'a ta ka taa n'a ye so.

A selen so, a y'i jigin dɔrɔn, jɛgɛ in ko a ma :

"I tɛ n siyɛn Fatumata !

I tɛ n siyɛn de wa, Fatumata !

Muso tɛ taa kɔmɔn na !

Fatumata taara kɔmɔn na !

Kɔmɔn diyara Fatumata la !.

Alisa, Fatumata ma hakili sɔrɔ. A ye jɛgɛ in siyɛn, k'a nugu bɔ, k'a tigɛtigɛ, k'a sɔrɔ k'i sigi I ko ko ma kɛ.

jɛgɛ nan'i kanto a ma :

"I tɛ n tobi de wa, Fatumata !

I tɛ n tobi de wa, Fatumata !

Muso tɛ taa kɔmɔn na !

Fatumata taara kɔmɔn na !

kɔmɔn diyara Fatumata la !"

Jεεε mōnen, Fatumata ye jεεε bō; a y'i kanto tuguni :

" I tε n dun de wa, Fatumata !

Muso tε taa kōmōn na !

Fatumata taara kōmōn na !

kōmōn diyara Fatumata la !"

O bεε n'a ta, muso katigelen in ye jεεε in dun. A tilalen kō jεεε durni na, minnōgō y'i tεεε sigi a kan : a ye fipenkōnōji bεε min ka ban ; ka tila ka taa ba la ; k'o ji min, k'a min, k'a min fo k'a kōnō foron pō !.

N'a fōra k'i k'a to, n'i m'a to, n'a tonn'i kōrō, I kelen n'o cε.

Dununba denw

Nin kera cɛ dɔ ye. A tun tɔgɔ ye Seriba. Muso fila tun b'a fɛ. Fɔlɔ tɔgɔ Jibe, filanan ye Yuma ye. Jibe ma den sɔrɔ Seriba ye, nka Ala ye bange nɔgɔya Yuma ye ka den caman d'a ma. A kɔnɔpɛ laban kera filaninw ye. Seriba nisɔndiyara kosɛbɛ fo a tun b'a disi gosi-gosi. A ye wele bila jeliba n'a k'a fɔlikɛlaw ma u ka na sipɛnafɔli kɛ. K'a ta su daminɛ na fo ka taa tilesinin bɔ dugu kamalenninw ni sungurunninw sira k'u keremu dunun kɔrɔ. Nin su in na, i tun bɛ se ka fɔlifɛn tan dan si ni si tɛ kelen ye. I mana taa fɔli min kɔrɔ i b'a fo o ka di ni tɔw ye. Sungurunninw y'u kun dilan, k'u masiri i n'a fo jinɛwolosow. Kamalennin fana y'u sɛbɛkkɔrɔ pari ka latikɔlɔn funfun u kan. Tuma ni u bɛ fɔli jɔ ka dumuni dɔ kɛ bawo dumuniw ni minfɛnw tun tɛ kɛ foyi ye. Fama tun kera nin jɔgɔn ma. Denw tɔgɔ dara Fuseni ni Lasinɛ.

Yuma ka filaninsɔrɔ ma kun Jibe fɛ. Keleya bonya kojugu kera sa jugu ye a dusukun na k'a bila walejugukɛ la. A ko fo ale ka Seriba yelemɛ k'a kɛ wulujugu ye k'a su Yuma na.

Don dɔ dugutila fɛ Jibe wulila ka kukumori sɛgɛrɛ n'o tun ye dabalijugukɛlaba ye. O ko a ka taa Ma siraba jukɔrɔ n'o ye dugu dasiri ye, Jibe sirannen y'i kanto a ma : "Ee, dugu dasiri, ne bɛ siran ka taa o kɔrɔ."

Kukumori ko : " Dugutila o dugutila dugamasakɔrɔ dɔ bɛ sigi sirasunba in na ka dugu kibaruyaw fɔ a ye. Sirasun fana bɛ u jɛnabɔcogow fɔ kɔnɔ in ye".

O kɛlen, Jibe taar'i jɔ Ma siraba jukɔrɔ ka kɔnɔba lamɛn. O nalen w'i kanto :

Masira ! dugu dasiri ! dugu suturabaga ! dugu kunmababaga !
Mogoninfinkasa be yan sun in na !".

Masiraba y'a jaabi : "Dugu kibarujensenna, dugu donda ni
dugu boda, Jibe kunko laje !"

Masiraba ko Jibe ma : "Walasa i ce ka k'i sago ye, taa waraba
kansi den saba jini k'u di kukumori ma. O be baara to jefo i ye".

C kelen, konoba y'i pan ka tunu.

Dugu jelen, Jibe hamina bawo a t'a don a bena ko ninnu
waleya cogo min na. Waraba do be to ka na dugu dafɛ, n'a kulekan
bora dugudenw beɛ be yerɛyɛrɛ. Jibe y'i miiri, k'i miiri fo ka fɛrɛ do
tigi waraba kansi sorɔcogo la. A solila ka bo ni misidennin do ye ka
t'i jo waraba temesira la. A y'a konɔ, k'a konɔ. Kabini waraba
kunbora, a ye misidennin bila ka boli. A ye tile tan ke, tile fila o tile
fila a be misidennin kelen di waraba ma. Seriba dabali bannen y'a
jininka, : wale in na, a ko a b'a ka denko sarakabo de la. Jibe tora o
de la fo a ni waraba delila.

Deli mɛɛnnen, u donna jogon na fo don do la Jibe ye kansi
saba in sorɔ. Olu sorolen, a ye kukumori sɛgɛrɛ.

Kukumori kelen ka muso kelɛyabaato in ye ni kansi saba
ninnu ye. A kabakoyara : "Fɛn min y'a to i sera ka waraba nɛgen, i
tɛ dɛsɛ i ce la fiyewu. Masiraba ko, dugudenw kalifara ale ma a k'u
bila sira puman kan. Ni min ye sira jugu ta, a b'o karaba k'o ke
puman ye".

Jibe dusu kasilen seginna so. A ma nimisa sanko ka limaniya.
Musu jugu in taara fɛrɛ wɛrɛ tigi.

Hali o ma dogokun kelen bo, don do sufɛ, ka Yuma to sunogo
la, Jibe ye filaninw ta k'u kelen-kelen beɛ bolonkoninw koro tigi k'o

joli mun u ba bolow n'a ka finiw na. A tilala ka boli n'u ye fo bada la. A tun kelen be ka dunun belebele do dogo yen. A ye den fila ninnu ke o kono ka bawolo ke k'a datugu, k'u fili baji la. A seginnen so, a y'a ke kule ye ka be wuli k'i jo i sen kan. Ni mago min, a be taa jolono jira la Yuma bolo n'a ka finiw na ka soro k'i kanto k'ale ye Yuma ye a keto ka denw fili baji la.

Yuma kasira fo k'a kan sisi, k'a jeji ban. A y'i kali k'i siyen nka mago si ma da a la. Seriba dusu kasilen y'i kanto a ma : "I ye hare ke n ye ka tila k'o yelama k'o ke bone ye. K'a damine bi la, n y'i bolo bo n ka ga la pewu k'i bila faligen na.

O ma ke baasi ye Yuma ma bawo latige ka koro ni jon ye.

Jiwoyo taara ni dunun in ye fo dugu were dankan na. A la y'a ke cekoroba fila y'a fogolen ye ji kan. Folo min y'a ye o k'ale be dunun ta, filanan k'ale b'a konofenw ta. U ye boso kuntigi bila ka dunun in sama ka bo ji la. Filaninw jenne yelen, o kera dabalibanko ye!

Min ye dunun soro o nimisara ko Koninba ka filanin kelen falen dunun ni sanu na. Koniba ma son, a taara n'u y'a ka so.

Nin y'a soro Koninba kelen de tun b'a ka so kolonnin kono bawo a muso tun sara, wa a denke tun taara tunga fe.

Lasana ni fuseni kera den barikamabaw ye. U kera dugu kelece farinw ye f'a dara u la " Dununba denw " Nka mago si ma son k'a koro f'u ye. Koninba yere ma son ka fen fo u ye f'a sayadaben kan. U ye cekoroba in fo k'a walepumandon sanni a ka sa.

Koninba ka janaja su, dugamasakoro kasira tugun Masiraba sanfe. O duguje, u ye dugumogow fana fo u ladonni kopuman na ka soro ka sira jini dugutigi fe.

U n'u ka baganw taamana ka taama, ka kungo kolonw, kow, kabolow ni kuluwow ani walawalakenew teme.

Nin don in, u nana se dugu do dankanda la, ka musokoroba do n'a ka faluw soro yen. U kabakoyalen y'a pininka fen min y'a bila faligen na.

Musokoroba sumana, a njeji bora. A labanna k'a nje fo u ye.

Filaninw girinna k'u poron u ba kan :

"Anw ye Lasana ni Fuseni de ye, i ka filaninw".

Bee b'a don ko Jibe ni fere te ban, o la, filaninw n'u ba tora dankanda la fo wulada fe.

Yuma ye faluw bila sotaasira kan, ka to a denw koru. Kabini baganw kun bora dugumogow ye sinamuso jugu in pininka : "Yuma falimuso in be min ?"

Jibe yelala k'i kanto : " I n'a soro a be jofili la a denw pinini na".

O duguje, Yuma masirilen n'a denw donna dugu koru. Jibe jatigera balawu. A y'i kanto Seriba ma : "Yuma ni misinson dow nana! Bok'u kunben !".

Koru tun sera Seriba ma. O n'a ta o ta, a ye tama ta k'i kunda u kan. Filaninw y'u kanto a ma yoro jan fe : "Anw y'i ka Lasana ni Fuseni de ye".

U fa dabali bannen y'a new coron Jibe la. O yoronin bee fabilen wulila Jibe la. A y'a bolow d'a kun, ka kule, k'a kungo mine.

Kolon jugu jiri be kari a yere koru.

Nin kera muso fila de ye minnu tun be ce kelen kun. Muso ninnu ma se ka ben fiyewu. U ka sigi tun gelayara, o ye gelaya dan ye. A nana se yoro do, muso filanan tun t'a fe ka folo n'a denw ye.

Don do, muso filanan ko a be a sinamusoma den mandi jepini k'a ka magoya tije, k'a halaki. A wulila ka morike do sagera a ka buguda la, o ka baara ke min be den in halaki. A selen ye a ye sabaraw bo k'i kanto : "karamogo, i ni sogoma. O ko : "i Bisimila ! Don ke! "

Ɔaniya jugu in y'i dantige : "Karamogo ! ne koro gannen be bi de ! Meleke b'a fe k'an ka furu tije".

Karamogo ko : "cogo di ?".

Muso y'i kanto "A ye n toro, o ye toro dan ye.

A n'a ba mana fen o fen sori ce in tulo la, a be n mine o de ma".

Karamogo ko : "N'i sera y'an kaban, hami banna. Muso nisodiyalen ko : "Ee o dun na diya ne ye, n'o te do kera sa de !".

Karamogo k'a ma : " N balimamusoma, kori i labennen be ?".

Muso y'a jaabi : "N'i ko fen o fen, ne kun b'a koro, sanko n mago ka je".

A ye morike ka kalatasara di. O sawalen ye baara damine ka don f'a ye.

O don selen, muso nana. Morike ye nasi d'a ma k'a ke cogo jefa a ye. A seginna ka taa a ka so, ka nasi in ke filennin do koro. A y'o bila a ka so dogodogo do la, ka soro ka taa ji ta kolon na. Ba nana filennin soro den in da la. Muso y'a tge fila coron k'a fo : " Ee, Ala, ne bolo kera n yere kala ye".

Suruku ni dugu npogotigiw

Don do la, dugu npogotigiw ye jɔgɔn dalaje ka taa dɔgɔni yɔɔ la. Ni ko be mɔgɔ sɔɔ idɔnko ni seko be tila i la. Nin don in, u taayɔɔ janyana ka teme kɔɔlen kan. U tora dɔgɔni ni dɔnkilida la, fo san nana fin.

I y'u teliya ka fu bɔ, ka dɔgɔw siri, k'u jɔn ka sɔɔ ka sosira jini. U bɛna sira mine dɔɔn sanfiɛba wulila ka dibiba don. Fiɛ ni dibi bonya kojugu, u ma kɔɔn ni tilebin dɔn ka bɔ jɔgɔn na. Npogotigi fitininw ye kasi damine ; kɔɔbalenw ja wulila ; kulekan cayara ; kɔɔnafili nana ; daga wulila, sonkala ma ye. Jiɛba min tun ye npogotijemɔgɔ ye, o ye tɔw dusu saalo, u ye jɔgɔn tɛge mine, ka jɔgɔn demɛdeme, f'u taar'u yere sɔɔ kuluwoba dɔ kɔɔ. Jaa ! o tun ye suruku siyɔɔ ye. Fiɛba in wulilen, denbaw ma se ka sigi, u ma se ka jɔ. U tora yɔliyɔli la, "den jugu folɔ y'a ba ye". U ma puman si miiri ka taa denmisennin ninnu fan fe. Musow mana wuli, sigili te cɛw ma. Dugutigi ye dugu kamalen bɛɛ labɔ. Olu wulila ka marifa ntaman ni muru ta. Dɔw b'u sen na, dɔw be so kan ka kungo mine. San caya kojugu, dugumɔgɔw ma se ka taa yɔɔ jan, u seginna so; npogotiginin ninnu sira kasi ni jɔɔ la, fo ka dugu je. San tun donna suruku n'a ka so cɛ. Dugu jera dɔɔn, a solila poyi ka taa bala denmisennin ninnu na a ka fanfan kɔɔ. O nisɔndiya ma kun a la, a taara i munumunu ka na. Jiɛba y'i kanto suruku ma :

"dugu npogotigi tan ni kelen, dugu npogotigi tan ni fila.

k'an ka na Nama ka so kɔɔ, siginjɔgɔn puman ani baden puman"

O diya kojugu suruku ye, a y'i kanto : "gidi-gidi a' y'a da yen n dɔgɔw". Suruku tora taakasegin na fo dugu npogotigi bɛɛ bɔra

25
kelen-kelen k'a to to jɛba ye. Suruku nalen, jɛba y'a ka dɔnkilinin
da tugun. Suruku bolila ka taa fo yɔrɔ jan. Sann'a ka segin, jɛba y'a
yɛrɛ jini. Suruku seginnen ka na, a ma dɔnkili mɛn, a ma mɔgɔ ye.
A bolila ka don kuluwo kɔnɔ, ka boli ka bɔ, ka jɛba nɔbɔ. jɛba bɛna
don a fa ka du kɔnɔ yɔrɔ min, suruku ni kalaman nana a t'a sen ma.
jɛba y'i kanto " wo ! o ye ne fa ka sinsanjiri ye, suruku ye
npogotiginin sen bila ka sinsanjiri mine.

Nin cogoya de la, dugu npogotigiw kisira suruku ma.

"Nataba ni sugulamini tɛ ban".

Nunna kɔɔ tɛ wuli ji ko?

Fɔlɔmɔgɔw tun tɛ fosi kɛ ni kɔɔ t'a la.

Nin kɛra jamana dɔ de la. Dugumasa bɔra dɔ denmuso nɔfɛ k'a b'a kɛ a muso ye. Den labiiala masakɛ ye. O ye den somɔgɔw sɔn wari, sanu, luulu ni finiw na. Kɔɔ don selen, kɔɔdenw tilalen surɔfanadun na, u ye kɔɔminɛnw sogolon u kun ka mɔsakɛ ka dugu magɛn. Furancɛ in tun ka jan, o ye janya dan ye. Nin kɔɔden caman na, ni muso kelen tɛ, mɔgɔ si hakili ma to jiko la.

Sira fɛ, kɔɔmuso y'a kɛ kasi k'a t'o dabila. O kɛra sababu ye k'a kan fiyɛ, ka tila ka minnɔgɔ bila a la. A ye ji jini. Bɛɛ ko : "An fara ko la, ji ma na an bolo".

Kamalenninw donna kungo kolon in kɔɔ, dibiba in na, ka ji jini. U si ma fɛn sɔɔ. Mɔgɔw sirannen jɔlen tora ka jɔgɔn lajɛ. Muso kelen in y'i kanto jama la : "A' ye ji minɛ k'a di kɔɔmuso ma".

Dɔ k'a bɛ ji minɛ dɔɔɔn, muso in ko : "jɔ bɛ jɔbugu takan de b'a la". Jama bɛɛ dabalibannen y'u jɛ coron a la. A ko : "Ji in tɛ sɔɔ ni fɛn ma di ne ma". U y'a jininka :

"E dun bɛ mun fɛ". A ko "Kɔɔminɛn tilancɛ".

U y'o d'a ma. Kɔɔmuso ye ji min. U tɛmena ni taama ye. Waati jan kelen taama na, minnɔgɔ ye kɔɔmuso minɛ tugun. U ye muso jitigi jininka :

"E bɛ mun fɛ walasa kɔɔmuso bɛ se k'a min" ? A ko "kɔɔminɛn tɔ".

U y'o fana d'a ma.

U taamana tugun ka waati jan ke. U dun tun be gugu filaw furance tilance de kono, kungokolon in yoro juguman de la. Minnogo ye koromuso mine tugun.

U ye muso jitigi pininka. O k'o : "Mun b'aw bolo tugun ka ne sara". Korokunnasigi y'a jaabi : "fosi! ". A k'o la : "Korominen bee be ne de bolo, o tuma na, a ye n bila koromuso no na".

Dow ko a ka ji to yen. Dow ko a ka sabali. Kuma caman fora.

Korokunnasigi ko : "Jama, a ye sabali ! N'i y'a men koromuso, a be ni de la. Minnogo kelen be ka waliden toro. Anw de jalaki don. An y'an ke sira in kan, mogo si hakili ma jigin ji la fo nin muso in. Ne b'a pini aw fe, a' ka son a ka ke koromuso ye, waliden ka kisi".

Mogow k'o ye tipe ye. U ye muso jitigi layelen so kan koromuso folo no na ka fini biri a la. Koro taara nin cogo in na fo dugumasa ka so. U selen, dantigeli kera faama ye.

Aw miiri la faama be mun ke ?)

K'a ta nin don na fo bi, korodenw te sira mine ni ji t'u kun.

Wulu ni kooro

San dɔ kɛra, kɔngɔ juguba dɔ binna jamana kan. Kɔngɔ in juguyara, fo k'a juguya. A juguya kojugu, hali jɔsusukan tun tɛ man tugun fan si fɛ. Kɔngɔ digilen kooro la, o jɛbɔra wulu fɛ. A ko wulu ma :

"n teri, kɔngɔ bɛ jini ka ne faga, dunta tɛ sɔrɔ fan si fɛ. N'i ma jɛ ne ma, n na sa dɛ, bawo, su o su, ne tulo bɛ e laminekan na dugu du bɛɛ kɔngɔ wowu ! wowu ! wowu !". O fɔlen, wulu yɛlɛla, ka yɛlɛ, ka sɔrɔ k'i kanto : "Ee ! n teri, o bɛ kɛ cogo di ? Kooro ko " o man gɛlen, su fɛ n'i bɛ taa dugu kɔngɔ, i bɛ ne bamu i ko la ; an bɛ taa jɔgɔn fɛ". Su kɔra, wulu nana kooro bamu dewu-dewu a ko la. U donna du fɔlɔ min kɔngɔ, wulu y'i jɛsin gabugu la k'a o lajan don gadonmuso ka na la. O ye dɔgɔkurun tasumama ta kɛ kɔngɔ kooro kan wulu ko la. Wulu ma kuma, kooro yɛrɛ fana ma ten fɔ. Wulu tilala ka taa du wɛrɛ kɔngɔ k'i jɛsin musow ka surɔfana sigilen ma, k'a b'i da don o la. Muso dɔ ye bereba da kooro ko la tuguni, n ka o bɛɛ la, wulu tɛ kuma.

O tora ten fo ka du caman kɛ. O bɛɛ la, bere de bɛ kɛ kooro kan wulu ko la. Digi kɛlen kooro la, a ko wulu ma : " N teri, ne fara sa, an ka segin so ". Wulu ko : "Ee, an ma se du dumanw ma fɔlɔ dɛ, an ka taa jɛfɛ halibi ". Kooro ko " n teri ne fara ; an ka dan yan. Ne bɛ yɔrɔ min sisan n bɛ kɔngɔ fasali fɛ ni e ka fa ye. N ko karitɔ filɛ bere fɛ". Kooro fasalen taara don a ka wo la k'i da. Halibi o fasali tɔ filɛ kooro nɔfɛ.

Masakɛ denmuso ka furuko

Nin kɛra Masakɛ dɔ ye. Denmuso dɔ tun b'a fɛ min cɛ ka pi kosɛbɛ. Denmuso in ni sungurunnin wɛrɛ tun bɔlen i n'a fɔ woro n'a fɛrɛn. Mɔgɔ si tun tɛ se k'u bɔ jɔgɔn na.

O de kosɔn, denmuso selen furu ma, Masakɛ ye ci bila a ka jamana kɔnɔ. A ko : cɛ o cɛ, n'i sera k'ale denmuso ni sungurunnin dɔ in bɔ jɔgɔn na, a b'a denmuso di o tigi ma, ka tila ka nafolo caman d'a kan. Nka n'i dɛsɛra k'u bɔ jɔgɔn na, a b'i kunkolo tigɛ k'a sɔɔri a ka sinsan na. O mankutu bonyana jamana kɔnɔ. Kamalen caman y'i labɛn ka Masakɛ ka so sɛgɛrɛ. Ni min nana, Masakɛ b'o bisimila. A bɛ saga faga o ye, k'a denmuso bila ka tobili k'a ye. O tigi bɛ dumuni kɛ k'i fa. O kɔfɛ, u bɛ taa jɛnajɛyɔɔ la. Jama dafalen, jelikɛ ye npogotiginin fila wele k'u jɔ kɛnɛ kan. Kamalen bɛ yamaruya a ka na Masakɛ denmuso jira. Aa, nin kɛra kabako ye ! Jaa, cɛ b'i yɛrɛ faga muso nɔfɛ. Nin kɛra mɔnɛ ye, dan ma kɛ min na. Masakɛ ye cɛ bi kɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn de faga k'u kun sɔɔri a ka sinsan na. Don dɔ, kamalennin dɔ nana. A y'i dantigɛ Masakɛ ye. A ko a tɔgɔ ye Yerikolen. A y'a bisimila ka ko cogoyaw bɛɛ jɛfɔ a ye. Masakɛ denmuso ye tobili kɛ a ye. K'a to dumuni na, Masakɛ ka dosokɔɔ nana k'i munumunu a dafɛ, kasɔɔ k'i da k'i jɛ coron a la. Kamalen ye sogobu dɔ ni kolokuru belebele di wulu in ma. Wuluɛ nisɔndiyara. Ee, jaa jumanya tɛ don bɔrɔgɔ la. Wuluɛ ye sogo dun, ka kolow jimi k'i fa tewu. A y'i kanto Yerikokelen ma : "N m'i jɔgɔn ye, fɛn o fɛn nana yan, o b'a ka dumuni kɛ ka n to, i ka jumanya kosɔn n bi dɛmɛ. N'i bɛ taa jɛnajɛyɔɔ la, ni n yen jɔsi npogotiginin min na, o de ye Masakɛ denmuso ye.

O kelen, Yerikokelen nisɔndiyara ! A y'i labɛn ka jɛnajɛyɔɔ sɛgɛrɛ. Wuluɛ bolila biribiri ka taa i jɔsi npogotiginin na. O bɛ kɛ tuma min, kamalen tun jɛ b'a la. Yamaruya dilen Yerikokelen ma, a y'i taama ka taa Masakɛ denmuso jira. Mankan wulila. Jama wɔyɔra ; tɛgɛrɛ bɛ fɔ fan bɛɛ. A y'a minɛ ! A y'a minɛ ! Masakɛ wulila k'a fɔ ko jama k'i makun k'a lamɛn. Bɛɛ y'i kɛ sewu. A ye denmuso minɛ k'a di Yerikokelen ma ani nafolo caman. N y'o ta yɔɔ min, n y'o bila yen.

Sagajigi ni Suruku

Nin don in, kongo gannenba tun be koro Suruku la. A yaalala, ka yaala, a ma dumuni soro. A segennen nana a da nkabasunba do suma duman na k'a b'a segen lafiye, ka sunogo. Kongo y'a bali ka sunogo. A wulila ka yaala damine tugun. Fo ka taa wula se, a ma fosi ye a je la, a be min bila a kono. A jigi tigelen y'a ka sosira mine. A taato, hali ni fiye ye fura lamaga, a be girin k'o yoro laje n'o te a ka dufen do mankan ye.

Suruku tora o de la fo ka se a ka so masurun na. A y'a don n'a sera so, denmisenyw be boli k'a kunben wa fen dun t'ale bolo. A seginna a ko k'a digi a la fo dugu do soda la. A y'i to yoro jan fe ka fen do jeman dalen jirisuma la. A bolila ka sin o ma. A y'a soro o ye sagajigi kogolen do de ye. A k'o ma : "Ee ! Ne ta jena bi ! Kabini dugu jera, ne be yaala la dumunipini na, ne ma fosi soro k'a don n da kono. Ala y'e ke ne garijegy ye wa i tena tila n na".

Sagajigi k'a ma : " N'i y'a ye ne be balo la hali bi, dunbaantaya te de ! N da konona file, jin joli be yen"?

Suruku k'a ma : "N je be kelen doron de la".

Sagajigi k'o la : "Ne ye n jinw bee kari surukuw bobara de la. A to ye kelen min ye, n bena o kari e ta la sisan. N makono yen".

Nin kuma bo sagajigi da o ni suruku ka duuru don fiye na si ma koroya ni si ye. A taato y'i kanto sagajigi ma : "O koni te ne suruku ye!".

A taato, fo gongon be duuru a ko.

Sagajigi wulila joona ka don so kono.

N y'a da kungosogow la. U ye sigi ke masake ye.

N'u taara minniyoro la, ni masake ma min, sogo si te se k'i min. Don do minnogo digira sogomusonin konoma do la. Den fila tun b'o kon. Ale ye Ala mine ka taa i min. sogokulu nalen sigidankelen y'u jininka : "Jon folo ye ji min ? ". Bæ y'i ke sewu. O kelen sogomusonin konoma y'i sensen ka gere a la k'i kanto k'ale de y'i min. O bora a da yoro min masake y'u bila k'a kon fara. Den kelen binna furatu suma na, o ma sa. To kelen binna tile koru, o sara. Ni sogo minnu nana minni na, sogodennin min bæ suma la, o b'olu jininka : "An ba taara min ?". Sogow b'a jaabi ko sigidankelen de y'a faga. A bæ tila k'u jininka tugun k'a ye mun ke sigidankelen na. Sogow b'a fo k'a ye ji min sigidankelen je. Sogodennin y'i kant'u ma : "O tuma jimin maakorola de b'aw fe yan ? N bæ n kali, ni ne sen ye sigidankelen ta bo don o don, n b'a faga ; ni n gere y'a ta bo bo n b'a ni dipæ fara."

Atora o cogoya la fo sogodennin nana bonya, ka kogo. Don do la a taar'a sen da sigidankelen senna na, nka a sen ma se k'a ta fa. A dimina ka taa.

San kelen temena, filanan daminena. Sogodennin dalenb'a yerela, a taar'a sen da sigidankelen senna na, o bonyana n'o ta ye. A y'a gere fana suma jiri do fe ; a y'a don o la k'o fana ka bon ni sigidankelen ta ye. A b'o la, jokala nan'i sigi sananbolo la. Sannin dankelen y'i masake taama k'a bæ na ji min. Sogodennin panna ka bo tu la k'i kanto a ma : "Munna e ye ne ba faga ?" Sigidankelen m'a jaabi, a y'a jenu tige a la ka teme a ka minnife !

Jakalanin y'i to sananbolo sanfe ka donkili in da :

"Pipi sananbolo, a pipi sananbolo

Do sen na kari bi sananbolo

A giribata - giribata wawu"

O kelen, sogodennin ni sigidankelen ye jagon mine kirikara-
kirikara sigidankelen binna k'a sen kari wawu.

Jokalanin y'i yegyege tugun k'i kanto :

"Pipi sananbo, a pipi sananbolo

Do gere na kari bi sananbolo

A giribata-giribata wawu".

Sogodennin ye dankelen munumunu , k'a munumunu k'a
peren duguma k'a gere kari wawu.

Jokalanin seginn'a ka donkilinin kan tugun.

Sogodennin ye sigidankelen mine k'a kan kari wawu.

O kelen, sogodennin ye kungosogo bee fara jagon kan. A y'i
kant'u ma : "Sigidankelenko banna bi. Ne y'a faga. Sisan, ne b'a jini
aw fe an ka sama ke jemogo ye, nka a kana mogo si bali ka ji min.
Jimin mana min diya waati o waati, o k'i min".

Folo ni sigidankelen tun m'i min, a tun te kun sogo si la k'i min.

N y'o ta yoro min, n y'o bila yen.

Korofomenta

na. Hali banaw yere y'a tuma don, hakaja bin tun te kungo kono bilen.

Zoforew ye farinya damine, u te tulongke tasumadon ni jiritige la tugun.

Nin si ma nogyo don dugu kono. Bese kelen be i ko i ye talafen ta, sigi te, jo te ! A be ke di ? Jintanya nana. Fen te bolo la. Hali kungo fenw yere bese jiginna so ji jini na.

Musow be taa ka na galodugu ni so ce jesususaratani na. Cew tora yoliyali la bada ni kodaw ce ; nsaramisennin ni konkoni na. Cebalenw ni npogotigi selenw taara du dayirimni jini dugubaw kono. Dugu fan daw kera, i ko tomon. Nin san in, jo ma je fiyewu NPeba n'a lamini si la, magow ni baganw jani, o ye jani dan ye. Dugu kera i ko a bena fo. Jaa ! ji ye fenba ye tan !

Zuluyekalao tamenen kera Agibu nako folo ye Bamako. A jiginna a tenenmuso Awa ka so Bulukasunbugu la. Kabini a nadon, kankari gelen dar'a ye : k'a ka to so, a kanime Seriba ni Yusufu kerefe. A tenenmuso k'a ma : "yan te i n'a fo an ka dugu Sikoro. Yan ye galodugu de ye. Bolifenw ka ca. Mabilitigiw ni mototigiw ni negeso tigiw ani sennamaw de be u fereke jagon na siraw kan su ni tile".

Agibu ye kunjagon kelen ke ladilikan ninnu b'a hakili la tuma bee. Tuma daw la mankutu minnu tun for'a ye Bamako kobaw kan k'a to u ka togoda la, olu tun be boli hakili don a la. Bamako donniko tun b'a ye haali, ka ngon filaw ye, ka ntolatanyoro ni warabafileyoro ye, ka suguba ni sankasobaw ye. A y'a men fana ko motobaw de be ke waati bee jamanatigi nefe, motow ni mobili be boli jagon fe cogo di ? Ee ! ka nin bee to i hakili la, k'i sera Bamako, k'i te bo ! hali n tun kana na.

Don do sogoma, dunankenin y'a ja geleya. A bora ka Bulukasunubugu siraba kelen mine, min be taa Bamako cemanca la. A y'a ta ke sennamogow namineni ye. A tun nisondiyalen i n'a fo di donnen fali da. Mobilikan ni motokan faralen mogow wowawokan kan o bee ye Agibu dabalibanko ye. A sera siraw kunbenyoro do la. Dabalibanko ! Polisi do tun jolen be sira cemanca la ka sira di bolifenw ma. A tamenen o la, a sera yoro were, yeelen suguya saba de tun be ka polisike ka baara jagon ke, bileman, neremuguma ani jugujima. A tora o de lajeli la k'a yere soro sira cemanca la, mototigi y'a je. A girinna ka t'i jo, f'a senw be yereyerere. A y'a jija fo ka se

suguba la.

Nin ye mɔ̀gɔ̀ko dan ye sa ! A tun jɛ bɛ kalakala la fan bɛɛ fɛ ka fɛn jumanw lajɛ : finiw, sabaraw, masiriw, dumunifɛnw.

Agibu mɛɛnna yaala la kɔsɛbɛ dugu kɔ̀nɔ ; k'a t'o de la, dukɔ̀nɔmɔ̀gɔ̀w y'a kolɔ̀si k'a bɔra. U wulila a jinini na, u donna kɛrɛfɛdu bɛɛ kɔ̀nɔ.

Wula selen, Agibu hakili jiginna seginni na so. A mɛɛnna munumunu na a ma taafan sɔ̀rɔ̀a yɛrɛ la. A y'a dɔ̀n o waati de la k'a ye kojugu kɛ. A tɛnɛnmuso ka ladilikanw jiginna hakili la, n'o ye bandiko ni mɔ̀gɔ̀fagalako ye.

Fitiri selen, san finna, kaba ye pɛrɛnni damine, lipɛba wulila, sanji suurula. Tumanin kelen lanpan yeelenbaw sara ka dugu bila dibi la. Mɔ̀biliyeelenw ye Agibu ja tɔ wuli ka t'a fɛ, a y'a su kasi kan. Faamaso dɔ̀ kolɔ̀sibaa de y'an ka dunankɛnin kolɔ̀si a ka taakasegin na. O y'a wele k'a jininka a tɔgɔ̀ n'a bɔyɔ̀rɔ̀ la. A hine donna o la. O y'a lasigi a kɔ̀rɔ̀, ka dumuni ni siyɔ̀rɔ̀ d'a ma.

Su kuuru bɛɛ, Awa n'a denw ma sunɔ̀gɔ̀. U sira ka Agibu jini. U taara polisisow ni dɔ̀gɔ̀tɔ̀rɔ̀sow bɛɛ la. U labanna ka taa jininisɛben bila arajo la.

Sɔ̀gɔ̀mada jooa, mɔ̀bili dɔ̀ jɔ̀ra Awa ka so da la. Dulokibatigi dɔ̀ bɔra mɔ̀bili kɔ̀nɔ ka jininkali kɛ ni yan de ye Awa ka so ye.

Kabini Awa ye Agibu sigilen ye mɔ̀bili kɔ̀nɔ, a nisɔ̀ndiyara.

Agibu kanimɛw ye yɛlɛ damine k'u t'o dabila.

Walanta

San o san, ni walanta sera, Amadu ni Musa man'u korow ye, u be tubabudonkilida la, npalan kuraw b'u kere la ka taa lakoli la, u be kasi k'olu fana be taa. jinan, u fana si sera lakolidon ma. Fa taar'u bolo ci dogatoraso la. O duguje a taara bolicisebenw mine. Wolosebenw tun maralen b'a bolo ka koru. A to tun tora tali yere ye sa.

Don do sogomada fe, a taara denw togo seben lakoli la.

Okutoburukalo tile folo kera walanta ye. O benna Ntunen do ma. Kabini fajiri, Ma Hawa ye denmisenninw lakunu k'u ka npalanw ni fini kuraw d'u ma. U parilenba y'u je jopogon na ka soro ka yelemisenninw ke. U somina. Sochin, u fa y'a ka soda yele.

A y'i kanbo Ma Hawa ma gabugu koro: Hawa, mani ma mo?

I t'a teliya dochin ! Bi ye walanta ye de ! Tari e jinena de ? Denmisenninw wulila wa ?". Ma Hawa y'a jaabi: "Ayi, n ma jine. U wulila. N bena mani bosisan".

Denmisenninw nisondiyara. Komi Amadu ni Musa sije folo tun don, bolofa tun b'olu ta kan.

Daraka dunnin, fa ye Ma Hawa wele, o y'a soro denmisenninw b'a kerefe. A ko Ma Hawa ma :

"E dun je sisilen be ! N b'a don i Fatogoma ka lakoliladonko t'i diyanyeko ye. Ne y'i faamu. E ko an kana denmisenninw toro kalan na barisa baara te soro la tugun. I ka miiriya o t'a ye. O ye filiba ye.

An ka to u ka kalan. Kalan kun daron te gafeenamabaarasoro ye. Hali ni denmisen ka kalan danna kalanso konontonnan na, o be ye do ye. O kalan min y'o ye, i kana jon o la. O daron be se ka denmisen hakili dayele. A be ke sababu ye, a ka dipelatige kon, a k'a ka ko caman jenabo a yere ye kasoro a ma dulon mago la. O yere k'i ce ka bo yen, mun b'a jir'e la ko baarakogeleya be to nin cogo in na ten kudayi ? I ka d'a la dipne ye yelama-yelama ye".

Fa b'a don tigi-tigi kalan ka di Amadu ni Musa ye. A k'u ma, bi ye lakolita ye. Kalan be don ni nega kanje wolonwula (7) temena ni sanga 45 ye. A ko ni kalan donni to tora sanga 15 ye, a yere be tara u bila lakoli la a ka mobili la. Denmisenninw sewara. So nin u y'u ka npalanw ta ka don mobili kon k'u sigi. Fa ye mobili wuli, u taara. U selen Amadu terike Modibonin ka soda la, Amadu y'i kanto : "Baba, Modiboninw fana be taa lakoli la. An t'a ta ? ". Fa ye mobili jo. Perenperenkan tun be so kon. So nin kulekan bora. O tun ye Modibonin fa n'a ba ye jagon na o ka lakoliladonko la. U temena. Mobili nana jo kalanyoro da la. U donna k'u jasin kuntigi ka biro ma. O ni fa y'u tge di jagon ma ka foliw ke. O kelen, a ye Amaduw ka kalanso jir'u la. A ko sisan fa be se ka taa so.

Amadu ni Musa selen kalanso da la, karamago y'u kunben ni nisondiya ye ka sigiyoro d'u ma. U taara kalan fe. So nin Amadu ni Musa y'u kerew file, u m'u donbaga si ye f'u denmisenninjagonw dama. U ye karamago laje. O min tun be yelemisenninw ni kuma dumanninw na u dontuma, o folola k'a je sisi donin.

Kungojeni

Sura, datuma selen, yeelenba bora koroyanfan fe. Dugutigi ye weledala bila ka buru fiye. Bæe y'i kunda tasuma in fan kan. U suru magow ye furabuluw tige. U binna k'a jini ka ka tasuma fagali fe. Fijæ tun ka bon kojugu.

Cækorobaw y'a ye tasuma tæna se ka koron tuma min, olu y'a jini jama fe u ka segin so katugu sufela don ko wære bæ se ka don a senkora.

Magow ye tasuma to yen ka segin so.

Tasuma ye su bæe ke ka menæ. Sanni ka dugu je a ye kungoda bæe jeni k'a ban sewu. Darakaw dunnen, dugutigi n'a seerew dara jagon kan ka taa tasumajenino in laje. U seginnen so, a ye gatigiw bæe ke jagon kan k'a ko je jini sanni zoforew ka na.

Aa ! nin kungojeni in ye gatigiw tora.

Dow ko denmisænw de ye ta wili ni takala ye. Dow ko, i b'a sora donsow don ; dow y'a turu da segedilanmusow ka jemajobaliya kun. Dugu yere koni m'a bo taamalaw ka sigaratimoron kun cogo si la.

Dugumagow tora walejugutigi jini na fo ka taa se zoforekuntigi n'a ka cædenw nali ma.

Olu ka mobili jora yora min, kuma tigera sewu ! Jama wilila jagon fe i n'a fo konokulu k'u kunben, ka sora k'u bisimila. O bannen, zoforekuntigi ye kuma ta, ka yafa jini dugutigi n'a ka jama fe, u ka mæenni sabu la ; k'u fo k'u walejumandon u ka ben na, katugu, ale n'a ka jekulu folola kasara in yora de la sanni u ka se dugu kana. U ye

fɛɛɛ minnu tigɛ tasuma in kɛlɛli la, o y'u nimisi wasa kɔsɛbɛ bawo o baara puman in tɛ kɛ ni bɛn ni kelenya tɛ.

U ka mɛɛnni ma kɛ gansan ye ; kasara in kɛyɔɔ la u ye fɛn ye yen min ye dugumɔgɔw bɔ bolo la. U ye takalaforoko fila ani sigaratimɔɔɔn caman sɔɔ mɔbilibaw sennɔ kɛɛfɛ.

Dugudenw tɔgɔ la, dugutigi ye kuma ta.

A y'a jini zoforɛkuntigi n'a tɔɔɔɔnw fɛ, u k'u jija k'a da jamanadenw bɛɛ tulo kan telewisɔn ni arajow la, ani kunnafonisɛbɛn kɔɔ ko n'u bɛ dugutaasen fɛ, u kana sigaratimɔɔɔn fili paman kɔɔ.

O ladilikan kelen in ka kan ka fɔ donsow, sɛgɛdilannaw ani gantugulaw bɛɛ ye.

N'o kɛra, a mɛɛn o mɛɛn, mɔgɔw na faamuyali sɔɔ, wa an ka kungo na lakana.

Faamakunben

Kabini kunun, be y'a don ko do be senna an ka dugu koro :
faama kunbeni labenw.

Npogotigiw ni cemisenw, bee ka baaraketa jefora i ye.
Npogotigiw ye dugu bolonw n'a ferew furan k'u saniya. Cemisenw
ye jirijuw jeya ni gaalaji ye, ka jonjonw siri fan bee. Komandan
siyoro n'a ka baarayoro saniyara ka segin ka jonjonw ke k'olu fana
sankorota.

Surofanaw dunnen ko, folifenw mankan bora fan bee fe.
Ncilakaw n'u ka bala tun be Musa kulubali ka da la,
Mentenbugukaw n'u ka cebilencaw tun be Isa Kulubali ka bulonda
la. Donsow tun be kubeda la. Bee y'a seko n'a damajira ke. Anw
filikelaw koni y'an ta ke taakasegin ye u ni jagon ce fo tilesinin
botuma. Nin kera foli dan ye nin su.

Sogoma, darakaw dunnen ko, bee y'i kunda kubeda kan. Jama
bora fan bee. I tun be se k'i to yoro jan ka folifenw mankan men. Ala
ni donw golobali, gongon tun kelen be ka jama kuntunu ka soro ka
sankolon magen. Jama tun jolen be sira fan fila bee fe ka tegere fo
cebilencaw ni donsow kun. Cebilencaw tun b'u pan, k'u woloki ka
soro ka na folikelaw jefe ka don lamaga. Donsow ta tun ye don ni
muguci ye. U donketo tun be marifa munumunu ka tila k'a korota
n'u bolo kelen ye k'a kunkanba ba. Musow ni denmisenw tun te son
k'u sogere u la walima u tun b'u tulow datugu n'u bolow ye.
Sorodasiw ni polisiw ani garadiw tun be ka jama dalakene sira fan
fila fe. Waati dow u tun be jama bagabaga n'u ka maramafenw ye.

Soonin, filekan gannan, faama n'a nɔfemɔgɔw kunbɔra yɔɔ jan. Folikɛlaw ye dɔ fara foli kan. A kɛra i ko mankan ka fa wuli tulogeren na. Karamɔgɔ Sise n'a ka kalandenw de tun ye jama kun folɔ ye. U tun ye jɔnjɔn makanw dilan k'olu minɛ u bolo. O bɛɛ kɔ, u tun b'a ɔɔ jɔgɔn fɛ : "Faama, i bisimila ! Faama, i bisimila ! I bɔra i ka so, i nana i ka so". Faama y'a bolow kɔɔta ka karamɔgɔ n'a ka kalandenw fo. O kɔ, a taamato tora k'a bolow wuli jama tɔw ye k'u fo. Waati ni waati, a tun b'i jɔ ka folikɛla ni dɔnkɛla dɔw filɛ.

Komandan ye dunanw bisimila gaba dɔ kɔɔ. A ye kuma ta k'a ka mara cogo jɛfo u ye. Ale tilalen, kuma dira dugutigi ma. Ale y'i sinsin kalanko, kɛnyako ni jiko kan. A y'a jira faama la k'anw ka mara jɔgɔn tɛ lamini na sɛnɛ na, o la a k'an dɛmɛ halisa walasa sɛnɛ bɛ yiriwa. Kuma labanna faama bolo. A y'an ka mara mɔgɔw fo a kunbɛncogo puman na. A ko Komandan ni dugutigi ma fosi fɔ ni tipɛ tɛ. A y'i kan di, k'a bɛ dɛmɛ lase an ma. Jama ye tɛgɛrɛ fɔ.

Kuma kuncɛlen, yafa kɛra jama ma. Bɛɛ nimisi wasalen taara so.

Joliba ni Biton ka ntolatan

Joliba ni Biton ka ntolatan bolodara ka ben marisikalo tile 15 san 1963. Kabini Feburuyekalo tile 15, Biton ka ntolatannanw be jogon soro degelikene kan, don o don. U ka ladegelibaga ye laadilikan caman fo u ye, bawo Joliba lafasalikelaw n'a tondenw y'a lakali fan bee k'u n'a Biton sebekoro ci jinan.

Biton ntolatannanw ye kalo kelen de ke labenni ni cesiri la. jogonkunben don selen, a kera i ko Segu dugu ka wuli Biton lafasalikelaw ka gintanw fe. Nin don in na kabini sogoma, Segu ntolatanyoroba fara jama na kolikoli. Tilelafana dunna doron, hali u teger ma ja, Musa ni Sidiki ye ntolatankene segere walasa u ka sigiyoro puman soro. Nka, sanni u ka biye soro a ma ke kolokolo sipeta ye u bolo. U donnen, u balala jama na u ma sigi ni min ye. O n'a ta o ta, magow ka donni ma kotige.

Sanni nanaw ka jogon soro Hamudalayi ntolatandenmisenw ni Banankoro taw ye penajepabila ke.

Waati selen, Aribitiriw ni ntolatannaw nana kene kan. Jama ye teger f'u ye : Joliba ntolatannaw tun be bilenman na, Biton taw tun be nere la. Ntolatanna ce mugan ni fila ani aribitiri ce saba y'u jo k'u dakepe doron, sorodasiw n'u ka folikejama ye Mali fasa mene a kan.

O bannen ko, ntolatanna bee taar'a ka fan, k'i joyoro ta. So nin filekan bora. Ntolatan daminena. Ntola ye taakaseginko fila ke doron, ani Joliba ka kuru kelen don, o si ma koroya si ye. Bee wulila k'i jo. Joliba magow ye fan bee ke burukan ni dununkan ye. Biton ntolatannaw ye dusu ta, sanga fila te teme n'u ma joliba ntolatan-

naw jegan. Ntola be munumunu cogo min, a be munumunu ten joliba ka joda la. Biton lafasalikelaw ye yoro bee ke mankan ye, u be kule cogo min u be kule ten, nka kuru kelen ma se ka bo folo. U tora ten fo ka lafiɛbowaati se.

U wulilen ko, ka sanga bi saba ke, Biton ye sigannakuru do don. Biton mogow girinna, nka aribitiri ma son o ma. jɔgɔnsɔɔ cayara fan bee fe, nka aribitiri ta y'a ka kene ye, a tor'a ta la.

Ntolatannaw y'a su a kan tuguni. Biton ntolatannaw ye kolo ni fasa damine. Kirikarawatita dabara. Joliba ntolatannaw juguyara ni Biton taw ye. Aribitiri ye olu kelen gen ka bo kene kan, k'u to to tan ye. Joliba ka cedenw kera i ko wara joginnenw.

Ka ntolatan to to sanga tan ni duuru ye, joliba fana ye sigannakuru kelen don. Aribitiri sonn'o ma. Jama murutira, kojugu dabara. Biton mogow ye yoro bee ke gongoro ye. Bee yi yere jini. Sorodasiw ni polisiw ye jama gen fo giton kofe.

Sonnin Aribitiri ye file fiye ka ntolatan bila, joliba ka fila Biton ka fu. Hali sini Biton mogow be ji da ntolatan nin sene kan.

Malibugu jiginniso

A tɛ san mugawo, Malibugu tun ye ga naani doron de ye. Nka sisan a kera duguba ye. A ni dugu tow ce ka jan. U ce siraw man ji, wa a ko ka ca. Keneya siratige la banamisen ka ca Malibugu. Konoboli, negenbilennin, noninsa, jokajo, olu be taakasegin na san kalo tan ni fila konɔ. Dogotorɔso tun tɛ Malibugu sango jiginnso. U ka musow tun be taa jigin kugudu. O be kilomɛtere bi duuru ni duuru bo. Banabagato fara tinto kan, u beɛ tun be ta Wotoro walima negeso la. Samiyɛ waati dow la, sira tun be tige. Nin tun ye makarikoba ye. Salon, kasara cayara Malibugu. Banabagato ni tinto min sara sira fe, o tɛ ban. Denmisen caman fana ni tor'a la.

Don do la, dugutigi ye dugu mogow laje. A ko : "N'an ma wuli k'an jo, waati bɛna se, an ka su tɛna ban don na. Mogow wɛre si tɛ na an ka jiginnso walima dogotorɔso jo. Bɛɛ k'i hakili jakabo". Dugumogow ko dugutigi ka kuma jɛna, k'a ma fosi fo ni tije tɛ.

O yorɔnin bɛɛ la, dugu cemiseninw k'olu be so tufadenw bɛɛ lajɛlen gosi. Musomanninw y'u kan di ko olu be sojɔji bɛɛ doni. Musokorɔbaw k'olu be ga don baarakɛlaw ye. Cɛkorɔbaw fana ko tile o tile ko olu be ba kelen labila. O bɛɛ dantigɛlen kaban, Malibugu jagokɛlaw ko ni so jɔra, k'olu be dalan bila a konɔ.

jogonye nin kibaruya sera demɛjekulu do ma. O ye sɛben bila dugutigi ma ; sɛben in konɔ u ko : "An y'aw ka jogonye kibaruya sɔra. A diyara an ye kosɛbe. Nin b'a jira kaw ye faamuyali ke. Mogow si tɛ n'aw ka dugu jɔaw no na ; n'aw yɛre tɛ. An ye layidu ta k'aw ka jiginnso bili n'a jɔra k'a ban, ka muso fila kalan tinminɛcogo la".

Dugutigi ye dugumogow laje tuguni, ka demejekulu in ka bonya da u tulo kan. Kibaruya in diyara u ye kosebɛ. A kera sababu ye ka do fara u ka cesiri kan. U b'lo nisondiya la, Malibuguka minnu bɛ jamana kono n'a kakan, olu fana y'u kan ba. Dow ye wari bila ka na, dow ye sojominenw ci, dow ye fura ni dara ani lanpanw di. A kera koba ye.

Kalo saba kono, Malibugu jiginso jora k'a ban. A dayeli la, dugumogow ye wele bila bɛɛ ma, mogow o mogow, n'i sen bɛ yen soro, o kana ka jɛnaje ba in na.

O don kera seliba ye. Mogow nana ka ba fan bɛɛ fɛ.

Jiginso in jɛli kera sababu ye ka bɛn sinsin Malibugu kono. O siratige'la, dugu yiriwalibaara werɛw bolodara, i n'a fo dogotowso ni kalanso jɛli.

Jɛnaje in temenen kofɛ, Malibugu lamini duguw bɛɛ wulila k'u jo. Duguyiriwali baaraw kera dugu bɛɛ haminanko ye.

Sufetaama

Dawuda ni Sidiki ye teri ye. Su t'u fara, tile t'u fara. Dawuda muso tun donna kaban ; Sidiki maminemuso tun be kerfedugu do la. Dono, Sidiki y'a jini Dawuda fe u ka taa bo a maminemuso ye, ka yen dogo jo. Dawuda y'a jininka taaliwaati la. A k'u be se ka taa ni surafana dunna.

O duguje, langasara selen, u taara goyiji bo kungo kono. U bolen yen, u taara Musa ka ponpe singa. U y'u ka negesow laben, k'u masiri kosobe.

"Ko folen koro to ye dalamaga ye." Surafana dunnen, u y'u ka ceyaminenw ta ka sira mine. U y'a dadon. U bena kulunin yelen doron, Dawuda ka negeso sogora. U y'u jo k'o koli, ka sira mine kokura. U ye donnin boli tuguni, Sidiki yere ka negeso yeelen tigera. Dawuda ye torasi mene, Sidiki y'i jija k'o dilan. U taara, ka taa ; u be baro ni yele la. U sera kurubon do ma, u ye tunin do ye. Sidiki ko Dawuda k'i jo k'a be taa bin na. Dawuda y'i kanto : "ce, n teri, an kan teliya ; sufetaama don ; sufefen dun ka ca : juman b'a la, juguman b'a la. Sidiki y'a terike jaabi : "Ee ce, burannataa don, o dugutilafedon yere de sutura ka bon ; n'an sera waati o waati, an be se ka komuso lakunu ; an b'an ka te min, ka baro ke fo waati min ka d'an ye". Sidiki taata tu kono, a be k'o fo a senfe. A k'a b'i sigi yoro min, warajugu do y'i pan ka bo tu la, k'i kund'a kan. Sidiki ko "yan te". A ni kalaman wulila k'i senfa. Kabini Dawuda ye Sidiki bolito ye, a y'i den ka yelen jiriba do la.

Sidiki bolila, ka boli fo k'a fiye duuru. A laban dɛsɛra ; a ye Ala minɛ sa k'i da ka wara in kɔnɔ. wara nan'i jɔ Sidiki kunna : a y'a jɛ bɛɛ bɔ a fara kɔnɔ, k'i dawaga ; a b'a nunfiɛ fili, a bɛ woronton. Limaniya tilala Sidiki la pewu. A k'ale ni diɲɛ farala bi su in na. A y'i miiri a terikɛ ka fɔlenw na sufɛtaamako la. O la, a y'i da k'a kɛ i n'a fɔ a salen don : a tɛ lamaga, a tɛ ninakili. Dawuda fana y'i to jiriba sanfɛ k'a terikɛ dalen lajɛ, waraba b'a kunna. A ko a yɛrɛ kɔnɔ : "a fɔ ne na to fugariya la ka n terikɛ to wara bolo ? " A y'i dɛn ka jigin k'a bɛ taa dɛmɛ a don a terikɛ ye dɔrɔn, a jɛ dara donsokɛ dɔ kan jiritu la. Jaa ! donsokɛ tun jɛ bɛ wara la Sidiki kunna. O y'ale dogo yɔrɔ dɔ la, ka waraba bɛlɛn. A y'a jɔgɔri, k'a jɔgɔri. Tumanin kelen, mugukan bɔra. Waraba ye mankanba bɔ ka boli ka don tu la. Sidiki n'a terikɛ ye donsokɛ waleɲumandon, ka n'u ka nɛgɛsow ta, ka t'u mamine sɛgɛrɛ.

Dogonini

Don do wula fe, Aminata, Kaja ani Mariyamu ye jele ni jurukise ni finsigi ta ka taa dogoniniyoro la.

Sira fe, u tun nisondiyalen don : u be tegera fo ; Kaja be donkili da, Aminata ni Mariyamu b'o lamine. U tor'o cogo la f'u seyoro. U selen, bee carinna ka taa i ta fan. U mænna dogonini na, wa u ye caman soro.

Korolen, n'u tun tilala dogonini na, u be jogon kunben sirada la. Yen, u be jogon deme ka dogon siri, ka jogon jun. Nin don in, Aminata ni Kaja nan'u sigi ka mæn u ma Mariyamu ye. U korolen a koro, u wulila ka don tu koro k'a yoronini walasa su kana ko u la. U y'a wele, k'a wele. A y'i to yoro jan fe k'u lamine. Laminenikan bolen, Kaja ni Aminata bolila ka Mariyamu segere. U taar'a segennen sigilen soro a ka dogoton kunna, a t'a don a b'a lase sirada la cogo min na. Mariyamu je dalen Kaja ni Aminata kan, o ker'a bolo nkalon ye. U y'a deme k'a ka dogo ta ka na sirada la. Dogow sirilen, u y'u jun ka sosira mine ; Mariyamu be jefef, Kaja ni Aminata b'a ko. U ye donnin ke doron, Mariyamu sen folola ka sumaya. O ma mæn a y'a ka doni bila ka bin, k'o siricogo ma je. U y'a deme k'a ka dogo siri kosobe. O kelen, Mariyamu ye dogosiri wuli k'a jo. A y'a d'a kun k'a be wuli, a ma se. Kaja y'i terun ka gere a la. O y'i bolo don a fe k'a jun. A ye paraje fila ke yoro min, a ye dogosiri fili tugun. Kaja ni Aminata yere y'u jigin. U ye Mariyamu deme ka do bo dogo la, k'a to siri kosobe, k'a d'a kun. Olu yere sorola k'u jun. U ye sira mine kokura. Donnin taamanen u fe tugun, Mariyamu y'a ka dogosiri fili

ka bin, k'i firi kasi kan. O kelen, taw dusu tijeɓa, u y'a ke Mariyamu korofali ye :

"E den tijeɓen, fasannenkorɔ bilalen. A fɔra i ka to so, i y'i ban. A file nin ye, i ye suko an na."

K'u to mankan na, wotorotigi do kunn'u la. O y'u lasabali, k'u ka Mariyamu to yen, ko denmisennin don. O ka sɔro k'u ta ka se n'u ye dugu kɔɔ. Dogɔɓini ma tije kosɛbe ; nka, npogotigiw ni nisɔndiya min bɔra so, u n'o ma segin.

Finikalayɔɔla

An ni Seli cɛ tora tile saba ye. Finikalalaw ni denmisɛnw ani musow y'u deliko daminɛ. Finikalala bɛɛ bolo falen don. U bɛ kalali kɛ su, u bɛ kalali kɛ tile. Finitigiw de tɛ wulia fɛ joona wa, finikalalaw de ka suma wa. Ne m'a dɔn. Ninnu si tɛ kegunya. Seli o Seli, nin da kelen in don.

Kaja ka finiw tɛ kala yɔɔ si ni Buwa bara tɛ. Seli tɛmɛnen, Kaja taar'a ka fini di Buwa ma, a k'a kala, k'a kɛ layibasi ye. Seli to tolen tile fila ye, a ni Aminata taar'a lajɛ n'a ka selimafini kalala. Kabini u sera finikalayɔɔ da la, Kaja jɛ sura a ka fini dalen tigɛlen na labali kan, a jigi tigɛra. Buwa tun bɔra. Kaja ni Aminata ye mɔgɔ tɔw fo k'u sigi. Finikalala to kelen tilal'a bolotala tuma min, o wulila, ka taa Kaja ka fini tigɛlen ta, ka n'a sigi o kalali fɛ. O ma mɛɛn Buwa yɛrɛ donna. A ko Kaja ma "An b'i ka fini kan ; taa, wula fɛ, i bɛ n'a lajɛ, o b'a sɔɔ a kalala ka ban pewu ; nka i nato, i bɛ na ni fini kalasara y'i bolo". O n'a ta bɛɛ, Kaja ma nisɔndiya, bawo Buwa yɛrɛ bolo m'a ka fini kala f'a tɔɔgɔnkɛ. Aminata k'a ma : "Kaja i kana dimi, fini jɛni b'a tigɛcogo de bolo. Kalaliyɔɔ caman na, patɔɔn de bɛ fini tigɛ, degedenw b'a kala".

O kɔfɛ, Kaja ni Aminata wulila, ka taa so. Kaja ma wula kɔnɔ bilɛn, a y'a bolo bɔ tilelafana na dɔɔn, hali a tɛgɛ ma ja, a ye finikalasara min'a ba fɛ, k'i kunda finikalayɔɔ kan. Sann'a ka se, Sanba nana. A bolila ka don Aminata kɔɔmuso fɛ yen. San ma tigɛ joona fo su kora. O la, Aminata kɔɔmuso y'i kanto a ma : "Kaja, sini kɔnɔ, nin waati in b'a sɔɔ Buwa ka da tugura. A dun tɛ baara daminɛ sufɛ joona".

O fɔlen, Kaja jɛjisira fila jiginna busa-busa. A dusu kasilen taara so. A taar'a sɔrɔ, a Ba tun kɔnɔnafililen don kosɛbɛ bawo dibi donna, Sanba fana tun nana. A Ba k'a ma : "Kaja, i ni da ten sa, a kɛra cogo o cogo, Buwa b'i ka fini kala ka ben seli ma."

Dugu jɛra dɔrɔn, Kaja bolila ka Buwa ka kalalikɛyɔrɔ magɛn. A y'a sɔrɔ, a ka tayibasi kalala fo k'a dulon. Kaja nisɔndiya kojugu dɛsɛra ka kuma. Selidon, Kaja y'a ko, k'a par'a ka fini kura la. Bɛɛ ko ko Kaja ka selimafini y'a minɛ.

Awiyonnataa

Kalanbila waati, Musa ni Sidiki kanimew y'u to Abijan ka awiyonbiye c'u ma k'u ka taa bo u la.

Taadon selen, denmisen ninnu y'u sebekoro laben, k'u sara u bangebaw la, k'u ka dugutaaminenw jun ka taa u jo sirada la. U mænna k'a soro u ma takisi soro. So nin do y'a kun bobolonkun na. U y'u bolo korota. Takisibolila nana mobili ceene u kerefe k'i jo. U y'u taayoro fo a ye. Minenw ladonnen ko mobili kono, Sidiki ni Musa y'u numanbolo di u somogo kelen o kelen ma ka soro ka don a kono. Takisitigi ye Senu awiyonjiginyoro magen. Sira fe, mobili bolicogo n'a saniya ye denmisenw nisondiya kosebe. je tugu n'a yele ce, u taara u yere soro Senu. U jiginnen ka bo mobili kono, u ferekera jama la. Nin tun ye jamako dan ye. Dipe seleke naani sirataamaba, a be do tun be yen. Musa y'u ka minenw don wotoronin do kono ka sin peselikayoro ma. Awa, Dawuda ani Setu nana u soro yennino. U tilalen peseli la, u y'u kunsin sebenjirayoro ma ka soro ka na baro koroe. So ba in kono, dugutaala be n'a bilasirabaaw ka baro sankorotalen tun don. Dow be yele k'u tegew ci jogon teger, dow yere be kasi la. K'u t'o la, pankurunba do mankan bora. A kera Sidiki jena ko kabakulukan don bawo ale sipe folo de tun ye nin ye ka se pankuruntayoro la. A ja siranna fo k'a korobo. A sigilen senw n'a bolow ye kirikirili damine i ko yereyerabana be mogo min na. A kanimew, Setu ni Awa y'a jagarilabo. Dawuda ni Musa y'u ta ke kumadumanfo ye a ye, min b'a to a hakili be sigi. Sidiki maloyalen y'i kanto a kanimew ma : "A'kana jigin n na bawo nin ye ne sipe folo ye ka se yan". O yoro be la, wele dara mikoro la ko Abijantaalaw

k'u ka awiyon magan. Dawuda, Setu ni Awa ye foli di Sidiki ni Musa ma ka taa u jo sankaso sanfe k'u donto laje awiyon kono. Bæe donnen ko, konoba datugura. Konoba in ye boli damine getoron kan ka soro k'i pan. Soonin, a kera i n'a fo konodennin do, ka soro ka tunu mogow la.

Denmisɛnw seginto so, Setu ko : "I b'a soro Sidiki jito in tilala a dalakan bæe la".

Cɛ ko fo ale ka nɛgɛsotigiya kɛ

Ncifinna ye dugu ye min sigilen bɛ Fana ni Bɛlɛko cɛ. A dugumɔgɔw magonɛfenba ye nɛgɛso, ye, kamalenin si ka cɛya tɛ dafa n'i halala nɛgɛso tɛ i bolo.

Nin do in, jaa A... K... n'a ka bolifen tɛ segin ka bɔ Fana dɔgɔjɔla.

Mɛkalo tile 6, san 1984 A... K... y'a labɛn k'i kunda Fana kan, a tun bɛ taa dɔgɔjɔ, k'a ka dɔgɔkunmagonɛfenw san, a tun y'a ka kɔɔri wari minɛ, a bɛ tile damado bɔ.

Sugurɔjɔlɛn ka ban, ani B... K... ye jɔgɔn tɔmɔ kɔnɔbugu mɔbilida la. Ale tun fana ye Ncifinnaka ye nk'u nakun tun tɛ kelen ye. B... K... nalen tun bɛ nin don in dɔgɔ la, walasa k'a sanwolonwula npogotiginin banabaato jira Fana dɔgɔɔrɔw la.

U kelen ka jɔgɔn sɔrɔ, u ye jɔgɔn fo. A... K... ye nɔgɔya da den ka banako la. U b'o la, kamalennin dɔ gerɛla k'i da don kuma na, a fana ye npogotiginin hinɛ minɛ kosɛbɛ. A seginna k'a fo ko bana in jɔgɔnna tun b'ale yɛrɛ korokɛ den na, a k'o fura sɔrɔ la kɔnɔbugu faramansi la. A tilala k'a jira u la, ale bɛ se ka t'o furasansɛbɛn ta ka na, n'u bɛ se k'a kɔnɔ. O fɔlɛn diyara kosɛbɛ B... K... ye ; a tun b'a fɛ ka den jigin ka bɔ nɛgɛso kɔfɛ k'o di kamalennin ma nka wageya fɛ, A... K... y'a ta di.

U jɔlɛn mɛɛnna, ta tɛ bɔ sisi tɛ bɔ, kamalennin tɛ ye. A... K... ni B... K... ye mɔgɔw jininka mɔbilida la, u sɔrɔla k'a don ko jɔ tɛ kamalennin ta ye. O la A... K... ni B... K... sigara ni cɛnin tɛ nson ye, u taara nɛgɛsoko fo santaramɛri la, kuma ye fan bɛɛ labɔ. A don su kamalennin kelen sira Kɔnfabugu la, Kɔnfabugu ye Ncifinna

buguda dɔ ye. Sufe cɛ ni Kɔnfabugu denmisenw mɛɛnna baro la, ale yere y'a jira ko farati tɛ tɛmɛ k'i ka fɛn di mɔgɔ ma i tɛ min dɔn ; baro bannen, bɛɛ taara i da. Dunankɛ solila ka Bɛlɛkɔsira minɛ, jaa Baguda kamalenninw sɔminen don, olu fana solila ka nɛgɛsow ta ka cɛ surukutaama fo Ncifinna dugu kɔnɔ.

U se dugudonda la an'u ka taa sira da kamalennin jɛ, o bɛɛ kɛra kelen ye. Ci bilala ka taa A... K... somɔgɔw ma, u ka na nɛgɛso lajɛ. Jaa jɔbɔrɛw tun tɛ cɛnin ta ye, a tun bɛ nɛgɛso sonyayɔrɔ jini. A dɔnnen k'ale de ye A... K... ka nɛgɛso ta, Ncifinnakaw y'a badɛbɛbugɔ, fo ka dɔw bolo mugu. A ka jumanya jɔra a ye, nɛgɛso yera, cɛnin fana fari cancanna kosɛbɛ. Kuma selen lakɔliso la, M... L... H... n'o ye dugu karamɔgɔkuntigi ye, o y'a jira mɔgɔw la ko n'i ye nson minɛ i t'i ta sara, i bɛ taa n'a ye dugutigi fɛ yen n'o ye S... K... ye o siranna faamako jɛ, o ko jama ma, n'u taara ni a ye sisan, u ka samiye bɛ tije taakasegin na, dugu ni Fana cɛ. O kelen, u ye nson in bila. A ye kungo minɛ. A taara bɔ cikɛla dɔw kan dugu wɛrɛ la, nɛgɛso kura jɔlen b'u kɔrɔ, jaa sɔn bila ka di deliko ye. A sinna olu ma k'a fɔ u ye k'ale taato Bɛlɛkodɔgɔ jɔ, a ka misi jarawarayara a bolo, k'a folonkoto ka juru tigɛ. A ye bugɔlida jira k'o ye misi nɔ ye, ka fɔ u ye ka nɛgɛso singa a ma, a ka taa buwanajuru dɔ san dugu kɔnɔ. Nɛgɛso sɔrɔ a fɛ, a tununa. Hali bi ; mɔgɔw bɔnɛna u ka fɛn na.

Nson tɛ malo, a tɛ saamɛ, wa a tɛ makari yere, n'o tɛ an balima bugudalamɔgɔw bɛ sɛgen kojugu k'u bolofɛnw sɔrɔ, u tɛ juguya dɔn fana, o de kɔsɔn mɔgɔ caman b'u jɛ ko.

Kaja ni Mariyamu ka gakuɓuɓanadilan

Kaja ni Mariyamu tun ye Ma ka gakuɓuɓana dilanni dogoda. U y'a bila kari la, barisa u te taa kalanyoro, o don. Denmisɛnw ye gakuɓuɓana jominɛnw pinini dabo. Kaja taara tonbogo bo fo kungo kono. Mariyamu taara kabakurun sipe damado ta kulunin na, ka soro ka taa finijaman seginɛkelen jini u fa ka finiforo la. Nɛge de soroli tun gɛɛyara Kaja bolo, nka a labanna ka damado soro numuke denmusionin fe.

Kari selen, Kaja ni Mariyamu solila ka wuli k'u jɛsin gakuɓuɓana dilanni ma. Mariyamu ye ji funfun gabugu konona na ka soro k'a furan fo k'a je. A ye falo ta ka kabakuruw sigiyoro w laben. Kaja ye palan ni jibonpete ta joona ka taa ji ta fo sokala misiminkolon na. A temeto y'a terimuso Fanta wele u ka taa jagon fe. O fana y'a ka jitaminen ta ka tugu a ko. Sirafe, Fanta ye Kaja pininka u ka jita in kun na. O soro la k'a ladonniya u ka baarabolodalen in na. U sera so kono yoro min u jera ka bogokuru ci. U tilalen ko, Mariyamu y'a ka sabara bo, ka fini ce, k'i cesiri ka don bogola. A' y'a noni ni daba ye, k'a foroki n'a sen ye, k'a sebekoro dogi ni finijaman ye. Kaja sorola ka kabakuruw sigili damine. O te se ka ke jateminɛ ko, bawo baramaw bonya te kelen ye. A tilalen, a y'a jini Mariyamu ni Fanta fe, u ka bogo doni ka d'a ma. A ye kabakuruw furancew soro ni bogoye fo k'a je. A tilal'o la yoro min, u jera ka fere jini sanfelanegew dacogo la. U ye negew sanfela bari ni bogoye ka soro ka tasa cooko barama sigiyoro la. Mariyamu ni Kaja y'a mun k'a nugu tinɛku. Fanta y'a ta ke filɛli ye. A dabali banna

pewu bawo nin y'a sijnɛ fɔɔ ye ka gakulunɔna dilantɔ ye. U tilalen munni na, Mariyamu ye tasa nɛmɛnɛmɛnin bɔ wo la. O min filɛ o ye, o de kɛli kɛ gɛlen kosɛbɛ gakulunɔnadilan na. Ni nɛmajɔba tɛ, a bɛ baara segin kɔ. Baara nɔgɔyara nka tɛgɛkoji ma sɔɔ u ka ji talen na. U taara filennin fa Ma ka fiɛn na k'u mago nɛ o la. U tɛgɛw n'u senw kolen kaban, u tora munumunu na gakulu in dafɛ fo fiɛn k'a fili kosɛbɛ. Fanta y'a jini a terimuso fɛ u ka t'a nɔgɔnna dilan ale yɛrɛ ba ye kari wɛrɛ.

U tora masala la, fo Ma bɔra sugu la ka n'u sɔɔ yen. O nisɔndiyabagatɔ gɛrɛla u la, k'u sebekɔɔ fo k'u ladiya.

Mariyamu mamuso gɛrɛla ka gakulu in lajɛ k'i kanto : "Un hun ! Mɔriyɔ ! Fugariw filɛ ! Dɔgɔ jumɛn bɛ don nin fɔɔnin in fɛ k'o bɛ na mɔ jango to" ? Kaja yɛlɛla musokɔɔba ka kuma in na ka sɔɔ k'a f'a ye : nin dabɔra dɔgɔ dɔɔnin-dɔɔnin jenini de kama, jango an ka kungo jiriw ka lakana, w'a funteni ka bon aw ka fɔɔgakuluda caman ye".

Musokɔɔba y'i kanto Kaja ma : "Tijnɛ na den o, aw ye kegunya ban. N'anw galemɔgɔw tun kɔnna ka nin dɔn, sodafɛjiriw tun tɛ ban jango ka se kungo janjiriw ma.

Bolocidon

Boloci dɔgɔdalen don an ka mara kɔnɔ. A don selen, bolocilaw sɔlila ka don an kan. Olu tun ye mɔgɔ duuru ye. Baarakeminɛn caman tun b'u kun mɔbili kɔnɔ. Dugutigi y'u bisimila, ka sɔrɔ ka wele bila dugumɔgɔ bɛɛ lajɛlen ma.

Boloci in tun bɛ kanjabana, janɔyi de kan. Dugutigi ni bolocilaw taara ɲɔgɔnɛ kalanyɔrɔ la. U selen karamɔgɔkuntigi bora k'u kunbɛn. Dugutigi sɔrɔla k'u nakun ɲɛfɔ a ye. Karamɔgɔkuntigi fana y'a ka baarakɛɲɔgɔnɔw wele ka kibaruya da u tulo kan. Dɔgɔtɔrɔ y'a fɔ baara in ka daminɛ kalandenw na. U ye kalandenw bɛɛ bɔ kalanso kɔnɔ ka na n'u ye bolocilaw kɛrɛfɛ. Kalanden fitininw bɛɛ ye kasi daminɛ. N'a da sɛra kalanden minnu ma, olu ka karamɔgɔ bɛ na i jɔ ka togowele kɛ. Kalanden bɛɛ bolo cira ka ban. Karamɔgɔkuntigi n'a baarakɛɲɔgɔnɔw tugura olu la. Tila kɛra kalandenw ni karamɔgɔw la yɔrɔ min, dugukɔnɔmɔgɔw fana gerɛla. Denkulekan ye fan bɛɛ labɔ. Hali musomisɛnninw dɔw yɛrɛ tun sirannen don boloci ɲɛ. Dɔw tun b'u tɛrun-tɛrun sanko dakun kana se u ma jooɓa. Min bolo mana ci, dɔgɔtɔrɔ bɛ bolocisɛbɛn di o ma. Dugumɔgɔw bolocili banna yɔrɔ min, an ɲɛ bɛ jamakulu wɛrɛ nato la ka bɔ dugumisɛnninw na. U selen, bolocilaw yɛrɛ y'u wele k'u ka gerɛ u la. Lafinɛli yɛrɛ tun tɛ sɔrɔ a ko la tugun dɔgɔtɔrow fɛ, sabu la dɔ bɛ ka fara bolocijama kan halibi.

Sanni tile bɛ se a tilanɛ la, bolocijama tun bɛ ka dogoya doonin doonin.

Boloci in banna k'a bɛn nɛgɛ kanɲɛ tan ni saba waati ma.

Boloci nafa tɛ fɔ ka ban. Sabu la, ale de bɛ kɛ sababu ye ka mɔgɔ kisi

bana jugu ninnu tɔɔɔ ma. O de kɔson bɛɛ ka kan ka boloci in minɛ
a sɛbɛ la k'a matarafa. Nin bɛɛ lajelen tɛmɛnen kɔ, dugutigi ni
dugumɔgɔw jɛra ka na ni saga kelen ye k'o kɛ bolocilaw fana ye. O
kɛra nisɔndiyaba ye bolocilaw yɛrɛ ma. U sɔrɔla ka foliw di jɔgɔn
ma ka sira pini dugutigi n'a ka jama fɛ, bawo u tun taayɔɔ ka ca.

Ba ka ntura

Samijɛ tɔ tun ye panko kelen ani jɛ waawaa ye. Sidiki fa kɔnɔnafililenba tun don sabu a ka sɛnɛkɛmisi ma dafa. Don dɔ, a ye Sidiki ni fulakɛ Alayi bila k'u ka taa ntura puman san Masigi dɔgɔ la. Olu y'u labɛn Sibiri wula fɛ ka taa si Masigi. Fajiri k'a mako bɛ jɔn na, u wulila k'u sin sugu ma, misi feereyɔɔ la, bawo u jatigila ni sugufiyɛ cɛ lasamanen don dɔɔnin. Misi caman tun bɛ sugu la nin don in. Fulakɛ ni Sidiki y'u sin ntura belebele dɔ ma. U y'o tɛrɛmɛ a tigi fɛ, u bɛnnen sɔngɔ la, u ye misi san. O don kelen bɛɛ, Fulakɛ ni Sidiki ye ntura dɛndɛn f'u ka dugu la, nka, a ma tulutigɛ dɛ, sabu misi in ka farin kojugu.

Cɛ fila in selen so, Ba ninsɔndiyara kosɛbɛ. A tora ka ntura filɛ, k'a ta kun na fo k'a bil'a ku la. A bɛ yeɛ muse, ka n'i kanto " Ee, denmisɛnw, aw ka ci jɛna yɛrɛ de, misi in ka jɛ. Aw y'a siri, a ka tile saba kɛ lafiɛ na, an ka sɔɔ k'a degeli daminɛ daba la.

Misi kolon don daba la, Sidiki ni mɔgɔw jɛra ka waaro ni jiri kurunba dɔ taa ka na. Ba yɛrɛ bɔra ni zu ye, nturakɔɔba b'a kɔfɛ. U fɔlɔla ka zu siri nturakɔɔba kan na. Fulakɛ k'a bɛ na gɛrɛ ntura dɔnan na waati min ka juru don a la, pa ! pa ! pa ! yan ka di ni yen ye. Ntura dɔnan y'i pan paraki, k'i kɔɔɔɔ, k'a kun suli, f'a bɛ fiɛ bɔ a nun fɛ. Ba ko : "Ee, nin ye kabako ye, misi min nun sɔgɔra kaban o ka farinya tan ? An k'a nɛgen f'a ka sɔn." Fulakɛ ye bu dɔɔnin kɛ filen kɔnɔ ka to k'i madon a la dɔɔnin-dɔɔnin fo ka n'a bolo d'a kan. Misi y'i mada sanga dama-dama. Fulakɛ ni Ba jɛra ka zu siri a kan na. Sidiki sɔɔla ka misiw gɛnni daminɛ. Ni ntura dɔnan y'i taama dɔɔnin, a b'i jɔ k'a kun biri. A tor'o de la fo zu

jengenna. O tuma, a y'i jo k'a te taa fiyewu. Bisan yelen a ko kan, o n'a k'i pan k'a senw seri, si ma koroya si ye. Bæe siranna sa, ntura yere sinna ka n'i da ten. A bugora ka ko bæe ke, a ma son ka wuli. Fulake nan'a ku ta k'o bil'a da, k'a kin, misi y'i pan ka gorobasa ka wuli. Nunjuruminena ye juru fili k'i yere jini. Zu foninen ka bin duguma, misi y'i kunda jama kan. Musow tun be susuli la bulonda la, olu daw ye kolonkala fili ka boli. Yoro bæe kera mankan ye. Misi yere nana siran ka t'i jo kogoju la. Ba ni fulake Alayi nana ntura in nagen k'a mine k'a siri. Madow hakili sorola ka sigi. Ba nan'i kanto : "An k'an jija. Dɔɔnin-dɔɔnin ye kow ye, baara jena kaban."

Ba ka keningeforo

Ba ka keningeforo bɛ baw tɛmɛsiraba kan, Nema sira la. A bɛ tile damadɔ bɔ, ni baw bɔwaati sera, o ye Ba ni hɛrɛ faralen ye. O la sa, don o don, a bɛ soli ka taa a ka foro la bawo jɔ selen don. I y'a kɛ cogo o cogo, baw jɛ tɛ tɛmɛ a kan. Ni dugu jɛra denmisɛnw fana bɛ na fara Ba kan, barisa baw caya fɛ, tuma dɔw la Ba ni bagangenna bɛ dɛsɛ.

Kabini baw bɛ kunbɔ yɔrɔ min, Ba bɛ wuli k'i kanto : "U nana dɛ ! A' y'aw jɔ u ni foro cɛ !" jɔtinsanw yelen baw fɛ, u y'u pan k'u puruti ko f'u ka don foro kɔnɔ ; bagenna wɔsilenba bɛ girinna a ta fan ; denmisɛnw fana bɛ boli-boli la u yɛrɛ ta fan ; Ba yɛrɛ bɛ taakasegin ni mankan na a dama fan ; nin bɛɛ, walasa baw kana se jɔma.

Don o don solikabɔ ni bakunbɛn ye. Ba labɔ. Nin cɛ kunbaba in, fo k'a jɛ bɛɛ taa wo kɔnɔ.

Don dɔ, sɔgɔmada joona fɛ, kasɔrɔ Ba ma foyi fɔ mɔgɔ si ye, a solila ka taa foro la ka jɔ tigɛli daminɛ. Daraka mɔnen, Sidiki ni Musa taar'a nɔfɛ. Kabin'u sera foro donda la, u ye kalakarikan mɛn. U taar'o mankan fɛ ka na Ba sɔrɔ, a jɛgannen bɛ jɔtigɛ la. U y'i kanto : "Ee, Baba ! A kɛra ten wa ? Hali k'a fɔ an ye !".

U ni Ba ye daraka dun. O kɛlen, Ba ko Sidiki ka kala kari, Musa ka taa wakala ta bugu kɔnɔ k'ale dɛmɛ. Ba n'a denw tora baara la fo wuladanin.

Tile filanan, dukɔnɔmɔgɔ bɛɛ taara jɔtigɛyɔrɔ la. Bɛɛ tun b'i ka baara la : denmisɛnw bɛ kala kari, cɛw bɛ jɔ tigɛ, musow b'a doni ka taa a ton falanda la. Lagansara bɛ se tuma min, jɔtigɛ banna.

Ba ye jɔgosi dɔgɔda. Jeliba y'o lase dugu bæ ma. Karidon sɔgɔmada jɔona, dugumɔgɔ bæ ye jɔgɔn sɔrɔ foro kɔnɔ. O don kɛra seliba ye. Fɔlifɛn caman tun bæ kɛnɛ kan : jenbe, dunun, ntama, bala, nkɔni, ani dɔwɛrɛw. Cɛw ni musow tun bæ jɔgosi. Muso dɔw b'a fiyɛ, cɛ dɔw b'a kɛ bɔrɛ kɔnɔ k'a da saran ni siriba ye.

Baara bannen, bɔrɛw donna wotorow kɔnɔ ka taa so.

Sidiki ni Musa ka batonnataama

Kalanbila surunyalen, Sidiki ye bataki ci a nimɔgɔkɛ ma Masina ; "Ni Ala sɔnna, kalan mana bila, n ni n terikɛ bɛ taa bɔi n'i muso ye". Tile damadɔ tɛmɛnen kɔfɛ, Sidiki y'a ka bataki jaabi sɔrɔ : a nisɔndiyara : "k'u bisimila sanni u ka se".

Jaabi sɔrɔlen Sidiki ye kuma in da Musa tulo kan. " Ni kalan bilala jinan, n bɛ yamaruya jini i somɔgɔw fɛ, an ka taa jɔgɔn fɛ an nimɔgɔkɛ fɛ yen". O kɛra Musa jɛna nkalon ye. Waati ni waati a bɛ to ka Sidiki jininka ni fɔlen bɛna bɔ ? jɔgɔndanw kɛra kaban, jaabiw yɛrɛ bɔra, an ka san diyara. Don dɔ la, sɔgɔmada fɛ, Sidiki y'i kanto Musa ma : " An bɛnna min kan o don, n bɛ taa o da jira i fa la". Baasi si ma bɔ Musa fa ni Sidiki ka kɔrɔfɔ la. Sidiki ye dugutaa in labɛn, a kɛra labɛn dan ye. Taadon sɔgɔmada jɔona fɛ, darakadun bannen, Sidiki y'a ka minɛnw ta ka Musaw ka so sɛgɛrɛ. K'a to sira fɛ, nɛgɛsotigi dɔ y'a yalon k'a bin. A kɛra Sidiki bolo kara ye. A fari bɛɛ tigɛra. Wuli yɛrɛ tun bɛ jini ka gɛlɛya a ma. A y'i jija, k'i sɛnsɛn ka se fo Musa ka du kɔnɔ. A bɛ se yen tuma min, o y'a sɔrɔ Musa bɔra bawo ale mɛɛnna ka Sidiki jɛnafilɛ. Sidiki y'a ka minɛnw bila Musa ka soda kɛrɛfɛ, k'a wuli Musa jinini na. A ye dugu fan bɛɛ yaala kɔrɔn o, tilebin o, kɛɛkɛka o, bayanfan o, nin bɛɛ kɛra sɛnɔ ye a fɛ. Sidiki jɛ ma da Musa kan fiyewu. A jigi tigɛ kojugu, a seginna Musa ka so. A don, da fɛ yɔrɔ min a ni Musa sinna ka bɛn ten minɛnw b'a bolo. Nisɔndiya nana, kumada si ma ye a fɛ. Denmisɛn ninnu girinna ka batondankan magɛn, i bɔ taama jɛ sa dɛ. Mɔgɔ minnu man'u ye, u b'u jininka. U bɛ se yen tuma min baton kuleko

filanan be bo. Sidiki ni Musa m'a don u be min ke. U ye minenw da u kun ka taamatɛ-bolite damine. U be se batonda la tuma min, to si tun t'u la bilen. Sidiki girinna folo ka don. Musa siranna kojugu, dusu fan kelen ko a ka taa je, fan kelen ko a ka segin, a kononafilila sa, Sidiki min donna kanban o tora yoliyoli la : "Ee, Musa ni baton taara k'i to, a bena ke cogo di. Haminanko, joronnako, Musa somogow ye dannaya ta ka dan n kan, Musa e na to kunbalan na, n'o kera, o na ke jigilatigeko ye." Musa i teliya sa ka don". Jama girin kojugu, Musa nan'a yere soro minenw cela. A ma se k'a yere bo cogo don. A ye Sidiki wele kabini yoro jan "Sidiki, Sidiki n be yan de". O girinna ka na a sama ka bo minen ninnu cela. A be bo tuma min, o y'a soro to si tun t'a la. Sidiki y'i kanto : "Faama Ala, ne naniya wulila ka jo n ye". Sidiki ye Musa fan bee laje: Kunnadiyaba ! Musa sen doron ntarakilen yera. Sidiki y'a tge mine o la, u taara sigiyoro jini jefe, "Saraka be bo don min, a te mine o don".

Fali ye Nɔgɔdon tɪɛ

Samiyɛdonda tun don. Dɔndɔ la Sidiki ni Amadu solila ka wuli k'u ka sokɔnɔbaaramisɛnw kɛ. Darakadun bannen, u ye wotoro siri ka forosira minɛ. Denmisɛn ninnu ma jine baarakɛminɛnw si ko, falo fara segi kan.

Foro tun yɔrɔ ka jan halila. A kɛra i n'a fɔ u bɛ sɛ yɛn, wotoro in sen kelen fiɲɛ bɔra. O kɛlen Amadu ni Sidiki girinna ka jigin. U ye wotoro bila sira kɛrɛfɛ ka sɔrɔ ka taa fali siri binna foroda la. U y'u ka baarakɛminɛnw ta; ka sin nɔgɔtonba ma, min tun bɛ foro in cɛmance la. U se o ma yɔrɔ min ni Sidiki ka bin k'o wuguba si makɔrɔya ni si ye.

Amadu y'a ta kɛ cɛli o cɛli y'a nɔfɛ. Sidiki kɛlen ka caman wuguba tuma min o fana y'i jɛsin cɛli ma. Amadu ni Sidiki nisɔndiyalen bɛ kɔsɛbɛ baara in fɛ. U si ta fɛ si t'a ka caya si ta ye. A kɛra fadenya yɛrɛ ye. K'u t'u tan ni fila fili la, fali y'a juru tige ka kasi, ka kasi.

O yɔrɔnin bɛɛ Amadu ni Sidiki y'u ka segiw fili ka boli ka sin a ma. U y'a minɛnifɛɛrɛ o fɛɛrɛ tige, o si ma jɛ. Fali in ma sɔn cogoya si la u ka gɛrɛ a la. Sidiki tun hakili la a bɛ se k'a nɛgen, o girinna ka da a kan yɔrɔ min a y'i pan k'i puruti ka filaninseri kɛ k'a kunda kungo ba kan. Fiɲɛ donna sa a nun na. Denmsɛnw ye baara sɔrɔ. U y'a gen, ka gen f'u bɛɛ ninabanna. Amadu y'a dɔn jɛ t'a la, o y'i sigi sisun dɔ kɔrɔ k'i lafiɲɛbɔ. Sidiki siran kojugu ba jɛ, o y'i jija k'a nɔbɔ.

Amadu lafiɓeɓɓen seginna kana foro kɔɔ, k'i ferun baara to fe. Ba nana a kelen sɔɔ yen minke, o kɔɔganna fo ka teme. O y'a jininka Sidiki ni fali taayɔɔ la. O kelen, Amadu siranna fo k'a korɔɔ. A be yereyere cogo min a be yereyere ten. Ba yere jolen dabalibana. O y'a hakili sigi k'a jini a fe a k'u taafan fo, ale te baasi fosi k'a la. Amadu sɔɔla ka kunnafoniw di Ba ma. U b'o la Sidiki ni fali kunbɔra. Ba ye yelekunba kelen ke, katugu murutili ye fali sɔn korɔ ye. Sidiki wɔsilenba nana s'u ma minke Ba y'i kanto : "Nin be wasa ce bo. A ye fali siri sa an ka segin so."

Seladon

Batɔɔma jarabi ye semara ye. A ka semarayɔɔ nɔɔɔlen bɛ u ka du la. Sɛso in dilalen bɛ k'a bonya. Sɛw danfaralen bɛ kulu ni kulu, kɔɔɔbalenw ni fitininw, ni sinsan ye. Batɔɔma ye ga belebele jɔ u kunna.

Sɛso labɛnnen don hali sa tɛ donyɔɔ sɔɔɔ janko jakuma. Batɔɔma ka sɛw n'an ka sɛ gansanw tɛ kelen ye. U ka bon, wa u siw bɛ mɛnɛmɛnɛ i n'a fɔ tulu bɛ mun u la.

Ni muso in tɛ baara wɛrɛ la, a bɛ sɛ ninnu cɛla. Sɔɔɔma o sɔɔɔma, a ka baara fɔɔ ye sɛbo lajɛrɛli ye k'a cɛ ka bɔ. N'a tilala o la, a bɛ jiminenw ko ka jikura k'u kɔɔ. A bɛ dumunikɛminɛnw fana lajɛ o cogo kelen in na. Ni nin bɛɛ banna tuma min, a bɛ sɔɔɔ ka sɛw lajɛli daminɛ. U n'u caya bɛɛ, bawo a ka ca sɛ kɛmɛ naani ye, a b'u lajɛ kelen-kelen. A mana siga fɛn o fɛn na, banako ta fanfɛla la, a b'o minɛ ka bɔ tɔw cɛla. A bɛ taa fura di o ma, k'o bila a dan ma. O yɔɔɔ b'i n'a fɔ sɛw ka dɔɔɔɔɔɔɔ.

Sɛ ninnu bɛ dumuni kɛ, wa u bɛ fan sɛbɛkɔɔ da.

Wula o wula, Batɔɔma b'u fan cɛ. A bɛ nafa sɔɔɔ baara in na. Hali n'a danna sɛfan kɛmɛ saba ma tile o tile, o tan-tan ye ba saba ye.

Ni sɛ minnu kɔɔɔla, a b'olu feere ka sɛden kuraw san. Batɔɔma cɛ ka du tun ye buguso ye nka bi, a y'a yɛlɛma k'a kɛ tɔliso ye. Jɔyɔɔɔba bɛ Batɔɔma fana na du balo n'a ladonninko juman na.

Batɔɔma ma jine a bangebaw fana kɔ. Sabu a y'a fa bila ka taa hiji la salon. Baara o baara ni y'a ta i sɛbɛ la, i b'a nafa sɔɔɔ. O hukumu kɔɔɔ mɔɔɔ caman bɛna laadilikanw jini a fɛ, semara kan.

Dugutigi

yere hakili sera semara ma ka fara duguyiriwaton ka baaraw kan,
k'a d'a nafa kan. Musoya te mogo tije, bee ni joyoro don du kunko la.
Baganmara nafa be jini ka bonya ni sene ye an be don min na i ko
bi.

Dununfayaro

Kawule tuma tun don. Funteni b'a tannifilafilila, jiribuluw te kan ka lamaga fiyewu. Yalan be bee bolo k'i fifa. Hadamadenw ni degunnen don, bee wasiji kene b'a la ka jigin. O n'a ta o ta, Sidiki ni Musa sigilen be tiganinkurundun na Ma ka soda la. Soƙonin, Sidiki y'a fo Musa ye ko dunun b'a la ka fo ferebala. Musa y'a tulomajo k'i kanto "Ee ! Nin ye kamalendunun de mankan ye de ; Biramanin temena ka taa yen a be tuma do bo ; an yere t'a laje ka taa". O yaro bee, Musa ni Sidiki y'u bolo bo tiganinkurun na ka t'a bila Ma ka so kono dogodogonin do la. U y'u laben ka taa u terike Amadu nafe u ka so jiginjigin na kolonba kofe. Siraƙe, u n'o benna furasanso da la. Denmisen saba in ye fereba sira mine f'u be korota u senw koro. Mogo caman tun b'u je, daw be ko torosi b'u bolo.

Musa, Sidiki, Amadu ani jama to bee lajelen be se tuma min na , o y'a soro yaro tun falen be tewu hali sigiyaro te yen. Biramanin koni be k'a ta ke pankayelema dama ye jama cɛla. Soƙonin, a segennenba nan'i sigi ka ji do soli k'o min. A wulila k'i jo k'a don damine yaro min sanfiƙe y'a damine ten. O kelen, jama golobara, mankan cayara, bee b'a fe k'i boyaro magen. Denmisen saba in girinna ka jogon tege mine kundonyorɓini na. O bee la, jama to be fokadigi ni kule la. A ma ke mogo si diyanyeko ye sabula jenaje sebekoro jagalen tun don. Fiƙe in kuntaala ma janya, jenaje seginna kura ye. Yorɓonin kelen folikelaw y'a dadon, Biramanin wulila a ka don na tuguni.

Donkili, tegerɛ ni dununkan be kan ka taa jogon fe. Donkela dowerɛw y'u sendon a la ka jenaje sankorota. Jamakulu in kofe,

denmisen fila tun be jɔɔɔn bugɔ la, o wale kera sababu ye ka mɔɔɔ
dɔw fari faga. Dununfɔlaw sera ka fiɛɛ mine o waatinin kɔɔɔ.
Kamalen dɔ ye denmisen fila in lafara ka busan don u fe. Mɔɔɔ
caman tora jɛnajeɔɔɔ in na fo ka su se a sɛkilisabasirinyɔɔɔ ma.
Nin jɔɔɔn dununfɔ famana ka ke ferɛba la. Denmisen saba in
seginwaati nana ben fo nɛɛɛ kanɛ duuru ni tila de ma.

Ta donna

Jalabugu dugu sigilen bɛ sahelikungo donda la.

Funteni tuma fɛ, jikogɛɛya bɛ yen musow tɔɔɔ fo k'u nilaban. Dondo sɔgɔma, dugu npogotigiw y'u ka fininɔgɔw jun ka kɔba sira minɛ, kɔ kelen min tɛ ja, n'o b'u ni tilebin cɛ.

U bɔ dugu dafɛ, u ye taama su a kan. Baro bɛ kɛ, yɛɛ kunbaw bɛ ci. U taara, ka taa, ka taa...

Funankeninw jɛ sura yeelenba dɔ kan yɔɔ jan fɛ. Tile wa tasuma ? Ayi, nin tɛna kɛ tasuma kɔni ye dugu jɛbali in na. U tɛmɛna u ka sira fɛ. Sɔɔnin, binjenikasa duurula, kɔɔw ni ntɔnw bɛ panni na fan bɛɛ, sogow bɛ girin na, donsow ni kalacɛlaw hakili wulila. Si t'a taafan dɔn. I tɛ fosi mɛn kulekanw ni tasuma pɛrɛnkan kɔ. Sisi ni tafiyɛke ye yɔɔ bɛɛ minɛ. Npogotigiw y'a dɔn o yɔɔ la sa ko kobilen b'u jɛ.

Coyi ! U y'a su boli kan, k'u ta juguya ni sogoco ta ye. Dɔw y'u ka doni fili, dɔw yɛɛ ka sabaraw tor'u kɔ. U ye so magɛn. Npogotigiw kulekan ye jalabugukaw labɔ k'a sɔɔ wele ma bila u ma. Olu ye finikolaw kunbɛn teliya la. Tasuma funteni n'a mankan bonya fɛ, dugumɔgɔw y'a kɔɔsi ko nin ko taara ka dan kɛ.

Npogotigiw ka sentɛgɛdiya m'u kisi dɛ, tasuma de barika banna ka bɛn soforow ma bawo yen yɔɔ kala bɛɛ tun cɛlen don.

A kɛra tijɛni dan ye. Jiriforow, kungojiriw, nin si ma to. Sogow ni fɛnɛnɛmaw ta juguyara ka tɛmɛ nin bɛɛ kan, hali sokɔɔbagan dɔw tor'a la. Bin tɛ ye bilen jalabugu lamini na. Suman minnu tun maralen bɛ forow la, olu kɛra buguri ye.

Ee ! Dugukolo sɛbɛkɔɔ jenina ! A fo bin na falen a kan bilen ?...

Kabini waatijan bana ye Seriba dɛsɛ. A tun tɛ se baara keyɔɔ la tugun, a tɛ ye baroda fana la. Ee, maanu !

Jaa bana ye mɔɔɔ jugu ye.

Seriba ka bana y'a somɔɔw wuli ka jɔ. Dɔɔɔɔɔ tɛ Dɔɔɔɔɔ ye, furakɛlila tɛ furakɛlila ye, filɛlikɛla tɛ filɛlikɛla ye ; se kɛra nin bɛɛ dɔ ma walasa nɔɔɔya bɛ se ka don bana in na. Furakisɛ bɛ di cogo min, a bɛ di ten ; furatobidaga dɔ bɛ jigin dɔ bɛ sigi. O bɛɛ la, don o don, dɔ de tun bɛ fara bana juguya kan. Mɔɔɔw bɛ tilen ka si a kunna. Ba kɔni ni hɛrɛ tun farala pɛwu.

Kɔnɔnafili kojugu ni taakasegin sɛgen fɛ, fo k'a fiyefiye.

Fa ta tɔ tun tora kelennakuma ye.

Don dɔ dugutila fɛ yegentu nana don bana senkɔɔ.

Fa bolila ka taa a sigijɔɔɔn dɔɔɔɔɔ nɔfɛ. O y'a lajɛ. A ko bilakasuma t'a la, ka taa n'a ye jɔona dɔɔɔɔɔɔo la. Fa taara takisi dɔ jini gitɔɔɔnda la. Mɔbili nana jɔ yɔɔ min, u jɛr'a la k'a ta k'a ladon ka dɔɔɔɔɔɔo magɛn. Su tɔ o la, n'a bɔra denmisɛnninw na, mɔɔɔ ma da bilen, kuma tɛ ka jingɔn.

Fajirida waati, mɔbili dɔ jɔkan bɔra da la. Segin kɛra ni banabagatɔ ye. Dugu jɛra ma jɛ, misirilataala dɔw bɛ segin na, darakatobila dɔ wulila, Seriba ye dipɛ to. Bɛɛ y'i ci kasi kan. Fa min ka kan ka tɔw lasabali, jatigɛ kojugu fɛ, o binna ka kirin. Dɔw y'a cɛ k'a ladon so kɔnɔ. Ba jɛ su a kan, o ye kulekan kelen bɔ ka dugu minɛ. O fana cɛra ka don so kɔnɔ. Mɔɔɔw tun bɛ jini ka jine Seriba ta kɔ. Nka a ma mɛɛn olu jɛmatigɛra. Mɔɔɔw bɔra fan bɛɛ ka na. Sɔɔɔnin du fara tewu. Dugu jɛlen, mɔɔɔkɔɔɔba damadɔ ni denmisɛnw

taara kaburu sen. Su kolen, u y'a ta ka taa a da kenɛbanin kan. Seli
ker'a kan tuma min, a tara k'a ladon sutamɔbili kono ka kaburudo
sira minɛ.

Ee, nin tun ye makariko dan ye. Saya bɛɛ ka gɛɛn, nka bolofa
bɛ denmisɛnsaya kan.

Walan bilala a bɛ kalo kelen bɔ. Musa n'a korow tilala forokɔɔbaaraw bɛɛ la.

Don dɔ sufɛ, nsiisinda bannen, Musa mɔkɛ Bajan y'i kanto a ma : "Sini n bɛna i dege tulonsen kura la min tɔgɔ ye fununso ye". Musa nisɔndiyalen y'a mɔkɛ pininka fununso ye fen min Bajan y'a ka tabadaga konko k'i kɔdon . A taato y'i kanto : "k'an bɛn sini". Kuma in kunpa bolo, Musa ma sunɔgɔ ka jɛ.

Dugu jɛlen, Musa jɛ kobali taar'a mɔkɛ hakili lajigin a ka kunun fɔlen na. Bajan y'a lasigi...

Darakadun bannen, a ye bɔkala dɔ ta k'o cɛci k'a kɛ fɛrɛn fila ye, k'u banamini jɔgɔn kan ka laban k'u fɔsɔn ni jurumisɛnnin ye. O kɔ, a ye sɛbɛnfura gɛlɛman dɔ banban kala ninnu kun na ka sɔrɔ k'u siri ka juru tɔ bila. O jurunin tun masirilen bɛ, o ye masiri dan ye. A ye fununso dilanni kuncɛ ni jurujanba dɔ sirili ye kala filaw bɛnyɔrɔ la. A y'a kun don Musa bolo k'i kanto :

"i ka kɔnɔ filɛ i bolo n ka cɛ ! "

Musa kabakoyalɛn jɛlen tora ; a bɛ to k'a yɛrɛ pininka kɔnɔ in lapancogo la.

Bajan ye yɛlɛkunbaba ci k'a fɔ a ye : " ɛɛ ! naloma o boli n'a ye sa ! "

Musa ye boli dadon. A selen fɛrɛ la, a tɔpɔgɔnw cɛr'a nɔfɛ i ko didenkulu.

Fununso fan dɔ tun ka girin ni dɔ ye, a ma se ka san sɔrɔ. Bajan y'a minɛ k'a latilen.

Musa y'a lajɛ tuguni, a ma sɔn. Bajan ye dɔ bɔa ku la.

Kabini o kɛra, Musa y'a senfa dɔrɔn, fununso ye kaba minɛ i ko ntubanin. A b'i yɛlɛma-yɛlɛma sanfɛ i ko nanagalen.

Denmisɛnw bɛɛ nisɔndiyara.

Kurunboli

San o san, Mali ka yɛrɛmahɔrɔnya sanyɛlɛmaseli ye donba ye koyi. Setanburukalo mana jɔ, a labɛn bɛ daminɛ. jinan ta bɛnna kari ma. Kabini sibiri su, jɛnajɛw sigira senkan. Dugu denmisɛnw bɛɛ ye jɔgɔn sɔrɔ sɔrɔdasikan da la. U ye mɔjɔn tugu ka jigin dugu kɔnɔ.

Dugu jɛlɛn, bɛɛ ye jɔgɔn sɔrɔ jɛnajɛkɛyɔrɔ la. Fɔli suguya bɛɛ tun bɛ yɛn : sogolon, bara, dansa, sogoninkun n'o jɔgɔnnaw. Nka bɛɛ lajɛlɛn sigilɛn bɛ ka wulafɛ kurunboli de kɔnɔ. Kabini selifana, jama bɔra k'i kunda bada kan. Dununkan gannɛn bɛ fan bɛɛ fɛ. jɔgɔndan in tun bɛ bosow ni somonow de cɛ. Sɔɔnin, filekan duruntura, faama n'a ka jama kunbɔra. U ye foli kɛ k'u sigi. Salan min ye bɛɛ dɛn, o nana munumunu n'a ka jɔnjɔn ye ka jama fo ka sɔrɔ ka tɔw sɛgɛrɛ. jinan jɔgɔndannaw tun ye mɔgɔ bi saba ye. Waati sɛlɛn, Kayi mara jɛmɔgɔ wulila ka tɔnkɔnɔ kɛlɛn bila ji kan. O kɛlɛn, dɔ y'i to kurun kɔnɔ ka to bɛɛ bila. Denmisɛnninw y'i fili u nɔfɛ k'u gɛn. Dɔw ye dɔ minɛ, dɔw fana ma fosi sɔrɔ. O tɛmɛnɛn kɔ, filekan bɔra, kuruntigiw y'a su a kan. U taatɔ bɛ kan ka ji fara i ko mɔtɛri b'u la. Kurun min tun bɛ tenkan, o y'i to boli diya la ka dafiri, jama kulela. Yɔrɔnin kɛlɛn, kurunbolilaw y'i duru a kɔrɔ k'a sigi ji kan ka don a kɔnɔ ka tɔw nɔbɔ. Min tun dalɛn bɛ o kan, o kɛra fɔlɔye.

Denbatulon

Aminata ka denbajala tun dir'a ba sinamuso ma. O fana y'o ko in ta ni barika ye kosɛbɛ, katugu dennin tun kololen a ye haali.

Kabini kɔɔ in surunyara, banincinin ye ci bil'a kabila bɛɛ ma, k'olu ladɔnniya a ka dugawuden kunko la. Kɔɔ to tolen tile saba ye, a tilala ka gansilikɛla bila dugu jɛfɛ ka susabajɛnaje da mɔgow tulo kan.

Kɔɔmuso woloba yɛɛ ye jaganin kɛ ka jalatigi bolomadɛmɛ, a k'o fagaa ka tɔndenw ye. A fa y'i jɔ ni sigilanko ni mikoroko ye, k'a ka du labila u ye gintan in kama. Denbatulon sɔgɔma, Aminata fana y'a dɔgɔmuso ci u ka gitatɔndenw ma, u kana jine ka na sufe ni lilenw ni yagabaraw ye.

O sɔgɔmada kelen na, kɔɔmuso fa ye mɔgɔ bila Sanba ma, k'a n'a ka wayedenw ka na jɛnaje law ka misi faga. Olu bɛ don du kɔɔ yɔɔ min, denmisenninw ni kule bɔra misi siri yɔɔ la ko jaganin bɛ sɛrɛkɛsɛrɛkɛ la.

Fa ko a ka faga jona sann'a ka jifa. Sanba teliya kojugu girinna ka npanmuru foosi muru tɔw cɛla, k'a bɛ taa misinin kantigɛ n'o ye. Jaa o tɛ misikantigɛmuru ye.

Bolokoli

San o san, samiyɛdonda masurun, dugu denmisɛnw bɛ fara jɔgɔn kan ka denmisɛnw sigi nɛgɛ kɔrɔ. Sanni a don cɛ, bɛɛ somɔgɔ bɛ solimafini jini k'a bila i bolokɔrɔ. jinan, don selen, sɔgɔmada jooɔna fɛ ; denmisɛnninw lajɛra yɔrɔ kelen k'u Seliji. Min ta mana ban, o ka marifakunkan bɛ bɔ. A bɛ kɛ o cogo la fo k'a bɛɛ foori. O kɔnɔna na, denbaw fana ka jɛnaje bɛ senna. Marifakan ni dununkan ani cɛfarindɔnkiliw b'a jira dugu fan tɔ mɔgɔw la ko boloko in kɛra.

Fɔlikɛlaw ni bolomafaradilaw bɛ taakasegin na. Solimaden dɔw sigilen bɛ u jɛ kumu dewu, dɔw nisondiyalen don i ko fosi ma kɛ. Dugutigi y'u jansa ni bakɔrɔn belebele ye, u k'o kɛ naji ye. O kɔfɛ, mɔgɔ wɛrɛw sɔrɔla ka dugutigi ka wale la dege. jɛnaje ninnu tɛmɛnen kɔfɛ, kɛnɛ labilala sɛmɛ n'a ka solimadenw ye. Tile fila o tile fila, a b'u ka nɛgɛda furakɛ.

Bolokodenw kɛlen ka kunjɔgɔn kelen sɔrɔ, u ka finiw kora : o ye kolakari ye o fana kɛra a dama jɛnaje ye. Kunjɔgɔn filanan bɛ dafa tuma min, denmisɛnw dɔw nɔgɔyara kɔsɛbɛ, dɔw yɛrɛ kɛnɛyara pewu.

Dɛnba Njayi ka jalabakɔɔla ye jelitulonkeyɔɔ lakodɔnnen ye. A bɛ kita dugu kɔɔ. An ka ɲaara caman bɛ bɔ kita, jabatew ni kuyatew sigilen bɛ u jatigi hɔɔnw kɛrɛfɛ.

ɲamakalaw ye jelitulonkɛba boloda, ka ci bila u jeliɲɔɔnw ma kita n'a lamini na : jabatew, kuyatew, kɔɔnw, daɲɔnw, jawaraw ani tunkaraw. ɲɛnaje in don, Mali dɔnkilidala ni kumakɛla caman tun bɛ kɛnɛ kan. Fɔli daminɛna ni jelicɛkɔɔba tɛmɛnenw fasa ye, i ko kɛlɛmansɔɔba n'a ɲɔɔnw. Jelimusokɔɔbaw y'u da don jelikuntigi la k'o tɛrɛmɛ, kabini o benbakɛw fo ka na se o yɛrɛ ma. Kuma ni fɔlikan ɲagalɛn, jelikuntigi bɔra ka fɛrɛ minɛ. A ka kankɔɔsigiw, olu tugunn'a ko. Jelicɛkɔɔbaw dara olu kan. Sanni olu ka fɛrɛ lamini, jelikabilajɛmɔɔw y'u sɛgɛrɛ. Jelicɛgalanw ni jelikamalenw ani jelidenmisɛnninw bɔra k'u keleku-keleku. Fɔlikan golobara tuguni. Dɔnkɛla bɛɛ nana kelen kelen ka jelikuntigi bolo kɔɔta. Nin tun ye fɔlidumanko dan ye. Cɛkɔɔbaw y'u sɛbɛkɔɔ dɔn. A bɛ dɔn k'u tun ye dɔnkɛlakɔɔbaw ye.

Maakɔɔw fasa dali bannen, kɛnɛ bilala jelidenmisɛnkuntigi, jelimakan n'a ka mɔɔw ye. Nin tun ye ko duman ye sa ! Ni jeli npogotigiw y'u kan bila mikoro la, fo mɔɔw farikansi bɛ cɛ u kan. U y'i da don jelimakan fasa la. Kamalen kɛnɛ in panko saba y'a yɛrɛ sɔɔ kɛnɛ cɛmancɛ la. A y'i munumunu i ko kɔtɛ. Tumanin kelen a y'i jɔ ntanyin ! Dunun golobara tuguni. A y'i kun kelekukeleku i b'a fɔ kolo t'a kan na. A b'i kɛrɛmu kinin fɛ cogo min, a b'i kɛrɛmu numan fɛ ten. Jama kulela. Jelinpogotigiw ye kɛnɛ fa, u bɛɛ taar'u ka

Salon walan bilalen, Sidiki ni Musa ye dugutaa dɔ sigi senkan. Motitaa y'o ye. U ye yamaruya jini u somogow fe, gɛleya si ma bo a la bawo Sidiki Benke de be yen. U ye jogon son hakili la : taali bilala arabadon dɔ la. Taali jekɔɔla la, n'o tun ye tarata dɔ ye, o wulada fe, denmisen ninnu y'u terikew wele farajogonnabaro la. Surafanadun bannen, u be ye jogon sɔɔ Sidiki siyɔɔ la. I bo baro je sa de ! U tora mankanba la yen fo ka taa sekasi surunya. Sunogɔ ka juru te to mogɔ la. O don duguje ye Musa ni Sidiki mine. Sidiki ba bolen daraka tobili kama, o nana u lakunu, Sidiki ka jate la baton nawaati ma se folo ! u y'u teliya k'u ko, ka dumuni ke, k'u laben ka baton laayɔɔ magen. O don, Amadu fana tun be yen u bilasirali kama. O kelen k'u ye, a y'a f'u ye : "baton wulito don ! A'ye dɔ fara a senna kan." Sann'u ka minenw bila baton moteri wulila. U yelɛla ka taa biyew ta ka sɔɔ ka so jini duguma. U tilalen olu be la, u sɔɔla ka baton yɔɔw yaala. O kɔnɔna na kulekanba bɔra, baton jɔra. Sidiki ni Musa girinna ka sin yen yɔɔ ma. U y'a sɔɔ denmisen dɔ de porokatora ka bin ji la. O kelen, baton kuntigi ye lapituw wele u ka lakananiminenw ta ka jigin jona den in nɔfe. I bo jinini ma sa de ! jaa, den balannen tun don baton negɛ dɔ la. U y'a ta ka yelen n'a ye. U y'a digidigi ka ji bo a kɔnɔ f'a ye laafiya sɔɔ. U tilalen ye sigilan fila ta k'u sigi jogon kerɛfe. Musa be to ka Sidiki duguw togow la.

A be olu fo. U tora masala la fo ka taa baton belɛn Marakala dankan na. Dow jiginna, dow don na. Baton ye baba bila yen ka bajalan kɔnɔ mine. U selen o bɔda la, Baton jɔra yen fana. U y'u to yen ka Sinsani ye. Kon tun datugulen don. O dayelen, baton bɔra

bajalan kono ka baba minε k'i kunda koron kan. U temenen Sinsani kan, Sidiki y'i kanto Musa ma k'ale te dugu tow si togow don ni Joro te. U ye fitiri kunben yen. O y'a soro yen mogow bεna surafanako damine.

Sidiki ni Dawuda ka jɛnajeƴɔɔta

sidiki ni Dawuda bɛ bɔ Yɛɛjabɔɔbugu. Terimaw don. Salon, u taara jɔɔɔn fɛ Kɔnɔwari, ka segin jɔɔɔn fɛ. U bɛɛ ni nɛgɛso kura nana ani fini juman caman. Don tun ka d'u la, wa fiɛɛ tun b'u nun na. Laadalajɛnaje minnu bɛ k'an ka duguw la ni sɛnɛw banna, o si tun tɛ fɔ kamalenin fila ninnu kɔ. Dugu saba jɛnaje dɔgɔɔara ka bɛn karidon dɔ su ma. Sidiki ni Dawuda y'u kali f'u ka nin dugu saba bɛɛ jɛnaje kɛ. Surɔfana dun an'u ka nɛgɛsow ta ka sira mine, o si ma kɔɔya ni si ye. Taama dabɔra dɛ ! kamalen tɔw ni hami, npogotigiw ni yɛɛ muse-muse !.

U ye dugu fɔɔ jɛnaje kɛ, ka tila ka taa filanan ta kɛ. U bɔra yen fɔli jɔɔɔɔnba kɔɔ k'u bɛ taa dugu sabanan na. U tɛ n'u bɔyɔɔ ye, u ma s'u seyɔɔ la, saba dɔ y'i banamini u jɛ sira la. U ma siran. U ye nɛgɛsow bila ka taa bere tige k'u bɛna saba in faga, u nan'a sɔɔ a taara. U tɛmɛna n'u ka sira ye. U sera dugu dɔ in masurunya na, u nana saba in banamininen sɔɔ u jɛ tugun. Nin siɛ in, u ja tigɛra balawu ! o la, Sidiki ko Dawuda ma : "Cɛ, nin tɛ sa gansan ye dɛ ! An ka segin ka taa so."

Selikundigi

Seliba surunyalen, dugu fan bæ kera kundigiyoro ye : gakoɔlaw, bulonkonoɔaw, jirikoɔlaw, dalalaw, o bæ tun falen don jama na. Npogotigiw, denmisenw, musokoɔɔaw, bæ n'i ka mesipakew sigilen bæ ka joɔon kono, Safi b'a sigi a ka gaba koro kurun jan do kan. Ban fila sigilen ga fan ni fan kundigilaw sigili kama. Jagafe fila bæ tabalinin do kan kundigimodeliw ja bæ minnu kono. Min mana na o bæ jagafe laje k'a ka modeli sugandi. Jama cayara fo ka Safi nimisi wasa. Ni min gerela, o b'a diyanyekun jira Safi la, a b'o digisara f'o ye k'a damine. A y'a ke ten fo ka taa se lagansara ma. Komi sini ye seli ye, Fatu koroɔra, k'a timinangoya barisa a je b'a la hali minnu y'a soro yen olu caman kun digira ka ban, ale dun ka kan ka taa seli ke a ba n'a fa kerefe Doyila. A ko a to kera jenawoloma ye ; kabini sogoma fo sisan a bæ tereke la ban in kan ; ko n'a tun y'a don a t'a kun digili masoro, a tun k'o fo a ye, ko waribo ni dusukasi k'ale te dije n'o ye. Safi y'a dusu saalo ; a ko olu bæ kun koflen koro don a dogokunben ye bi ye, ko mogo nakun ka koro i yere ye, ko kun min b'a bolo, n'o banna a b'a ta damine ni Ala sonna. O kera o focogo la. Sanni fitiri ka se, a ye fatu kun damine.

Degeliw (dɔgɔɲini kan)

1. Nin kumasen in kɔɔɔ : "Cɛw ni waribo, musow ni ɲani", a' ye dape kɔɔɔcilen nɔnabila ni dape wɛɛ ye min n'a kɔɔɔ ye kelen ye.

2. A sɛgɛsɛgɛ i ka jaabi ɲuman koori.

ɲɛfɛ

"gazi" bɛ gakuluɲana

kɔfɛ.

3. Jaabi ɲuman koori :

mɔgɔɔgɔ

kabakuru ye :

fɛntɔgɔ

ye.

bagantɔgɔ

4. Nin dape ninnu sigisigi ɲɔgɔn kɔ ka kumasen ɲuman labɛn :

Ba diminen sɔɔ sigilen nana u.

5. Nin kumasen saba in na, ɲumɛn de bɛ masalabolo kɔɔɔ : A' ye taamasiyɛn bila a ɲɛfɛ.

a) Kaja ni Aminata taara sugu la

b) Kaja ni Aminata taara ji ta

c) Aminata ni Kaja ba y'u bila ka taa dɔgɔsan

dɔgɔfɛere Musa fɛ yen.

6. a) Mun na, Kaja ni Aminata tɛmɛna ka taa kulu la dɔgɔɲini ?

b) Dugubakɔnɔmɔgɔw ye fɛɛɛ ɲumɛn sɔɔ dɔgɔkɔgɛlɛya kunbɛnni na ?

Balafa

A bæ jini ka san mugan jɔgɔn bɔ, anw ka dugu Sibirila ma ni jɔgɔn samiyɛ duman kɛ fɔlɔ.

Jɔ, tiga, malo, kɔɔri sɛnɛfɛn bæ kɛra patisakɛnɛn ye.

O la sa, dugu cɛminsɛnkuntigiw ye jɔgɔnyɛ kɛ, ka se cɛkɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ma k'u b'a fɛ ka jɛnaje dɔ boloda, u ka don jini u ye.

Cɛkɔɔɔɔɔɔɔɔɔ fana ye jɔgɔnyɛ kɛ, u bɛnna kalo kura sibirila filanan kan. O ci sɛlɛn kamalɛnkuntigi ma, o ye ci jɛnsɛn dugu kɔɔɔɔ. U bɛnna kan k'u ka balafɔla Molobali Keyita wele o ka n'u ka jɛnaje sankɔɔɔɔ. Kabini o don, labɛnw daminɛna. Jɛnaje tɔ nana tɔ tile saba, n'i donna sibirila i b'a fɔ dugu kura don. Bæ y'i ka so jɛ k'a kɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ni bula ye, ka siraw ni bɔlɔnkunw bæ furan ka jɛ, jaman bæ yɔɔɔ-yɔɔɔ k'a bæ dalajɛ k'a jeni ka sɔɔɔ ka dugu fan bæ kɛ jɔnjɔn ye. Aa ! mɔgɔ bæ fama ni jɔgɔn labɛn ma jɛnajɛko la dɛ.

Bæ tun labɛnɛn bæ ka don kɛlɛn min kɔɔɔ, o nan'i fɛnsɛn. Kabini sɔgɔmada fɛ, Molobali n'a ka cɛɛɛɛɛɛɛɛɛ cunna dugu kɔɔɔ. Bæ kɔɔɔɔɔɔɔɔɔ tile binni kɔɔɔ.

Mariyam y'i sɛnfa ka t'o kibaruya da a terimuso Fanta tulo kan. Sanni bala ka fɔ kenwu, o y'a sɔɔɔ bæ labɛnɛn i ka fini jumanw na. Kamalɛn dɔw siri kojugu hal'u t'a fɛ k'i kɔmunu, wa npokotigininw olu kɛrɛbɛtɛ. Jama nana ka kɛnɛ fa i n'a fɔ dakɔɔɔɔɔɔɔɔ. I tɛ fosi mɛn ni sɔngɔ kan, ni nɔnɔnɔnɔnɔnɔn kɔ. Dugutigi nana fɔli lajɔ. A ye dugumɔgɔw ni denmisɛnw fɔ k'u tanu ka tila k'a ka nisɔndiya jira.

A tilala k'a jini u fɛ, u ka tɛmɛ ni jɛnaje ye fɔ ka dugujɛ, o kɛlɛn bæ ye tagɛrɛ fɔ.

Duguba dɔgɔko

Ni samiyɛ sera kaban, dugubakonɔmɔgɔw bɛ folɔ ka hami dɔgɔko ni finfinko la : Cɛw ni waribɔ, musow ni jani. Su fara tile kan, dɔgɔfeereyɔrɔw ni finfinfeereyɔrɔw bɛ fa jar.ɔa na. O tuma na sa, u feerebaaw b'u sago n'u dungɔ kɛ mɔgɔw la.

Don dɔ, Aminata ni Kaja ba y'u bila ka taa dɔgɔ san dɔgɔfeere Musa fɛ yen. U ma fɛn sɔrɔ yen ; u taara Gejuma fana fɛ ; u ma fɛn sɔrɔ yen. O kɛlen, Kaja y'i kanto Aminata ma : "an tɛ taa dɔgɔ dɔ jini sijnɛ kelen ye kulu la ? " O la, u tɛmena ka taa Lasa kulu la.

U ye kulukuncɛmala bɛɛ yaala ; ka tila ka jigin forow kɔnɔ. U ma dɔgɔ jɛnama sɔrɔ. Npogotiginin ninnu siranna u ba ka kɔrɔfoli jɛ ka sosira minɛ. K'u to sira fɛ, fatɔkɛ dɔ bɔra Kuluwo la ka kabakurun fili u ma. U y'u ka dɔgɔnin fili k'u senfa. Boli senfɛ, Kaja binna k'o sen tigɛ. Dɔgɔsɔngɔ yɛrɛ burunna u kɔ.

U nana ba diminen sigilen sɔrɔ. Nka, kabini u ye jɛfoli kɛ, o fari fagara. O Kɛlen, sigijɔgɔn dɔ jɛn'a ma ni dɔgɔbolo damadɔ ye.

Dɔgɔkogɛɛya nin y'a to dugubakonɔmɔgɔ caman y'u wasadon gakuluɗana ni gazi la.

Mobilikasara

Kalanbila waati, Madu ni Isa y'a naniya k'u be taa Bamako. Taadon selen, u ye foli bila u somogow ye ka soro ka mobilitayoro magen. Biyew talen ko, u y'a kolosi k'u benna mobilikaraba do ma. O ma diya Isa ye fiyewu. Soƙonin, Bamakotaalaw welela ka don mobili in kono. Bamakotaa dabara sa! Sira fe, bee y'a kolosi ko sofereke tulo ka gelen, k'a d'a ka mobilibolicogo kan. A tun be fenkolon in funun i ko kote. A tun te dingew kolosi wa a kurubonkaricogo tun ye farati dan ye. Waati dowla, a tun be sira bila i n'a fo a bena jigin njan kono. N'o kera mogow be kule, kerengerennnya la, musow ni denmisenw. N'an ni mobili were benna f'anw ta be lingilanga i n'a fo a bena bin. Bee b'i je coron jogon na i n'a fo saya de jolen b'an da la. An tora nin cogo in na ten. Ce nin tora a ka mobilibolila in de la f'a farato taara bala fali do jolen na. Patisakene! Daga wulila, sonkala ma ye! Sofereke ye walan yelama teliyala k'a be teme fali kofe. O taara ka dan ke! A ye bala dasi a bobara la ka soro ka taa a walon mobiliba do natola kun. An taara an yere soro njan na dinga do kono. Bo kulekan je!

Tipeni kera! Joli bonnen be fan bee. A kera masibako ye. Mogojoginnen cayara fo su yere bora a la. Sofereke yere ma hali i lamaga.

A kera kunnadiya ye bawo mobili tun ka ca sira in kan. Olu y'u ta ke kasarato donini ye ka dogotorasow magen.

Nin don ma diya.

Kɔɔɔɔɔɔɔ

Tilema o tilema, ni sobaaraw banna, Gale, cɛmisɛnw ka baara tun ye dibo ni kɔɔɔɔɔɔɔ ye. Nka kɔɔɔɔɔɔɔba min kɛra Falabada la, san 1967 la, hali bi o bɛ fo baro la.

Don fɔlen selen, dugu cɛmisɛnw bɛɛ ye ɔɔɔɔɔɔɔ Falabada la u n'u ka wuluw ni maramafɛnw.

U kɛlen ka fiɛ taafan don, don bilala ka taa tasuma don. Fɛɛɔɔɔɔɔ dabɔra.

Fan bɛɛ kɛra mankan ye : A' y'a bɛn ! A' y'a bɛn !

Dosokɔɔɔ bɛ girin cogo min, mɔɔɔɔ bɛ girin ten. Bɛɛ b'a fɛ i ka sɔɔɔɔ ka caya. Ee, nin don in tun ye wulufarintigiw ka don ye. Kɔɔɔɔ bɛ bo yɔɔ min, do bɛ bere d'a kun, walima wulu do b'a jason. Ni minnu porokotora wuluw b'a da o ko, mɔɔɔɔ bɛ bol'u nɔfɛ. Waati don la, kɔɔɔɔ gosito, don bɛ bere da ɔɔɔɔ kun. Sɔɔɔɔ, belebele do y'i kunbo. Jaa, Bakari ni Musa fila bɛɛ tun ɔɔ b'o la. Bakari kɛto k'i poron a kan, o ni Musa ka bere jiginto bɛnna. Bere y'a sɔɔ'a jagi la. A kulela dewu.

Fɛɛɔɔɔɔɔ tora senna fo laansara. A b'a tan-ni-fila-fili la tuma min, waraninkalan do poyira ka bo tu la k'i kunda jama kan. Bɛɛ y'i yɛɛɛ ɔɔɔɔ, fo Donso Makan. A ni wara kɛra ɔɔɔɔ na. Makan ka fini bɛɛ farafarala k'a fan bɛɛ kɛ joli ye, nka a sera ka wara in faga.

Ka nin bɛɛ to senna, jaa tasuma ye danke. A ma jiri to, kuma tɛ bin ma. A labanna ka don Dunbuyalakaw ka foro la. Nin kɛra tiɔɔɔɔɔ dan ye.

Feburuyekalo jara kaban. Halisa Sidiki korow ma segin so folo Ji jara janw kono, fiye b'a la ka ci dɔɔnin-dɔɔnin, malogosi waati sera. Ba kɔɔna ganren don sabu tɔndenw bolo degunnen don sisan, u tena se k'a demɛ, jinɛw dun ye tipeni damine.

Ka Ba t'o sigi la, mobili do jakan bora sirada la. Sidiki fiye duurulenba nan'a fo a fa ye k'a korow nana. Ba nisɔndiyara fo k'a damatɛmɛ. Nka, Foliw bannen ko, Ba donna a waragolo la ka yoro bɛɛ ke mankan ye. A dimina fo a bɛ yɛɛyɛɛ bawo kabini denmisɛnw taara, u ma fen ci wa u nana bɛɛ ko.

Denmisɛnw ye Ba tipɛtigiya ka soro k'u dantige. U ma jine u fa haminanko ko tile kelen. O koson, u y'u jija k'a sama saridaba ani malogosimansin na. O folen, Ba dusu dara barisa a denw ye kunnawoloko de ka ye nin ye. O yoro bɛɛ, a ye malogosi dogoda. Sanni malobaara don ka se, Sidiki n'a korow jagarilenba ye kene siyen ka jogo yereke, walasa tile ka don a la.

Malogosidon selen, musow y'u teliya sumanw labenni fe. Du bɛɛ ye jogon soro maloforo la tuma min " daga wulila sonkala ma ye" : mansin wulibaga ma soro. Ba ye fokadigi caman ke, denmisɛnw yere wɔsira dɛbɛdɛbɛ, o bɛɛ n'a ta a ma wuli.

Ma de jen'u ma k'u hakili lajigin ko cikɛlakɛliden do bɛ dugu kono. O yoronin bɛɛ, Ba ye Sidiki bila ka t'o nofe.

O nana k'a bolo bila mansin na dɔɔɔn, baara damine na.

Jiriladon

Ba Yɔrɔ ye jiriforotigiba ye Sebugu, Segu kɛrɛfɛ, Bamakɔtaasira la. A ka baara bɛnnen bɛ jirituru ni jiriladon ma. An mɛɛnna an ka jiriforo baaracogo ye la, nka Ba Yɔrɔ jɔgɔnna timinandi ka dɔgɔ a la. Yanni jirisiyɛw ka turu, a n'a ka baarakɛlaw bɛ dingɛw sen ka se fo kunberekuru hakɛ la. Dingɛ ninnu cɛ janya ka kan cogo min, u bonya fana bɛ ten, wa u tilennen bɛ jɔgɔn ma k'a ta foro kun f'a kun. U mana tila senni na, u bɛ sunugunnɔgɔ kɛrɛnkɛrɛnnen kɛ dingɛw kɔnɔ ka sɔrɔ ka dɔgɔkun kelen kɛ k'o jigin wula o wula. Ni nɔgɔ in sebekɔrɔ tolila f'a ni dingɛ kɔnɔbɔgɔ ye jɔgɔn la, Ba Yɔrɔ bɛ fɛrɛ jini jiriw turuli la. Jiriw turudon ye laakasegin dan ye patɔrɔn n'a ka jamakulu fɛ. Dɔw bɛ bɔgɔ cɛbɔ ka bubagafaalan k'a la ; dɔw bɛ na ni jirisiyɛnw ye. Forotigi yɛrɛ n'a ka denmisɛn damadɔw, minnu hakili sigilen don, olu bɛ turuli kɛ. Jiri kelen o kelen mana turu u fɛ, o kɔrɔla bɛ labɛn o yɔrɔ bɛɛ, ka ji k'o ju fɛ. Jiri turulen t'a bannen ye, nin ye ko de daminɛnen ye Ba Yɔrɔ n'a ka jama bolo.

Wula fara sɔgɔma kan, nɛɛma tɛ kɔtigɛ jiri ninnu kɔrɔ. Jaa, fɛn bɛɛ b'a ladoncogo de bolo. Hali jiriw ma dɔgɔkun fila sɔrɔ, u nugura munɛmunɛ. Sanga ni sanga, Ba Yɔrɔ bɛ fura kɛ jiri ninnu na walasa k'u kisi ntɔnw ni panfɛnmisɛn wɛrɛw tɔrɔ ma. Jiriladon nafa ka bon kɔsɛbɛ. A bɛ san damadɔ bɔ Ba Yɔrɔ ka du musaka bɛɛ bɛ bɔ jiriforo la. N'i mɔgɔ minnu jɛbɔr'a fɛ, k'a t'a jininka a ka baara in kan, a bɛ laadilikan caman f'u ya. Nk'a b'a f'u ye k'a gɛlɛya ko : " Jiri turuli ye bɛɛ jɛ ye, nka timinandi de b'a mɔ dun."

Misimara bilama tɛ fulaw dɔɔn ka baara ye. Mɔgɔ caman donnen b'a la k'a sababu kɛ a nafa ye. Baara in kɛbagaw bɛ yaala garabaliw ni bugudaw la ka misifasanw san da nɔgɔn na. Misi ninnu marali b'a ta tile bi naani ni duuru ka taa se kalo saba ma. O waati falen in kɔnɔ, bagan ninnu tɛ yaala. U bɛ bila sinsan kɔnɔ walima u bɛ siri yɔrɔ kelen. Bagandɔgɔtɔrɔ bɛ jini k'u furakɛ fɔɔ. Misi ninnu balo fanba ye bin jalan ni sukaroji jagaminen ye ni kɔɔrikolo ni bu la. U bɛ ji sɛbɛkɔrɔ min. U bɛ tile damadɔ sɔrɔ tuma min na, u fari bɛ yɛlɛma, o y'u bonyali daminɛnen ye. U bɛ tulo f'u siw bɛ mɛnɛmɛnɛ. O waati, n'i ma ga jɔ u kunna, tile funteni b'u tɔrɔ. O y'u feeretuma diya ye. Misi ninnu bɛ se ka feere an ka wayew ma walima jamana wɛrɛw la. Misimarala ninnu bɛ waariba de sɔrɔ baara in na a n'a gɛlɛya bɛɛ ; wa sogo jumanko don sogosannaw bolo.

Dɔw ka misimara kun ye nɔnɔko ye. San o san, seliba jɛkɔrɔ, an bɛ saga falen minnu ye, olu fana bɛ mara i n'a fɔ misi ninnu cogo.

Karamoƙo y'a jira kalandenw na k'u ka sini wulafɛbaara bɛ kɛ sonsansojo kan. O kuma ye denmisɛnw nisɛndiya. O duguje tilelafana dunna yɔrɔ min, u bɛɛ kɔrɔrɔ ka palanw ni falow ani dabaw ta ka kalanyɔrɔ sɛgɛɛ. U selen, u ye kalansoda bɛɛ kɛ mankan ye. Ka tɔw to tulong ni boliboli la, kalanden damado kɔrɔrɔ karamoƙo nali kɔrɔ ka t'a kunbɛn. A n'olu sera yɔrɔ min, Dawuda y'a ka daba tunuko f'a ye. A b'a la ko jɛjini tuma min, Aminata ni Sidi y'u seri jɔgɔn kan parawu ! Siyɛnta dabɔra dɛɛ ! "Kirikara-kirikara-kiri ! Karamoƙo y'o fana jɛnabo ni hakilisigi ye ka sɔrɔ ka kaladenw lajɛ k'u tila kulu naani ye, ka bɛɛ ka baarakɛta f'i ye. Dow bɛ bɔgɔjalan ni biriki doni, palantigiw bɛ na ni ji ye, falotigiw bɛ bɔgɔ sen ka jigin ka sɔrɔ k'a nɔɔni. Kulu naaninan mɔgɔw bɛ so jo. Karamoƙo yɛɛ tora taakasegin na kuluw ni jɔgɔn cɛ. Jɔlilaw y'a jo fɔ ka se u disi hake la. U ye kogo naani bɛɛ jo kaban tuma min, Amadu ye dacetigɛjiri kɔrɔta k'a b'o da birikiw sanfɛ dɔrɔn, o kun kelen cira kogo la k'o bɛɛ wurubata.

Ana ka Finikalayɔɔ

Kabini Ana dɔgɔmanin, a ko ale tɛ baara si fɛ ni kalali tɛ. Yirimaanin dɔ tun b'a bolo. A yɛrɛ tun bɛ Finininw kala o ye, k'o labɛn kopuman. O tora senna fo k'a kunbaya. Ana donnen lakɔli la, a hakili ma diya kosɛbɛ. Don dɔ a fa k'a ma : "N'i ma lakɔli jɛ, i na kalali jɛ". O fɔra cogo min, o kɛra ten. Ana fa taara n'a ye masɛrɛw ka kalalilakɔli la. jɔgɔndan o jɔgɔndan Ana bɛ kɛ fɔɔ ye. A bɔlen masɛrɛw fɛ yen a k'ale bɛ taa Dakaru, sɛnɛgali faaba la ka dɔ fara a ka dɔnniya kan.

A seginnen, a ye kalaliyɔɔ dɔ dayɛɛ. A ye kalalikɛmansin duuru san baara kama, ka cɛ duuru far'a yɛrɛ kan walasa baara bɛ teliya. U bɛ musofini ni cɛfini kala ani ka sɔgɔli kɛ. Ana ka finikala mankutu sera jamana fan bɛɛ la.

San o san, zanwuyekalo la, jɔgɔndan dɔ bɛ kɛ finikalayɔɔw ni jɔgɔn cɛ. San dɔw la yɛrɛ jamana wɛrɛ mɔgɔw bɛ na.

Nin y'a san fila ye Ana ka finikalayɔɔ bɛ bɛɛ dan. Jɛninan, jɔgɔndan bannen, telewisɔn baarakɛlaw ser'a ma k'a jɛninka a ka baarakɛcogo la, ka tila ka bolonɔw jira. Ne bolo, musofinikalaw la, sangajɔgɔn t'a la. A ka tayibasi, ɔɔbu, garandakari, zipu, i t'a don i bɛ min ta ka min to. N'i ye se kɛ ne ye, n b'a bɛɛ jɔgɔn kala.

Kaja min jɛjuru ka jan, o ko kuma t'ale da, k'ale b'i labɛn ka san wɛrɛ jɔgɔndan kɔnɔ.

Kɔɔ

Aminata tun labilala cɛ ye, kabini salonnasini. A maminɛɛ in tun ye julaba ye. A tun sigilen bɛ Burukina Faso, wayiguya dugu kɔɔ, n'o ye mɔsiw ka moronaba yɛɛ bangeyɔɔ ye.

Salon Aminata fakɔɔba ye ci bila cɛ in ma, a ka na u k'a muso ka kɔɔ kɛ.

jinan san, cɛ in labennen jiginna ni nafolomuguba ye, walasa a muso kun ka ko ka d'a ma jona.

Kɔɔ dɔɔdara ka bɛn sunkalomakɔɔ ma.

Kabini a don in dugu jera, npogotigiw ni cɛmisɛnw ani musomisɛnw, nin bɛɛ lajɛlen de ye girinkajo daminɛ.

Musocɛ n'a terikɛw bɛɛ sɛwalen y'i pari k'u sɛnsɛn ka n'u ka baroda la. Olu fana b'u ka dutewuli ni marasibo la. A dɔw bɛ damu kan, dɔw bɛ lidobo la, dɔw bɛ baro la. Olu ka masala fanba bɛ kɔɔ in musaka kɛta tɔw de kan, u yɛɛ ka don labennen hukumu kɔɔ. Selifana selen, u taara Aminata nɔfɛ donkɛyɔɔ la ka na n'a ye so. Musokɔɔbaw y'a lasigi a banincinin ka soju la, k'a jir'a la ko wulili ma dag'a ye fɔɔ, yann'u ka laada latilen a la n'o ye kunkoli ye. Lagansara tɛmɛnen, musokɔɔbaw ye Aminata labo a ba sinamuso ka so kɔɔ, k'a sɛnsɛn k'a lase kɛnɛma jama la. U y'a gɛɛ kolon na k'a lasig'o kan, fɛɛ cɛmancɛ la.

O tuma de sa, den in ka kololenya, a ka majigin, a ka mɔgɔbonya n'a ka ladamu kopuman nafa yera. A ba kunnawolola a don kɔɛbɛ.

O mankan ni woowaawoo wusulen don waati min, kaɓɓumuso taɓɓoɓɓu ni dugu npogotigi toɓ y'u ka ɓɓoɓɓe damine, k'u ka fɛɛɛ bolodalenw latigeɓɓo ɓɛfo u ni ɓɓoɓɓe.

Sooɓin, u bɛɛ tununa ten. Jaa, musomannin ninnu tun taara kaɓɓumuso ɓɛmadogo de.

Surɓfanaw dunnen ko, musoɓe somoɓɓu ye ce misenw wele k'u ka musopiniworo d'u ma. Olu y'o mine ka jensen dugu ɓɛɛ. U ye jiniɓi ke, ka du caman koɓɓo laɓe. U m'u muso ye o si la. U seɓɓen ye ɓɓoɓɓo laɓe u ka dugu fereba la, ka ɓɓoɓɓo lafaamu. U bennen kan kelen kan, u y'u tila. Doɓ y'u kunda koɓɓo kan, toɓ taara tilebin fe.

Tilebinfeɓɓu y'i ɓɛsin dugu dasiritu ma.

Olu b'o munumunu ka fori yoro min, kulekan ni mugukan boɓa koɓɓoɓɓo fe. Musoɓe nisondiyara k'u nimisi wasa.

Nin Karidon in su fε, sokuraninkaw bεε tun labennen don kosεbε ka sogobotaw makɔnɔ, bawo olu mankutu tun ka bon kosεbε lamini na. Npogotigininw ye fεrεba furan k'a jε, ka ji funfun a yɔrɔ bεε la walasa gɔngɔn kana wuli. Sanni jεnajε ka daminε, Sidiki, Musa, Amadu ani dugu denmisen wεrεw tun bε tulongε la kεrεfε. Jaa, ko balalen bε ko dɔgɔdalen sa. Denmisenw ka tulong nagalen bε tuma min na, Sidiki y'a tɔpɔngɔnw wele ka kalo jira u la. O jε tun bilennen don coricori i n'a fɔ i ye joli de bɔn a kan. U y'u to kalo filɛli la ka nεgεkolonkan ni dɔnkilidakan mεn. A ma mεen jama nana surunya u la ; u sɔrɔla ka dɔnkili in kɔrɔ faamuya. U y'a dɔn o la sa ko jakuma de ye kalo minε. Denmisenw bolila ka don so kɔnɔ, o yɔrɔ bεε la ka taa nεgεkolonw ta ka bɔ ka tugu jama nɔfε. I tun tε fosi mεn bɔlɔn na fo :

"Jakuma ye kalo minε ! Ee kalo bila !

"Jakuma ye kalo minε ! Ee kalo bila !

I k'a dɔn mankan in ma dan denmisenw dama ma koyi ! Musokɔrɔbaw ni cεkɔrɔbaw bεε tun b'a la. Musokɔrɔba dɔw ye kolonkala ta ka bin kolon jalan kan k'o susu. Min ye cεkɔrɔbaw ye, olu y'u ta kε kalan ye misirida la. Kalo nɔrɔ bε tipε ka taa a fε cogo min, mankan bε juguya ka taa a fε ten. Bεε wulilen bε k'i jɔ i sen kan siraw fε. Dibi donna, ka don, ka fan bεε labɔ, hali i tun tε i bolo kurulen ye bilen, fo ka baganw fiyefiye u taayɔrɔko la. Kalo mεenna kosεbε bilenya in na. A kεra i n'a fɔ mɔgɔw bεna sεgen tuma min, kalo nɔrɔ sɔrɔla ka segin dɔɔnin-dɔɔnin. Nɔgɔ bεε nana ka bɔ a

ƙe kan waati min na k'a je pasipasi i n'a fo nono kene, dugu mankan sorola ka da.

A kera nisongoyaba ye jama bolo. Beɛ taar'i da n'a hakilinata ye, sabu jenaɛ ma bo, segen ye magow labo.

Musa dalen a ka dilan kan a mɛenna yelɛmayelɛma la, a ma se ka sunogo, a tora k'i miiri cogo jumɛn jakuma be se ka kalo minɛ. A korɔɔra dugu jeli korɔ walasa ka karamogo pininka a ka jakuma ka kalominɛko in jefo a ye sabu ale bolo kabako don.

Korɔfo fota (jakuma ka kalomine kan)

Korɔfo fota ye masalabolo bakurubafoli ye. An ka kalansow kɔnɔ kalanden kelen o kelen ka kan ka se ka bakurubafoli ke ni kumasen tilennenw ye ka sɔrɔ u ma "ko" fo.

Korɔfo fota misali dɔ

Don dɔ su fe kalo je balala ka falen, a bilenna, ka bilen, ka tila ka dibiba don : Sidiki kabara k'a tɔnɔgɔnw wele. Jaa jakuma de tun ye kalo mine. Musa ni Amadu siranna kosebe, nka Sidiki y'u hakili sigi. U b'o la donkilidakan ni negekolonkan bora fan bee fe. Amadu tun b'a fe u yerew ka negekolon dow ta, nka Sidiki y'a jini u fe u ka lugu jama ko ten. Soɔnin jakuma ye kalo bila doɔnin-doɔnin.

Musa y'a jira ni dugu jera ale na karamogo jininka jakuma ka kalomineko in na.

Korɔfo sebenta (jakuma ka kalomine kan)

Suro, Musa ma se ka sunogo ka je. Jakuma ka kalomine in tora a hakili I. Dugu jelen, a y'i teliya ka daraka dun ka be kon kalanyoro la. Karamogo kun bolen, a bolila k'o ka npalan mine. Karamogo ye lela : "Jakuma te kalo mine. N'an donna kalanso kɔnɔ, n b'a jefo aw ye". Karamogo ka npalan bilalen, Musa ye tow segere kenema. Kalan donnen, karamogo ye kunnafoni jonjonw di jakuma ka kalomine kan, n'o ye kalo ni tile ka jɔgɔnkunben ye.

Korfo sɛbɛnta

Korfo foto

Degeliw

Korɔfo fota : Faamakunben

Amadu, Sidiki ani Musa taara jɔɔɔn fɛ faamakunben yɔɔ la. Jonjon tun bɛ fan bɛɛ fɛ, wa, jama fana tun ka ca. Dununfolaw ye kunbenni in diya kosɛbɛ. Sidiki, Amadu ani Musa selen donsow masurun na, Amadu y'a jini u fɛ u ka yɛlɛma sira fan dɔ fɛ bawo ale bɛ siran marifakunkan jɛ. U b'o la, filekan bɔra. O tun ye Peresidan nato ye.

Korɔfo sɛbenta : Faamakunben

Kabini filekan bɔra, bɛɛ girinna k'i jɔ i jɔyɔɔ la, foliw golobara. O ma mɛɛn, faama nana.

A jiginna ka bɔ mɔbili kɔnɔ dɔɔɔn, npogotigi sarama fila y'a bisimila ni ji ni woro ye. O kɛlen, piyoniyew ye Mali fasa da, k'u ka jala siri Jamanakuntigi kan na. O bannen, kumandan ye dugutigiw ni sɔɔdasi kɔɔw ani baarapɛmɔɔw jira faama la. A tilalen olu foli la, a sɔɔla ka jama fo. N'a y'i bolo kɔɔta k'i jɛsin yɔɔ min ma, o mɔɔw bɛ tɛgɛɛ fɔ ka kule n'a tɔɔ ye.

O senfɛ, a y'a tɛgɛ di Amadu ma ; o nisɔndiya ma tɔ t'o la. Tuma min u sera gaba kɔɔ, dugutigi ni kumadan ye kuma ta ka dugu haminankow fɔ. U ka kɔɔfo ye tali kɛ kalansoko ni dɔɔtɔɔsoko ani sirabako kan.

Jamanakuntigi ka jaabi la, a ye lahidu caman ta dugumɔɔw ye. N ka, a y'i sinsin kosɛbɛ nisɔngɔko ni sariyaw batoli kan.

Dumuniw bannen kɔ, faama n'a nɔfɛ mɔɔw taara.

Degeliw

I. Degeli fotaw

1. Tije wa n kalon ?

a) Musa sunogora sura. Tije wa n kalon ?

b) Karamogoye jakuma ka kalominε jεfo kalandenw ye.

Tije wa n kalon ?

2. Dape sebennen sije joli masalabolo konɔ ?

a) Kalo

b) Kalanso

c) Jine.

3. Dape be jεfe walima kofε.

- "jininka" be "bolila" jεfe wa a kofε ?

- "Tile" be "jogonkunben" kofε wa a jεfe ?

I. Degeli fota

- 1/ a) Filekan be bora
- jefe
- kofe
- jefe
- b) Fasa be Mali
- kofe

2/ Nin kumasen kalan ni dape juman ye : "kumandan ye dugutigiw, sanekelaw, jagokelaw jira jamanakuntigila".

II. Degeli sebenta

1. A' ye nin kumasen ninnu dafa :

A jiginna ka ba..... kono doron.....sarama fila y'a bisimila ni..... ye.

2. A' ye pinikali ninnu jaabi :

a) Faama nalen ye mun ke ?

b) Dugutigi ni kumandan ka korofa tun be mun kan ?

3. jinenin ye kumasen in dapew tilance jimi.

A' ye segin a kan k'a seben ka je (karamogo yere be kumasen in sugandi).

II Degeli sebetaw

1) Nin kumasen in dapew seben ka je :

npalan, Musa karamogo bilalenko ye kenema ka tow segere.

2) A' ye kumasen ninnu dafa :

Karamogo kun bolen.....

Musa ma se.....

Degeliw (Jakuma ka kalomine kan)

1. Nin kumasen ninnu dafa ni dajɛ ninnu ye : bilennen, gongon, kalo, fɛrɛba, funfun, pagaben, bon.

Npogotigininw ye..... furan ka jɛ, ka ji..... a yɔrɔ bɛɛ la walasa..... kana wuli. Demisenw ka tulong..... bɛ tuma min na Sidiki y'a tɔɔgɔnw wele ka..... jira u la. O..... tun bilennen don coricori i n'a fo i ye jɔli de..... a kan.

2. A' ye nin kumasenw yɛlɛma k'u kɛ pininkali kumasenw ye. Demisenw bolila ka don so kɔnɔ.

A kɛra i n'a fo mɔgɔw bɛna sɛgɛn tuma min kalo nɔɔrɔ sɔrɔla ka sɛgin dɔɔnin-dɔɔnin

3. Tɛɛ wa nkalon

. Jakuma ka kalomine kɛra tile fɛ.

. Sidiki de ye kalo jira a tɔɔgɔnw na.

. Jakuma ka kalomine kɔnɔgan tora Musa la.

Karɔfɔfɔta

Sidiki dunannama tun don Musa ni Dawuda ka dugu la. U yaalato taara bo jiriforo do kan. Musa y'a jini u fe u ka don o kono k'u sennayaala. Sidiki kabakoyara jiriforo in sayijirinw n'a jalasunbaw la. Somon, kasiya ani melinaw bɛɛ tun bɛ yen. A mantilatɔnijirinintanya ye Sidiki kɔnɔgan kosɛbɛ. Dawuda y'a jira a la, o jiri in tɛ ja kelɛjiri ye, wa tondenw de ye nin jiri foroba in turu. U y'u to o la, ka finikolontigi do nato ye.

Korfo sɛbenta

Musa n'a teriw y'u to jiriforoyaala la ka fininkolontigi dɔ natsɔ ye bere b'a kan na.

Sidiki siranna fo k'a korɔba. O yɔrɔ bɛɛ, Cɛ in n'a ka ntolo y'i kunda denmisɛnw kan. Boli dabɔra. Denmisɛnw y'u yɛrɛ jini. Sidiki taatsɔ sen nana fereke nsabannɔnfɔn dɔ la k'a bɔ k'a bin, k'a kunbere ntaraki, a kulela dewu ka goloba ka wuli k'i tɔn tilen ka taa k'a ka coron senkelen to. Fatɔkɛ y'i jan ka ntolo bugubuguma a ma. O nana cun Sidiki jɛfɛ ka fɔlɔkɔ wuli. Patisakana! Sidiki ye sirakura bɔ. Fatɔkɛ y'a ka dɛsɛ panparan. Sidiki ninabannenba taara tɔw wɛsilenba sɔrɔ dugu donda la. Olu kɔnɔgannenba tun don bawo, u t'a don, u terikɛ ni fatɔkɛ ta labanna cogomin jiriforo in kɔnɔ.

Degeliw

I. Degeli fɔtaw

1) Nin dajɛ ninnu sɛbennen don siyɛ joli masalabolo kɔnɔ? (karamɔgɔ bɛ dajɛ dɔw sugandi).

2) Tɛjɛ wa nkalon?

- Fatɔkɛ bolitɔ binna. Tɛjɛ wa nkalon?

- Sidiki bolitɔ binna. Tɛjɛ wa nkalon?

- Jiriba dɔ binna. Tɛjɛ wa nkalon?

II. Degeli sɛbɛntaw :

1) A'ye kabalikumasen kelen jini masalabolo kɔnɔ k'a sɛbɛn.

2) A'ye segin nin kumasen in kan k'a sɛbɛn k'a jɛ. (karamɔgɔ bɛ kumasen dɔ sugandi k'o dajɛw bɛɛ bolo di jɔgɔn ma).

1) Dajɛ ninnu jini masalabolo kɔnɔ i k'u kɔrɔ ci :
fasara - bagansu - matarafa

2) Tamanin kuntilenna laɛ i ka kumaseɓen in kalan
A san woɔrɔ

ye
jinan na
ye san bɛrɛ ma

3) Nin masalabolo in kalan i ka dajɛ ninnu koori

- a) Samiyɛ mɔgɔninfinw
- b) minɛ dabila
- c) caman ka di

Di nana

Di-di, di nana

Nana filennin fa yere,

Filennin barama fa yere.

Saya dugaw taara min ?

Taara basikonkon.

Filaw ko misi,

Bamananfulaw ko misi,

Titipare - titipara.

ƙagarakagara ko banikonɓen,

Si ma se.

O ma kuma jugu fo,

Banikonɓo ma kuma jugu fo,

Fo nin kelennin ko.

Wɔɔkɛnkɛn !

Wɔɔnɛn kɛnkɛn o !

kɛnkɛn !

wɔɔnɛn kɛn nana !

kɛnkɛn !

k'ale tɛ minɛ jɔ la !

kɛnkɛn !

salon wɔɔ kɛn, jinan wɔɔ kɛn !

wɔɔmadɛndɛn, wɔɔcawu cawu !

wɔɔmadɛndɛn, wɔɔcakule !

Tulon-tulon jɛfɔli

Denmisɛnw b'u sigi ka koori kɛ. Bɛɛ b'i bolonkɛnɛn yɛgɛyɛgɛ duguma. Kɛn bɛ dɔnkili da. A mana min bolo sɔɔ "cakule" fɔlɛn kɔfɛ a b'o t'a tɛgɛ ma ; o bɛ bɔ. Kɛn min bɛ to n'o bolo ma se ka minɛ, o de sera ni bɛɛ ye.

Danni

Kelen : maa kelen man ji i kelen na

Fila : k'an ka taa fila

Saba : saya n'a makariko

Naani : mɔɔ tɛ mɔɔ naani gansan

Duuru : dugu bæ n'a sigikan

Wɔɔɔ : woro bæ wɔɔkan don

Wolonwula : wolomuso kɔɔna ka di

Seegin : segi bæ n'a dilancogo don

Kɔɔntɔn : kɔɔ bæ n'a sigijiri don

Tan : mɔɔ jigintan man ji.

Tulon-tulon pɛɔli :

Kalanden kelen b'i pan, tɔw bæ tɛgɛɛ fɔ ka nin dɔnkili da fo k'a tigi dɛɛɛ.

Kolon kelen

N ye kolon kelen ta

Ɛ kolonkelentigi, i ta kɛra

Jago ye, jago werewerewere

N ye kolon fila ta

Ɛ kolonfilatigi, i ta kɛra

Jago ye, jago werewerewere

N ye kolonsaba ta

Ɛ kolonsabatigi, i ta kɛra

Jago ye, jago werewerewere

N ye kolon naani ta

Ɛ kolonnaanitigi, i ta kɛra

Jago ye, jago werewerewere

Tulon-tulon jɛfoli

Denmisɛnw b'u pan kelen-kelen k'u senw se u jukunan ma.

Sunsunbere

Sunsunbere o,
 Sunsunberenin
 Nin ye ne mun de ye ?
 Sunsunberenin
 Nin ye ne koro ye
 Sunsunberenin
 Koroya tuma ma se
 Sunsunberenin
 N 'ya to Ala ma
 Sunsunberenin
 K'a to a kira ma
 Sunsunberenin
 K'a to baden ma
 Sunsunberenin
 K'a ci a bara kan
 Sunsunberenin
 Baraba kobali kan
 Sunsunberenin.

Tulon-tulon jefali

Denmisenw be koori ke. Kelen be don cεmance la ka taw mine
 u senkuru ma k'a to donkilida la. N'a ye kene foori, dawere be n'a na
 na fo ka bee lateme.

Panni

Cɛn ! cɛn ! cɛncɛnnin misɛn ni misɛn
 Bada la cɛncɛnnin misɛn ni misɛn
 Worɔfura jabi, jabi !
 Bada la worɔfura jabi, jabi ! woro jabi !
 kɔnɔ jumɛn de kan ka jan ?
 Bada la woro jumɛn de kan ka jan ?
 ko kelen, ko fila,..... ko tan
 Ko tannan man gɛɛn fo sigiyɔrɔnin kelen
 ni dogoyɔrɔnin kelen
 kɔkilɔkɔ ! kɔkilɔkɔ ! Nari !
 ka mugudun, ka dɛgɛdun kɔnɔnin ndari
 N wɔɔ minɛ sɔnsan y'i pan k'i coron
 Tɛmugutɛ, tɛtɛmugutɛ, nari ! (sijɛ fila).

Gafe kono baabuw

kumajogonya	ne 2....33
nsiirinw	ne 34...61
korofa menta	ne 62...128
korofa fota, korofa sebenta, degeliw,	ne 129...135
Tulon-tulonw	ne 136...141

Abq

- tæ

ay ra ka

teboo

